

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΑ, ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

30 ΙΟΥΝΙΟΥ, 1864.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 36

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΕΡΓΑ.

ΠΕΡΙ ΠΛΑΣΤΙΚΗΣ.

ΠΟΙΑ ἦσαν τὰ πλαστικά ἔργα τῆς Ἑλληνικῆς ἠρωϊκῆς ἐποχῆς σαφῶς δὲν γνωρίζομεν, διότι καὶ μὲν ὁ Ὅμηρος περιγράφει πολλὰ καὶ περικαλλῆ τεχνουργήματα εἰς τὰ ἔπη του, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἔγραφε ταῦτα ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν ἀληθῶς ὑπάρχοντα ἔργα τέχνης καὶ ὅτι δὲν τὰ ἔπλασεν ἢ ἴσως τὰ ἐξώκωσεν ἢ γόνιμος φαντασία του. Ἐπειδὴ δὲ οὐδ' ὁ Ὅμηρος οὐδὲ ὁ Ἡσίοδος μνημονεύουσιν εἰκονικοὺς ἀνδριάντας θνητῶν ἀνθρώπων, δυνάμεθα εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὰ πλεῖστα ἀν' ὅσα τὰ ἔργα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνήγοντο εἰς τὴν θεησκείαν, καὶ μόνον ἱερὰ ἀγάλματα ὑπῆρχον εἰς τὰ τεμένη τῶν θεῶν.

Ἐπὶ τῆς Πελασγικῆς ἐποχῆς τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ἀγαλματοποιίας τὰ ἔργα περιωρίζοντο εἰς συμβολικὰς παραστάσεις τῶν θεῶν διὰ λίθων ἀργῶν, κόνων, κίωνων, πυραμίδων καὶ ἄλλων τοιούτων ἀμόρφων ὄντων. Ἔστηνον δηλαδὴ τεμάχια λίθου ἄμορφα καὶ δίδοντες εἰς αὐτὰ ὀνόματα διάφορα θεῶν, τὰ ἐλάτρευον ὡς ἄπεικόνιζον τῷ ἔντι Θεοῦ πρόσωπον (1). Κατόπιν δὲ οἱ ἐξ Αἰγύ-

πτου ἐλθόντες ἔποικοι ἐπήνεγκον βελτίωσιν τινα περὶ τὴν συμβολικὴν ταύτην παράστασιν τῶν θεῶν καὶ ἐκτοτε ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωσι στήλους τετραγώνους ἔχοντας ἀνθρωπίνην κεφαλὴν καὶ τὸ σημεῖον τοῦ φαλλοῦ. Τὸ σχῆμα τοῦτο ἦν κοινότατον ἐν Ἀρκαδίᾳ, τῇ πατρίδι τοῦ Ἑρμοῦ, διὸ καὶ Ἑρμαῖ ὠνομάσθησαν, καὶ ἐν Ἀθηναίᾳ ὁ Θεουκιδίδης μάλιστα λέγει· « Ἀθηναίων τὸ σχῆμα τὸ τετράγωνον ἐπὶ τοῖς Ἑρμαῖς, καὶ παρὰ τούτων μεμαθήκασιν οἱ ἄλλοι. » Ἀπὸ δὲ τῶν Ἑρμῶν ἐκαλοῦντο καὶ οἱ λιθοῦροι πολλὰκις Ἑρμογλύφοι καὶ τὰ ἐργοστάσιά των Ἑρμογλυφεῖα. Ὅχι δὲ μόνον τοῦ Ἑρμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ Διονύσου καὶ ἄλλων θεῶν ἀγάλματα ἐποιοῦντο συχνὰ τῷ αὐτῷ τρόπῳ.

Οἱ τετράγωνοι Ἑρμαῖ ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμνοὶ, ἐνίοτε ὅμως ἔφερον καὶ ἱμάτιον, ἀνηγεῖροντο δὲ ἐν ταῖς ἀγυαῖς καὶ τριόδοις πρὸς δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ τότε ἐχρησίμευον ὡς ὁδομέτροι καὶ ὁδοδείκται, ἢ ὡς ὄροι τῶν γειτνιαζόντων ἀγρῶν.

Ἰσως τὸ δυσκατέργαστον τοῦ λίθου ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τῆς ἀμαθείας περιώριζε τοὺς παλαιοὺς Ἑρμογλύφους εἰς τὸ σχῆμα τῶν τετραγώνων Ἑρ-

ται δὲ οὐκ ἀνακαλοῦσι· ἔστι δὲ δύο ξύλα παράλληλα δυοὶ πλαγίως ἐπιζευγμένα, καὶ δοκεῖ τῷ φιλαδέλφῳ τῶν θεῶν οἰκίον εἶναι τοῦ ἀναθήματος τὸ κοινὸν καὶ ἀδιαίρετον. *

Πλουτάρχου περὶ φιλαδελείας.

(1) Τὰ παλαιὰ τῶν Διοσκύρων ἀφιδρύματα οἱ Σπαρτιά-

μών, διότι οί ξυλογλύφοι ἢ ξοανουργοὶ μαλακωτέρων ὕλην κατεργαζόμενοι κατεσκευάζον τελειότερα καὶ ὀλόσχημα ἀγάλματα ξύλινα Θεῶν. Τὰ δὲ παλαιότατα τοιαῦτα ζόανα διετήρουν ἔτι τὸν ἀρχαιότατον Αἴγυπτιακὸν τῆς τέχνης βῆθμόν, εἶχον δηλαδὴ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς συμμεμυκότες, τὰ δὲ σκέλη σύμποδα καὶ ὄχι διεστῶτα, καὶ τὰς χεῖρας, ὅταν δὲν ἐβάσταζόν τι, παρὰ τὰς πλευράς παρατεταμέναι, ὥστε τὸ τόσον ἄμορφον καὶ παράδοξον πολλάκις σχῆμά των ἐκίνει τοὺς μεταγενεστέρους εἰς γέλωτα. Οἱ συγγραφεῖς ὑποστηρίζουσιν ὅτι ὁ Δαίδαλος πρῶτος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διεχώρισε τὰ σκέλη τῶν τοιούτων ζόανων καὶ ἐτελειοποίησε τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. Οὗτος κατεσκεύασε καὶ τὸν ἐν Κρήτῃ λαβύρινθον καὶ τὸν ἐν Κύμῃ τῆς Ἰταλίας ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐφημέριζοντο τὰ πλαστικά αὐτοῦ ἔργα ὧν πολλὰ διεσώθησαν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Πausανίου ἐν Θήβαις, ἐν Λεβαδείᾳ, ἐν Κνωσσῷ τῆς Κρήτης καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἀπὸ δὲ τῆς 50 Ὀλυμπιάδος ἡ πλαστικὴ τέχνη ἤρρισε νὰ τελειοποιηται, ἀλλὰ πάλιν περιωρίζετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἀπεικονίσματα Θεῶν. Ἐποιοῦν μὲν ἐνίοτε καὶ ἀνδριάντας ἐξ ὄγων ἀνδρῶν, ἀλλὰ σπανίως ἀνετίθεντο δημοσίᾳ ἄνευ σπουδαίας αἰτίας. Τὸ δὲ στήσαι τινα ψήφω τῆς πόλεως ἀνδριάντα ἐνομιζέτο κατ' ἀρχὰς ἡρωϊκῆ οὕτως εἰπεῖν καὶ ἰσόθεος τιμῆ. Εἰς καθαυτὸ δ' ἀκμὴν ἡ τέχνη προήχθη ἐπὶ Περικλέους ὑπὸ τοῦ Φειδίου πρὸ πάντων, ἔκτοτε δὲ κατήντησε σύνθετος τὸ ποιεῖν ἀνδριάντας ἀνδρῶν, καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα μάλιστα χρόνους μεγάλην τούτου ἐγένετο κατὰ χρῆσιν καὶ τὰ ἔργα τῆς ἀγαλματοποιίας κατήντησαν ἀπειράριθμα. Εἰς μὲν τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ὑπῆρχον ἀνὰ ἑκοστοστάς, ὡς φερ' εἰπεῖν εἰς Δελφούς καὶ εἰς Ὀλυμπίαν, διότι οἱ Ἕλληνας εἰς τὸ ἀποδίδειν τοιαύτας τιμὰς εἰς ἀνδρας καὶ μικρὸν εὐεργετήσαντας αὐτοὺς ἦσαν προθυμότατοι, καὶ ἀναφέρουσιν ὅτι οἱ Εὐβοεῖς ἐπροτίμησαν νὰ ἐγείρωσιν εἰς τὸν Δημοσθένην ἀνδριάντα παρὰ νὰ τῷ ἀποτίσωσι πρὸ θραυλόμενον τάλαντον ἀντὶ τοῦ ὁποίου συνηγόρησεν ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ. (1) Ἐν Ῥώμῃ δὲ ὑπῆρχε λαὸς ὀλοσ ἀγαλμάτων. Ὁ Μάρκος Φούλβιος νικήσας τοὺς Αἰτωλοὺς διεκόσμησε τὴν θριαμβευτικὴν εἰσοδὸν του

διὰ 287 χαλκίων καὶ 230 μαρμαρίνων ἀγαλμάτων, καὶ ὁ Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης κατατρόπωσε τὸν βασιλέα τῆς Συρίας, ἔλαθε μὲθ' ἑαυτοῦ 2,500 ἀγάλματα. Ὁ Νέρων μετακόμισεν ἐκ Δελφῶν εἰς Ῥώμην 500 περίπου χαλκίους ἀνδριάντας, ἐκτὸς τούτων ἄφησε πολλοὺς ἀθίτους· σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ Δελφοὶ εἶχον προηγουμένως λεηλατηθῆ καὶ παρ' ἄλλων ἐγχερῶν. Ἀνασκάψαντες τὴν ἀγροτικὴν οἰκίαν τοῦ Ἀδριανοῦ πρὸ 250 ἐτῶν εὗρον πλῆθος ἀγαλμάτων ἐξ οὗ ἐπλουτίστησαν τὰ πλεῖστα τῶν εὐρωπαϊκῶν μουσείων. Ὁ Δίων ἔγραψεν ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του δὲν ὑπελογίζοντο πλέον τὰ ἐν Ῥώμῃ ἀγάλματα, καὶ ἄλλοι ἱστορικοὶ ἀναφέρουσιν ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ἀγαλμάτων τῶν ἰδρυμένων εἰς τὰς πλατείας πολλῶν πόλεων διευκόλυνε τοὺς κακούργους εἰς τὰς βιασπραγίας των, διότι κρυπτόμενοι ὀπισθεν αὐτῶν ἐπέπιπτον αἰφνιδίως κατὰ τῶν διαβατῶν καὶ διέφευγον τὴν καταδίωξιν τῆς ἐξουσίας. Ἐν Ῥόδῳ ὑπῆρχον 30,000 ἀγάλματα, ἀν δὲ καὶ ὑπέστη πολλὰς κατατροπὰς ἡ νῆσος αὕτη, οὐχ ἦττον ὁ Κασσιόδωρος ἔγραψεν εἰς τὸν Θεοδορίχον ὅτι τὸ πλῆθος τῶν αὐτόσε ἀγαλμάτων ἐξισούτο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων.

Γνωστὸν εἶναι πόση κατὰ χροῖσιν ἐγένετο κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς κατασκευὰς ἀγαλμάτων, πρὸς διακόσμησιν ἰδίως ἐκκλησιῶν καὶ τάφων. Εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Μιλάνου, φερ' εἰπεῖν, ὑπάρχουσι 3,500 ἀγάλματα καὶ εἰς τὸν ἐν Παβίᾳ τάφον τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου 480 ἀνάγλυφα.

Καὶ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς ὡσαύτως καὶ τοῖς Σίναϊς φαίνεται μεγάλη ἀφθονία τοῦ εἶδους τῆς καλλιτεχνίας. Ὁ ναὸς τοῦ Ποκασάρ ἐν Κίνα, ὁ ἀφιερωμένος εἰς τιμὴν τοῦ Τωχιναρὲτ περιέχει 4,200 ἀγάλματα, ἐκτὸς δὲ τούτων 24 τρισμεγίστους χαλκίους ὄφεις, ὧν ἕκαστος ὑποβαστάζει ἀγαλμα γυναικός. Ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τούτου ὑπῆρχε σκήνωμα ὑπὸ δώδεκα στηριζόμενον στύλων ἐκ ξύλου κροφουράς, καὶ ὑπὸ τὸ σκήνωμα θρόνος καὶ κλίνη ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκειτο ἐξηλωμένον ἀγαλμα μέγα ἀργυροῦν, ἀποκαλούμενον Ἀβικῶ Νιλάνεο, ὅπερ μεθερμηνεύμενον σημαίνει ὑγεία βασιλέων, πέριξ δὲ τοῦ σκηνώματος τούτου ὑπῆρχον 34 εἰδῶλα παριστῶντα παιδιά πέντε ἕως ἑξ ἑτῶν, παρατεταγμένα εἰς δύο σειράς καὶ γονυπετῆ ὡς ἐν ἰκασίᾳ.

Ἐποιοῦν δὲ ἀγάλματα οἱ ἀρχαῖοι ἐκ παντοίας ὕλης, κατ' ἀρχὰς ἰδίως ἐκ ξύλου, ὁπτιῆς γῆς καὶ πηλοῦ. Ἀρχαιότατος δὲ καὶ περιφημότερος

(1) Διογένης ὁ Λαέρτιος ἱστορεῖ ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐντὸς 300 ἡμερῶν ἀνήγειραν εἰς τὸν Δημήτριον τὸν Φαληρεῖα 360 εἰκόνας χαλκῆς.

εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς πλαστικῆς ἦτο, ὡς ἀνωτέρω ἐβρέθη Δαίδαλος ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις φυγὼν ἐξ Ἀττικῆς κατέφυγεν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἀσκήσας ἐκεῖ τὴν τέχνην ἦλθεν ὕστερον εἰς Κρήτην παρὰ Μίνω, ἀπῆλθε δὲ καὶ εἰς Σικελίαν καὶ Σαρδῶ καὶ ἀφῆκε παντοῦ μνημεῖα τῆς τέχνης του, οἷον οἰκοδομήματα διάφορα, ἀγάλματα, ἀνδριάντας καὶ πρόστυπα ἔργα ἐκ ξύλων καὶ λίθων πρὸς δὲ καὶ ζωγραφίας. Ἐπὶ Πausανίου ἔτι ὑπῆρχον εἰς τινὰς ναοὺς μεγάλοι ἐξ ὁπτιῆς γῆς τύποι καὶ ἀνδριάντες καὶ τοιούτους εἶδεν ὁ ἴδιος Πausανίας ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῆς στέγης τῆς στοᾶς Βασιλείου. Μικρὰ δὲ ἀγάλματα ἢ πλίνθους θεοῦς, ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους μετεχειρίζοντο διὰ τὴν κατ' οἶκον λατρείαν ἢ καὶ διὰ νὰ συνθάρπτωσι μετὰ τῶν νεκρῶν μνημονεῖσι ὁ Ἀριστοφάνης εἰς τὰς Ὀρνιθίας· πρὸς τοῦτοις πολλὰ τοιαῦτα ἀνεῦρον εἰς τὰς ἐν Πομπηῆ γενόμενας ἀνασκαφάς.

Τὰ συνηθέστερα ἡμῶς πάντων ἦσαν τὰ ξύλινα ἀγάλματα τὰ καὶ ξόανα καλούμενα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τοιαῦτα ἀπῆτουν πρὸς συντήρησιν συχνὴν περιποίησιν, κατ' ὀλίγον καθιερώθη καὶ διὰ τῆς θρησκείας ἡ περιποίησις αὕτη ὡς ἱεροπραξία καὶ ἐν ὀρισμένη ἡμέρᾳ τὰ ξύλινα ἀγάλματα ἐπλύνοντο, ἐλούοντο, ἠλείφοντο ἐλαίῳ καὶ μύροις (1) καὶ ἐνεδύνοντο· ἐστολιζόντο προσέτι διὰ στεφάνων, διαδημάτων, ψελλίων καὶ ἐνωτίων, τὰ δὲ διάφορα αὐτῶν ἐνδύματα καὶ ὁ περιαιρετὸς οὗτος ἐκ χρυσοῦ κόσμος ἐφυλάσσετο εἰς τοὺς σηκοὺς ἢ ὀπισθοδόμους τῶν ναῶν.

Ἐκτὸς τούτου καὶ ἐχρωμάτιζον τὸ πάλαϊ ἢ ἐγάνωνον τὰ ἀγάλματα συνήθως δι' ἐρυθροῦ χρώματος καὶ ἐχρῶσον αὐτά. Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει τὸν Κικκιτωλίνον Δία ὅστις ἦν μίλτω κεχρισμένος, καὶ ὁ Πausανίας τὸν Διόνυσον ἔχοντα τὸ σῶμα κατὰ χρυσοῦν καὶ μόνον τὸ πρόσωπον ἐρυθροῦν.

Μετὰ ταῦτα δ' ἐπενόησαν νὰ προσθέτωσιν εἰς τὰ ξύλινα ἀγάλματα ἄκρα ἐξ ἄλλης ὕλης, οἷον κεφαλὰς, χεῖρας ἢ πόδας ἐκ λίθου λευκοῦ, καὶ ταῦτα ἐκαλοῦντο ἀρόλιθα.

Ὁ Βιτρούβιος καὶ ὁ Πλίνιος λέγουσιν ὅτι ἐγένετο χρῆσις πηλίνων ἀναγλύφων εἰς τὰς ζωοφόρους τῶν ναῶν καὶ τοιαῦτα ἀνεῦρεν ὁ Καῖσαρ ἀνασκάψας τὰ ἐρείπια τῆς Κορίνθου. Ἐξ ἀργίλου καὶ γύψου κατεσκευάζον πρὸς τοῦτοις ἐν Ῥώμῃ καὶ θεατρικὰ προσωπεῖα καὶ

(1) Ὁ Πausανίας λέγει ὅτι τὰ ξύλινα ἀγάλματα ἐχρίοντο μύρῳ βόδων ἐναντίον τῆς σῆψεως.

τοιαῦτα εὐρέθησαν ἐν Ἡρακλείῳ μετὰ τῶν τύπων ἐν οἷς κατεσκευάζοντο. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δ' εἰσέτι τοῦ Πausανίου ὑπῆρχον ξύλινα ἀγάλματα εἰς πολλὰς διασήμεους πόλεις τῆς Ἑλλάδος· ἐν Μεγαλοπόλει καὶ Ἀρκαδίᾳ, παραδείγματος χάριν, ἐσώζοντο ἀγάλματα ἐκ ξύλου ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Δαίδαλου, τοῦ ἀρχαιότερου τῶν καλλιτεχνῶν, ἢ Ἡρα, ὁ Ἀπόλλων, αἱ Μοῦσαι, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἑρμῆς. Ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων, ὁ ἀνατεθεὶς παρὰ τῶν Κρητῶν ἦν ὡσαύτως ἐκ ξύλου καὶ μάλιστα κατεσκευάσθη ἐκ τοῦ κορμοῦ ἐνὸς μόνου δένδρου. Ὁ δὲ Πausανίας διηγείται ὅτι εἰς Ἄργος ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κάστορος καὶ Πολυδεύκουσ τὰ ἀγάλματα τῶν δύο τούτων ἡμιθέων καθῶς καὶ τὰ τῶν συζύγων αὐτῶν Ἰλαίρας καὶ Φοῖβης καὶ τῶν παιδῶν των, ἦσαν ἐξ ἐβένου καὶ ἐλέφαντος.

Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ ὑπῆρχον ἀγάλματα ξύλινα κολοσσιαῖα, πρὶν δὲ ἀποσκορακισθῆ ἐντελῶς ὑπὸ τῆς πολυτελείας τὸ ξύλον ἀπὸ τῆς γλυπτικῆς, ἐχρῶσον τὰ ξύλινα ἀγάλματα καὶ τοιαῦτα εὐρέθησαν ἐν Αἰγύπτῳ, ὁ δὲ Πausανίας εἶδεν ἐν Κορίνθῳ δύο Βάκχους ξυλίνους κεχρωμένους, ἐκτὸς τοῦ προσώπου ὄντος μεμιλωμένου. Κατεσκευάζον δὲ, ὡς λέγει ὁ Πausανίας, ἀγάλματα ἐκ ξύλου, πύξου, κέδρου, (1) δρυός, κίτρου, κυπαρίσσου, ἐβένου, (2) σφενδάμνου, συκῆς, φηγοῦ, σμίλακος, φελλοῦ, (3) λωτοῦ, μύρτου, (4) ἐλαίας, ἰτέας, λύγου, (5) φοίνικος, βροδακινέας, λεύκης, πίτυος, ἀγριαπίου, (6) ἐλάτης, φιλίρας καὶ ἰδίως ἐκ κλήματος ἀμπέλου καὶ πρὸ πάντων ἀγριαμπέλου Κυπρίας (7). (ἀκολουθεῖ)

(1) Ἐκ τοῦ ξύλου τούτου κατεσκευάζοντο συνήθως οἱ σκελετοὶ τῶν χρυσῶν καὶ ἑλεφαντίνων ἀγαλμάτων.

(2) Τὰ ἀρχαῖα αἰγυπτιακὰ ἀγάλματα ἐξ ἐβένου ἐποιοῦντο.

(3) Ἐκ φελλοῦ κατὰ τὸν μεσαιῶνα κατεσκευάσθησαν ἐσταυρωμένοι.

(4) Τὸ ἐν Ἀθήναις ἀγαλμα τῆς πολιᾶδος Ἀθηνᾶς ἦτο ἐκ μύρτου.

(5) Ἐκ κλάδων λύγου καὶ ἰτέας ἐπλέκοντο τὰ κολοσσιαῖα ἐκεῖνα ἀγάλματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων οἱ Γερμανοὶ σιδάζοντες ἔκαιον τοὺς αἰχμαλώτους των, ὀλοκαύτωμα προσφέροντες αὐτοὺς εἰς τοὺς θεοὺς των.

(6) Ἡ ἐν Μυκῆναις Ἡρα καθῶς καὶ ἡ ἐν Σάμῳ κατεσκευάσθησαν ἐκ τοῦ ξύλου τούτου.

(7) Σώζεται εἰς Ῥαβένναν ἐσταυρωμένος ξύλινος ἀρχαιότατος περιτετυλιγμένος τεχνήντως διὰ λεπτοῦ ὑφάσματος δέρματι ἀνθρωπίνῳ περιμεφέντος. Εἰς Βύργον δὲ ὑπάρχει ἕτερος ἐσταυρωμένος περιβεβλημένος τῶντι ἀνθρώπινον δέρμα.

Θ Η Β Η.

ΤΡΑΓΩΔΙΑ.

« Τῶν αἰσθημάτων πάντων εὐγενέστατον
Ὁ ἔρωσ εἶναι τῆς πατρίδος »

Τοῖς κριταῖς.

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ τῆς παρούσης τραγωδίας ἐλήφθη ἐκ τινων κεφαλαίων τοῦ ὑπὸ Πλουτάρχου συγγραφέντος βίου τοῦ Πελοπίδου. Τὸ συμβάν εἶναι ἱστορικόν· ἱστορικὰ ἐπίσης εἶναι καὶ τὰ πλεῖστα τῶν τοῦ δράματος προσώπων.

Ὅσον οἷόν τε ἀκριβέστερον ἐτηρήθησαν αἱ τρεῖς Ἀριστοτέλειοι λεγόμεναι ἐνότητες τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου καὶ τῆς πράξεως.

Χορὸς γερόντων ἀντιπροσωπεύων τοὺς πολίτας τῶν Φερῶν καὶ ἐν γένει τοὺς Θεσσαλοὺς ἄπαντας, ἐκφράζει ἐν τοῖς ἄσμασιν αὐτοῦ τὴν κοινὴν γνώμην· ἐν δὲ τῷ διαλόγῳ ὁ χορὸς συνδιαλέγεται διὰ τοῦ Κορυφαίου.

Διὰ τὸ τραγικώτερον τῆς πράξεως παρίσταται ὁ Ἐπαμεινώνδας, φίλος παιδιόθεν, συμπολίτης καὶ συναγωνιστὴς τοῦ Πελοπίδου, ὡς λαμβάνων μέρος εἰς τὴν μάχην, καθ' ἣν πίπτει ἡρωικῶς ὁ ἐνδοξος φίλος του (ὁ, περ ἱστορικῶς δὲν ἔχεται ἀληθείας), καὶ ὡς ἐκφωνῶν τὸν ἐπιτάφιον ἐπὶ τοῦ νεκροῦ λόγον.

Διὰ τὸν αὐτὸν ὡσαύτως λόγον ὁ τύραννος τῶν Φερῶν φονεύεται μετὰ τὴν μάχην καὶ τὴν ἦταν ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Θήβης, ὁ, περ καὶ τοῦτο δὲν ἔχεται ἀκριβέως ἱστορικῶς (Πλουτάρχου βίος Πελοπίδου 35. « Ἐπειτα δὲ, φοβουμένη (ἡ Θήβη) τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ (τοῦ Ἀλεξάνδρου) καὶ μισούσα τὴν ὀμότητά, συνθεμένη μετὰ τῶν ἀδελφῶν, τριῶν ὄντων, Τισιφῶνου, Πυθολάου, Λυκόφρονος, ἐπεχείρει τὸν δε τὸν τρόπον. ») διότι ἡ ὅλη πράξις ἤθελε πολὺ χαλαρωθῆ ἔάν ἠκολούθουν κατὰ πόδας τὴν ἱστορίαν.

Δημοσιεύσαντες ἐν τῷ προλαβόντι ἡμῶν φύλλῳ τὸ ἐν τῶν δύο ποιημάτων (Ἔρωσ Σουλτάνας), τὰ ὅποια ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν κριτῶν τοῦ ἐφετηνοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ καλλίτερα τῶν λοιπῶν, καλὸν νομίζομεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὸ ἕτερον (Θήβη)

ΔΙΕΥΘ. ΧΡΥΣΑΛΛΙΔΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ.

Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος, προσκληθεὶς παρὰ τῶν πόλεων τῆς Θεσσαλίας, ὅπως ἐλευθερώσῃ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ἐπιβουλευομένου αὐτὰς Φεραίου Ἀλεξάνδρου, αἰχμαλωτίζεται ὑπὸ τοῦ τυράννου καὶ ἀπάγεται εἰς Φεράς. Ἐνταῦθα δὲ, μὴ ὑπομένων τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ βλέπων καὶ τοὺς Φεραίους ἐχθρικῶς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον διακειμένους, διανοεῖται τίνι τρόπῳ νὰ διαρρήξῃ τὰ ἀφόρητα αὐτῷ δεσμά. Ἐν τούτῳ, μαθόντες οἱ Θηβαῖοι, ὅτι ὁ ἐνδοξος αὐτῶν στρατηγός, ὁ τὰς Θήβας ποτὲ ἐλευθερώσας ἀπὸ τῆς τῶν ἀγερώχων Λακεδαιμονίων δυναστείας, κρατεῖται ἐν Φεραῖς αἰχμάλωτος, πέμπουσι τὸν Ἐπαμεινώνδαν μετὰ στρατοῦ, ἵνα διὰ τῆς βίας ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ τυράννου τὸν δέσμιον συμπολίτην. Ἀρνηθέντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου νὰ ἐνδώσῃ ὁ Ἐπαμεινώνδας πολιορκεῖ τὰς Φεράς. Πρακσκευάζεται δ' ἐν τούτῳ καὶ ὁ τύραννος εἰς πόλεμον κατὰ τῶν πολιορκούντων αὐτὸν Θηβαίων. Ἀλλ' οἱ Φεραῖοι, ποθοῦντες ἤδη πρὸ πολλοῦ νὰ ἀποτινάξωσι τὸν μισητὸν ζυγόν, ἐπαναστατοῦσιν ἅμα μαθόντες τὴν ἄφιξιν τῶν συμμάχων Θηβαίων, καὶ τὸν Πελοπίδαν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἀναγορεύσαντες ἐξέρχονται ἐνοπλοὶ εἰς τὰς ὁδοὺς, ἵνα γενναίως ἀποκρούσωσι τοὺς ὀπλίτας τοῦ τυράννου· ὥστε ὁ Ἀλέξανδρος, ἀνίσχυρος πλέον ν' ἀνθέξῃ εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν πολεμίων, ἠττάται ἐν τῇ πρώτῃ συμπλοκῇ καὶ αἰσχυρῶς ἐγκαταλείπει τὸ πλῆρες πτωμάτων πεδίων τῆς μάχης.

Λαμπρὰν νικᾷ ἡ ἐλευθερία νίκην· ἀλλὰ τὸν θρίαμβον ἀμαυροῖ ὁ θάνατος τοῦ κλεινοῦ Πελοπίδου, ὅστις ἐκθέσας ἑαυτὸν κατὰ τὴν μάχην εἰς τοὺς μεγαλειτέρους κινδύνους, ἐφονεύθη. Μεγαλοπρεπῆς δὲ τελεῖται ὑπὸ τῶν θρηγούντων Θηβαίων καὶ Φεραίων ἡ νεκρικὴ πομπὴ τοῦ ἥρωος, καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας, τῶν φίλων αὐτοῦ ὁ εἰλικρινέστατος, ἐκφωνεῖ τὸν ἐπικλῆδιον λόγον.

Ὁ δὲ τύραννος, ἐν ᾧ ἴσως διανοεῖτο νὰ ἐκδικηθῆ τρομερώτερον κατὰ τῶν ἐπαναστατησάντων Φεραίων, φονεύεται ὑπ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Θήβης, μὴ ἀνεχομένης πρὸ πολλοῦ τὴν τοῦ τυράννου ὀμότητά καὶ μοχθηρίαν.

Τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ, τύραννος τῶν Φερῶν.

ΘΗΒΗ, θυγάτηρ τοῦ Ἰάσονος, γυνὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ, ὁ Θηβαῖος, αἰχμάλωτος ἐν Φεραῖς.

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ, στρατηγός τῶν Θηβαίων.

Ἀγγελιαφόρος.

Ὁ Κορυφαῖος τοῦ Χοροῦ.

Δορυφόροι.

Χορὸς Φεραίων πρεσβυτῶν.

Σκηνή. Ὁ πρόδομος τῶν ἐν Φεραῖς ἀνακτόρων τοῦ Ἀλεξάνδρου. Χρόνος. Ὀλυμπ. 103, 3. (367 π. X.)

Πρώτα.

ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ (κάθηται βεβουλισμένος εἰς τὰς σκέψεις του).

Ὁ μέλας πέπλος διελύθη τῆς νυκτός,
Καὶ νέα πάλιν ἀνατέλλει ἡ αὐγὴ,
Φωσφόρος πᾶσι καὶ φαιδρὰ, ἐμοὶ δὲ φεῦ!
Θλιβερωτάτων παθημάτων ἄγγελος,
Ἀφετηρία μαύρων λογισμῶν· ταχὺς
Ὁ χρόνος φεύγει, καὶ μακρὰν ὁ δύστηνος
Ἐγὼ καὶ τέκνων καὶ πατρίδος βίον ζωῆ
Ἀφόρητον ἐν ξένη γῆ καὶ ἐρημον,
Ἄνδρος κακούργου καὶ ὤμου αἰχμάλωτος.
(ἐγειρόμενος)

Ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἄσπρον αὐτὴν στολὴν,
Ἦν, αἰμοβόρος τύραννε, μ' ἐνέδυσας,
Καρδία πάλλει ἐλευθερὰ· δὲν νικᾷ
Τὴν τόλμην μου τὸ πλῆθος τῶν βασιάνων σου,
Οὐδὲ αἱ ταπεινώσεις μετατρέπουσι
Τοῦ Πελοπίδου τὸ ἀρχαῖον φρόνημα.
Θηβαῖος εἶμαι καὶ Θηβαῖος ἔσομαι,
Τυράννων φύσει ἀδιάλλακτος ἐχθρός.—
Τὸν ἔρκον, ὅν ἐν ὄρᾳ ὤμοσα δεινῆ,
Καθ' ἣν ἡ φίλη ἐκινδύνευε πατρίς
Κακούργων ἔρμαιον· νὰ γείνη καὶ βορὰ,
Τὸν ἱερὸν ἐκείνον ἔρκον ἐν νυκτὶ
Καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐπικυλαμβάνουσι
Τὰ χεῖλη μου· μὴνυε οὗτος θάνατον
Εἰς πάντας τοὺς τυράννους καὶ καταστροφὴν!
(περιπατεῖ σκεπτόμενος)

Ἡμέρα δικῆς προσεγγίζει τρομερᾶς.
Γυμνοῦνται πάλιν ξίφη ἀδυσώπητα.
Ἡ κραταιὰ καὶ πάλιν ἀντηχεῖ φωνὴ
Τῆς μάχης· πάλιν γίνεται ἡ πεδιάς
Σκηνὴ ἀγῶνων καὶ σφαγῶν αἱματηρά.
Τῆς βίας τότε τὸ αἰσχρὸν δαχτύλιον

Κλονεῖται, ὡς κλονεῖται κάλαμος ἰσχνός.

Ἡ χεῖρ, ἡ δούλην ἄλυσιν χαλκεία σάσα,
Ζητεῖ εἰς μάτην ἔρσιμα. Πλὴν τοῦτο ποῦ;
Τὸ ξίφος ἐν αὐτῇ εἶν' ὄπλον ἀχρηστον,
Ὡς μάχιον ξυλίνην ἐν χερσὶ παιδός.—
Ὁ τύραννος φρυάσσει— Οἱ πιστοὶ τοῦ ποῦ;
Ἐγκατελείβθη ὑφ' ἀπάντων. Τῶν πιστῶν
Τὸ πλῆθος, ὁ κολάκων φαύλων συρφετός
Ὡς κόνις ἐσκορπίσθη ἐν θυέλλῃ.— Ποῦ
Οἱ ὄπαδοί μου; ποῦ οἱ στρατιῶταί μου;
Ἀπῆλπισμένος κράζει καὶ περιδεής.—
Ἀπάντησις καμμία— πνυταχοῦ σιγῆ,
Καὶ βλέμματ' ἀγρίων μόνον ὀφθαλμῶν
Θολά.— Ὁ ἄρχων σὰς καλεῖ! Ἐγάρθητε! —
Σιγῆ— σιγῆ βαθεῖα πανταχοῦ.— Δεινός
Ὁ κίνδυνος προβαίνει! Δράμετε! — Οὐδεὶς
Κινεῖται.— Τότε, τότε μόλις ἐννοεῖ
Ὁ τῶν ἀνθρώπων δολερῶς τὰ δίκαια
Καταπατήσας, ὅτι δὲν ἀπέμεινε
Αὐτῷ ἢ τοῦ θανάτου ἢ πικρὰ στιγμή,
Καὶ ὡς θηρίον ἄγριον τὴν μοχθηρίαν
Ἐν βήγμασιν αἱμάτων ἐξεμεῖ ψυχὴν.

(αἴρνης ἵσταται καὶ μετ' ὀλίγον λέγει μετ' ἐνθουσιασμοῦ)

Καὶ ὡς ἐκ τάφου ὁ λαὸς ἀνίσταται,
Καὶ τῆς ἐλευθερίας πνέων τὸν ἄγνον
Καὶ καθαρὸν ἀέρα, κατορθώματα
Περαίνει νέα, νέκεις δάρναις στέφεται.—
Ὡ προσφορά τῶν ἀθανάτων ποθητῆ,
Ἐλευθερία, τίς δὲν σὲ ἐνόησεν
Ἐν ταῖς καρδίαις ἐνοικουσαν ἄφθαρτον;
Ἢ τίς τὴν δυνάμιν σου παρεγνώρισεν;
Ἀδάμκτος ὑπάρχεις καὶ ἀήττητος
Τυραννομένων ὑπερασπιστὴς λαῶν!
(βραβεῖ βήμασιν εἰσέρχεται ὁ χορὸς)

ΠΕΛ. Φεραῖοι, φίλοι, χαίρετε! — Πλὴν σκοτεινὸν
Τὸ μέτωπόν σας στέφει νέφος, καὶ δεινὴν
Ἀποδεικνύει πικρὰ τὸ βλέμμα σας.
Οἱ στεναγμοὶ σας τί δηλοῦσιν οἱ συχνοί;
Τὰ ἔχνη τῶν δακρύων ὑπεμφαίνουσιν
Ἀγῶνα τῆς καρδίας πολυκύματον.

ΚΟΡ. (προσερχόμενος)

Ὡ Πελοπίδα, θεαταὶ ἐγένεομεν
Μεγάλου κακούργηματος. Ἀνήκουστον
Ἐπράχθη δράμα ἐν τῇ πόλει τῶν Φερῶν!
Πρεσβύται, πράξιν εἶδομεν ἀπάνθρωπον,
Κ' αἱ λυκανθεῖσαι ἡμῶν τρίγες ἔφριξαν! —
Ὅθ' φρίξῃς ὅταν τὴν ἀκούσῃς.— Ὡ θεοί,
Ὁ θάνατος δὲν εἶναι προτιμότερος
Τοιοῦτου βίου συμφορῶν καὶ ὀδυρμῶν;

ΠΕΑ. Οί λόγοι σου, Φεραίε, είναι οίωνοι
 Δυστυχημάτων τρομερών. Εἰς τὴν ἐμὴν
 Ἐκκένωσον καρδίαν τῆς καρδίας σου
 Τὴν ἄφατον ὀδύνην, καὶ παρήγορον
 Τὸν φίλον δέξου.

ΚΟΡ. Ἄκουσον, ὦ! ἄκουσον,
 Καὶ φρεῖνον! Φεῦ! οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν ἰδὲ,
 Δακρῶν πικροτάτων ἔγειναν πηγὴ.
 Πατέρας βλέπεις ἔμπροσθέν σου δυστυχεῖς,
 Ἐστερημένους, οἴμι! τέκνων προσφιλῶν,
 Ἐν ἔαρι ἀκμαίαν χθὲς νεότητος,
 Βορᾶς ἀώρου, μύρου τάφου σήμερον!

ΠΕΑ. Τῆς τυραννίας νέον προκισθάνομαι
 Κακούργημα.

ΚΟΡ. Καὶ πάντων τρομερώτατον,
 Σφραγίδα φέρον μογηθείας προφανούς. —
 Ὁ τῶν Φεραίων τύραννος, μὴ ἀρκεσθεῖς
 Εἰς ὅσα μέχρι τοῦδε ἐπραξε κακὰ,
 Καταλαμβάνων πόλεις καὶ λεηλατῶν,
 Παρθένους, παῖδας ἀτιμάζων ἀποινί,
 Καὶ πλοῦτον πολιτῶν σφετεριζόμενος —
 Δι' ὃ κατέστη ἡ πλουσία αὐτῆ κ' εὐφορος
 Τῆς Θεσσαλίας χώρα χέρσος ἀκαρπός —
 Εἰς τόσην περιήλθε σήμερον ὄρμην
 Καὶ ἄδικον μανίαν, ὥστε ἤρξατο
 Καὶ τῶν Φεραίων νὰ ἐπιβουλεύηται
 Τὴν ὑπαρξίν, καὶ χθὲς τῶν παίδων μας τινὰς
 Ἄνευ τινὸς αἰτίας ἀνευ ἀφορμῆς,
 Μὲ προδοσίαν στυγεράν συνέλαβε
 Καὶ βασανίσας ἔσφαξεν ἀνηλεῶς.
 Καὶ εἰς τοὺς θρήνους μας κωφὸν καὶ ἀσπλαγχνον
 Καὶ εἰς τὰς παρακλήσεις μας ἀκλόνητον,
 Ἠνάγκασεν ἡμᾶς τὸ τέρας, θεαταί·
 Τῶν σφαζομένων τέκνων μας νὰ γείνωμεν.
 Ἢ βδελυροῦ τυράννου προσταγὴ σκληρὰ!
 Ἢ θεὰ φοίκης! οἴκτου πλήρης! ὦ ἀγῶν
 Στιγμῆς τρομερωτάτης! — Τὰ καθ' ἕκαστα
 Νὰ παραλείψω ἄφες· δὲν αἰσθάνομαι
 Τὴν δύναμιν. — ὦ Πελοπίδα, οἴκτειρον
 Τοὺς παλαιώτους, πολυτλήμονας γονεῖς!

ΠΕΑ. Οἴκτειρων, ὦ πρεσβύται, τὰ παθήματα,
 Ἰμῶν τὴν θλίψιν τὴν δικαίαν εἴδομαι.
 Φεῦ τίς νὰ μείνη ἀναλγῆς ἐνώπιον
 Δεινῶν τοιούτων καὶ τοσαύτης συμφορᾶς;
 Τῆς τυραννίας τὰ ἀθῶα θύματα
 Κ' ἐγὼ θρηνώ. — Ὁ χρόνος ὅμως ἤγγικε,
 Καθ' ὃν τὰ ξίφη δέον νὰ θερίσωσιν
 Ἐπὶ αἵματοφύρτου χώρας θέρισμα
 Καλόν. Ὁ χρόνος ἐφθάσε τῆς πράξεως.

Ἐκορυφώθη ἡδ' ἡ τυραννίς· ἔχει
 Ἡ τελευταία ὥρα τῆς! — Ἀνάστειλον
 Τὸν ῥοῦν σου, δάκρυ θαλλερὸν! Γυμνώθητε,
 Ἢ ξίφη πολυδίψου ἐκδικήσεως!

Ἐγγὺς τὸ τέρας εἶναι καὶ ὁ θρίαμβος!
 ΚΟΡ. ὦ! διατί ὁ χρόνος τὸν βραχίονα,
 Τὸν κραταῖόν μου πρόην, νῦν παρέλυσεν;
 Ἀντὶ ἀνάνδρου· ῥάβδου τίνος ἔνεκα
 Δὲν δύναμαι νὰ φέρω ξίφος ἐν χερσὶ,
 Τῶν ἀφορήτων ὕβρεων ἐκδικητής;
 Τὸ γῆρας φεῦ! εἰν ὥρα βίου περιττῆ,
 Νῦξ εἶναι μαύρη, πένθιμος, ἀφώτιστος!

α. ἡμιχόριον ἄδει.

« Φεῦ! τὸ γῆρας τοῦ βίου ζοφώδης
 Τοῦ προσκαίρου μας εἶναι χειμῶν,
 Δρόμος εἶναι τραχὺς, ἀκνωθώδης,
 Σηρὸς, ἀφυλλος εἶναι δρυμῶν.

« Μέλλον πλέον δὲν ἔχει τὸ γῆρας,
 Βλέπει πρόσκομμα ὅπου στραφῆ,
 Ἐπειδὴ τὸ πολὺ καὶ τῆς πείρας
 Γεννᾶ σκέψιν νοὸς ἀσαφῆ.

« Τὴν ὄρμην διεδέχθη βραδύτης
 Ἀντὶ ξίφους τὴν ῥάβδον βίγων
 Ἀναγκάιον κρατεῖ ὁ πρεσβύτης
 Τοῦ ἀτόνου ποδὸς ὀδηγόν. »

β. ἡμιχόριον ἄδει.

« Ἢ νεότης, ὦ δῶρημα θεῖον,
 Ἐαρ θάλλον, γλυκὺ, ἀνθηρὸν,
 Σὺ κοσμεῖς τοῦ ἀνθρώπου τὸν βίον
 Ὡς τὸ ἄνθος κοσμεῖ τὸν ἀγρόν.

« Τὰ προσκόμματα σὺ δὲν γνωρίζεις,
 Τὰ ἀδύνατα σοὶ δυνατὰ,
 Εἰς τὸ μέλλον γελῶσα ἐλπίζεις,
 Ἄν κ' ἐνίος' ἐλπίς ἀπατᾶ.

« Τὴν ἀνδρείαν σου ἔχεις ἀσπίδα,
 Καὶ τὴν τόλμην σου ἔχεις πνοήν,
 Καὶ τὸ ξίφος σου ἔχεις ἐλπίδα,
 Καὶ τὸν πόλεμον ἔχεις ζωὴν!

ΠΕΑ. Τί δειλιάτε, ὦ πρεσβύται; Τῶν Φεραίων
 Τὰ τεῖχην στίφη περικλείουσιν ἀνδρῶν,
 Βριθόντων τόλμη ἀνθηρᾶς νεότητος·
 Γεγυμνασμένους ἔχουσι βραχίονας
 Εἰς τὴν τῶν ὅπλων χρῆσιν ἕκαστος ποθεῖ

Κλεινῶν προγόνων νὰ φανῆ ἀντάξιός·
 Καὶ μὴ ὑμεῖς τὸν δρόμον δὲν ἐδείξατε
 Τοῖς τέκνοις σας, ὃν πρέπει νὰ πορεύωνται,
 Ἐν ταῖς ἡμέραις ὅταν τοῦ Ἰάσονος
 Τοῦ κραταιοῦ σας ἡγεμόνος ἔνδοξοι
 Ἐν τοῖς ἀγῶσι νικηταὶ ἐφάνητε;
 Ἡ μήπως τὰ γενναῖα κατορθώματα
 Ἐκεῖνα λησμονοῦνται; Ἐξητλήθησαν
 Αἱ νίκαί σας; οἱ θρίαμβοι τῶν Θεσσαλῶν;
 Καὶ δειλιάτε νῦν καὶ ἀπελπίζεσθε; —
 Ἐὰν ἡ χεὶρ σας τρέμη καὶ τὴν μάχαιραν
 Ἀδυνατῆ νὰ σύρῃ, ἐνεκρώθησαν

Καὶ αἱ δυνάμεις ἴσως τοῦ νοὸς ἡμῶν,
 Ἡ κατεπνίγη πᾶν γενναῖον αἴσθημα;
 Ὁ λόγος ἔστω ὦ Φεραῖοι, τοῦ λοιποῦ
 Τὸ ὄπλον σας. Ὁ λόγος εἶναι βλάστημα
 Τῆς πράξεως, καὶ ὄπλον τρομερώτερον
 Τοῦ ὀξυτέρου ξίφους καὶ πελέκειος·
 Ἀήτητον ὁ λόγος καὶ τὸν ἀσθενῆ
 Συχνὰ ἀνδεικνύει. Δὲν ἐμύθετε,
 Ὁ γαῦρος Πέρσης, ὁ τῆ βίβλ' ἀσπίδα
 Στρατολογήσας τὴν Ἀσίαν μὲ σκοπὸν
 Νὰ καταβάλῃ τὴν Ἑλλάδα τὴν μικράν,
 Αἰσχυρῶς πῶς ἐνίκηθη; Τί ὠφέλησαν
 Αὐτῷ τὰ σμήνη τῶν ἵππεων κ' ὀπλιτῶν,
 Δι' ὧν τὴν χώραν πᾶσαν ἐπλημμύρησε;
 Τί τῶν νηῶν ὁ στόλος ὁ πολὺκωπος;
 Καὶ Μαραθῶν καὶ Σαλαμῆς τῆς ἡττης του
 Τὸ αἶσχος μαρτυροῦσι καὶ τὸ ὄνειδος
 Στρατοῦ ἀλόγου ἐκ βαρβάρων δουλικῶν,
 Καὶ τῆς Ἑλλάδος εἰς αἰὶ κηρύττουσι
 Τὴν δόξαν, λόγου καὶ ἀνδρείας θρίαμβον,
 Κ' ἐλευθερίας τῶν λαῶν συνέπειαν!

ΚΟΡ. ὦ Πελοπίδα, τὸ ὄρθον τῶν λόγων σου
 Αἰσθάνομαι, καὶ ἡ καρδία μου σκιρτᾷ,
 Καθὼς ἐσκήρτα ἄλλοτε ὀρμητικῶς
 Εἰς τὰς κλεινὰς ἡμέρας τῆς νεότητος.
 Σὺ τὸ ἐκπνέον θάρρος ἐπανώρθωσας,
 Ἐν ὀφθαλμοῦ ῥοπῇ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν
 Μεταβολὴν σὺ εἴζηθεν ἐπήνεγκας,
 Καὶ τῶν ἀπολλυμένων ἔγεινας σωτῆρ. —
 Ναὶ ἡ στιγμή ἐπέληθεν! ἡ ὀμὴ σφαγῆ
 Ἀθῶων παίδων τὸν καρπὸν ὄριμασε. —
 Τοὺς θρήνους τῆς πατρίδος νῦν ἀκούομεν —
 Ἢ! πόσον εἶναι γοεροὶ καὶ πένθιμοι!

α. ἡμιχόριον ἄδει.

« Σκιρτῶν αἰσθάνομαι, ὦ Πελοπίδα,
 Ἐλευθερίας γλυκεῖαν πνοήν.

Εἰς νεκρωθεῖσαν πρὸ χρόνων ἐλπίδα
 Σὺ ἐνεφύσησας νέαν ζωὴν.

« Βλέπω νῦν, βλέπω ὡς μάντις τὸ μέλλον,
 Ὃν ἐπαυγάζει ὁ θεὸς σπινθήρ. —
 Λάμπει, ὡς λάμπει λαμπρῶς ἀνατέλλον
 Ὁ τῆς ἡμέρας ἀυγῆς ἀστήρ.

« Ἠγέρθη ἔλ' ἡ κλεινὴ Θεσσαλία —
 Μέγας λυσσᾶ καὶ φρικώδης ἀγῶν —
 Σπεύδει βοῶσα ἡ Ἐλευθερία,
 Ν' ἀποτινάξῃ τὸν δοῦλον ζυγόν.

« Οὕτω βρουχᾶται ἀγρώως ὁ λέων,
 Ὃν ἡ ἀτίθασος λύσσα κεντᾶ.
 Οὕτως ὁ ἔδης πυρφόρων ὀρέων
 Ἐν μυκηθμῷ πολυστόμφ βροντᾶ.

« Πίπτει ὁ τύραννος. Τίς καταβάλλει
 Λαὸν μινόμενον ὅταν ὄρμηξ;
 Τὴν ἐλευθέραν καρδίαν νὰ πάλῃ
 Δὲν ἐμποδίζουν τυράννου δεσμά.

« Βία δεσμεύει μὲν χεῖρα γενναίαν
 Καὶ ἀλγηδόνες βασιάνων φρικτῶν
 Πλὴν τοῦ μεγάλου νοῦς τὴν ἰδέαν
 Δὲν καταβάλλει ἡ νύξ τῶν εἰρκτῶν.

« Δὲν ἐπαρκεῖ ἀργυρώνητον ξίφος,
 Δὲν ἐπαρκεῖ ἀγενῆς ἀπειλή
 Νὰ περιστείλῃ τὸ εὐτολμον στίφος,
 Ὅταν τῆς δίκης ἡ ὥρα καλῆ. »

β. ἡμιχόριον ἄδει.

« Ὅτε τὰς Θήβας, σεπτὴν σου πατρίδα,
 Ζυγὸς ἐμάστιζε ξένων δεινός,
 Σὺ τότ' ἀνέστης, κλεινὲ Πελοπίδα,
 Ἐλευθερίας ἀστήρ φαινός.

« Μελαν ἐκάλυπτε σκότος τὴν χώραν,
 Ἄγριος ἔπνεε περίξ βορρᾶς —
 Ταύτην ἐξέλεξας, ἦρωε, τὴν ὥραν,
 Ἴνα ἐκπύνης ἀρχαίας ἀράς.

« Ἔστις ἀτρόμητος Δαίμων τῆς Δίκης. —
 Γενναίαν ὤρμησας πνέων ὄρμηξ,
 Κ' ἐν τῷ θριάμβῳ μιᾶς μόνης νίκης
 Τὴν τῶν πατέρων σου ἔσωσας γῆν.

« Ἐκθαμβος ἔμεινεν ἡ οἰκουμένη,
 Ἐστέψαν σὲ νικητὴν οἱ λαοί,

Καὶ τὸ σὸν ὄνομα σύνθημα μένει
Τῶν ἐλευθέρων ἐθνῶν εἰς αἰεὶ!

ΚΟΡ. Ἄς δράμωμεν, Φεραῖοι, τώρα, καὶ τὸ πῦρ,
Ἰπὸ τὴν τέφραν καίον, ἄς ἀνάψωμεν,
Ἐκ νέου νὰ φωτίσῃ τὴν ἀνέγερσιν
Τῆς ἐλευθέρου Θεσσαλίας! Μάχιραν
Δεινὴν τὸν λόγον ἔχομεν. Ἄς δράμωμεν!
Τοῦ γήρατος τὰ ἔργα ἡμῶν ἔστωσαν
Λαμπρὸν τῶν νέων χρόνων μας ἀπαύγασμα!
(ὁ χορὸς ἀπέρχεται)

ΠΕΑ. Τὴν πόλιν λέγω ἀληθῶς τριστόλιον
Τοιούτους πάντας τοὺς πολίτας τρέφουσιν.
(ἀπέρχεται βραδέως)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

(Ἐρχεται μετ' ὀπαδῶν τινῶν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους)
Ποῦ εἶναι ὁ Θεβῶν, ὁ αἰχμάλωτος;
Ἀναζητήσατε αὐτὸν καὶ παρευθῆς
Ἐνώπιόν μου φέρετε. — Ἰδοὺ, ἐκεῖ
Βραδεῖ προβαίνει βήματι. —
(ἀπέρχονται οἱ ὀπαδοί)

Ἄφ' οὗ καιροῦ
Εἰς τῶν Φερῶν τὴν πόλιν τὸν ἐχθρὸν κρατῶ
Τῆς δυναστείας τῆς ἐμῆς αἰχμάλωτον,
Ἀνεξηγήτου ταραχῆς τὸ στῆθος μου
Ἐπλήσθη ἢ καρδία μου ὡς ἐν δεινῷ
Καὶ αἰφνιδίῳ πάλαι φόβῳ ἔντρομος
Πειρώμαι, ἀλλὰ μάτην, τοῦ αἰσθήματος
Αὐτοῦ ν' ἀπαλλαγῶ. Ἐγὼ, ὁ ἄλλοτε
Καὶ τ' ὄνομα αὐτοῦ τοῦ φόβου ἀγνοῶν,
Ἀνεπαισθήτως, ἄκων τὸν αἰσθάνομαι.
Τὸ σκότος τώρα μὲ ταραττεῖ τῆς νυκτός,
Καὶ μὲ ποιεῖ τοῦ κρότου τὸ αἰφνίδιον
Πρὸς τὴν καρδίαν ὅλον μου αἰσθάνομαι
Τὸ αἶμα καταρρέον, κ' εἰς τὴν ὕψιν μου
Ὠχρότης χύνει τὴν χροιάν τὴν ἀηδῆ,
Καὶ τί; Παιδίον εἶμαι ἴσως ἀνάνδρον;
Δὲν εἶμαι πλέον ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος,
Ὁ ἄρχων τῶν Φεραίων; Βλέμμα δὲν ἀρκεῖ
Τοῦ ὀφθαλμοῦ μου εἰς χιλίους θάνατον
Νὰ φέρῃ; Μὴ δὲν εἶμαι παντοδύναμος;
Ἡ παρουσία τοῦ Θεβαίου δικτὶ
Νὰ μὴ ταραττῇ; — Ἀληθῶς παράδοξον!
Πικρὸς τῆς τύχης χλευασμὸς! — Πλὴν ἔρχεται!

ΠΕΑ. (εἰσερχόμενος) Τί θέλεις πάλιν;

ΑΛΕ. Ὡ Θεβαίε, πρὸ πολλοῦ
Τῆς θέας σου στεροῦμαι. Πόθος ἰσχυρὸς,
Γενναῖε Πελοπίδα, μὲ κατέλαβε,
Τὸ πρόσωπον νὰ ἴδω τοῦ κλεινοῦ ἀνδρός,
Ὃν ἡ πατρὶς σωτῆρα ἀπεκάλεσε.

ΠΕΑ. Τὴν εἰρωνεῖαν ὄπλον ἔχεις, τύραννε!
Ἄν μ' ἔφερες νὰ μὲ χλευάσῃς, γίνωσκε,
Εἰς μάτην ὅτι κοπιᾷς. Τῶν λόγων σου
Τὰ ἰοφόρα βέλη δὲν μὲ φθάνουσιν.

ΑΛΕ. Προσποίησιν, νομίζεις, τὴν εἰλικρινῆ,
Ὡ Πελοπίδα, πρόσρησιν, καὶ σαρκασμὸν
Τὸν ἀσπασμὸν τοῦ φίλου. Πῶς; νὰ θερμανθῆς
Ζητῶ ὑπὸ τῆς δόξης σου τὸν ἥλιον,
Καὶ τῶν ἀκτίνων σὺ φειδόμενος αὐτοῦ
Ζητεῖς νὰ μὲ στερήσῃς, ὦ ἀπάνθρωπε;

ΠΕΑ. Ἀρκεῖ! προβλέπω τὸν σκοπὸν τῶν λόγων σου
Ὁ χλευασμὸς εἰς ὕβριν νῦν ἐξώκειλεν.
(θέλει ν' ἀπέλθῃ)

ΑΛΕ. Μὴ φεύγῃς, Πελοπίδα. Τίνας ἔνεκα
Τὸ πρόσωπόν σου ἀποστρέφεις ἀπ' ἐμοῦ;
Καλὸς δὲν εἶμαι φίλος, φίλος παλαιός;
Πρὸς τί σε ἔχω παρ' ἐμοῦ ἐν ταῖς Φεραῖς;
Πρὸς τί σε περιθάλλω; Σὺ αἰχμάλωτος
Τοῦ Ἀλεξάνδρου εἶσαι ἢ συγκαταίκοις;
Ἡ φυλακὴ σου ποῦ; ποῦ αἰ ἀλύσεις σου; —
Καὶ σὺ, ἀγνώμων, τὸν ποθοῦντά σε μισεῖς
Καὶ ἀποστρέφεται;

ΠΕΑ. Ὡ! δὲν μ' ἐξκατατῆς,
Ἄν καὶ τεχνίτης ἦσαι εἰς τὸ τυραννεῖν,
Καὶ γλυκὺ ἔχῃς χεῖλος, νῦν δὲ μοχθηρόν.
Τῶν λόγων σου τὸ μέλι δηλητήριον
Ὄζυ καὶ σαρκοφθόρον εἶναι. Οἱ Ἕλληνες
Γνωρίζουν τοῦ τυράννου τὸ μείδιμα,
Καὶ ποῖαν ὑποκρύπτει ἔνομιαν φρικτήν.
Ἡ Μοῖρα, ὅταν ἄοπλον μὲ ἔφερον
Ἰπὸ τοὺς ὄνυχάς σου, ὦ Ἀλέξανδρε,
Στιγμᾶς δεινᾶς μοι προανήγγειλε κακὸς
Μ' ἐφθάνει δαίμων, καὶ ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν,
Ὅς ἐδραμον νὰ σώσω, ἐγκαταλειφθεὶς
Ἀπεμονώθην, καὶ τὸ ξίφος μου θραυσθὲν
Αἰχμάλωτον ἐνταῦθα μὲ παρέδωκε. —
Νὰ μὲ φονεύσῃς ἐφοβήθης, ἐπειδὴ
Καλῶς γνωρίζεις, ὅτι ἔχει ἡ Ἑλλάς
Καὶ ἄλλους Πελοπίδας. — Τότε τύραννε,
Μετεχειρίσθης θεμιτὰ κ' ἀθέμιτα
Νὰ μὲ ἐξαφανίσῃς μέσῃ μὴ δεσμῶν
Ἐφείσθης ἢ βασάνων; Ὅ,τι βδελουροῦ
Ἐπινοεῖ τυράννου νοῦς φρικτότερον
Μετεχειρίσθης κατ' ἐμοῦ σὺ, μέχρις οὗ,
Ἐξαντληθείσης τῆς πηγῆς, ἀπηύδηςας
Νῦν δὲ τῆς εἰρωνείας μάχιραν κρατῶν
Γυμνὴν ἐνώπιόν μου καὶ παμμίαιρον
Προτεινῶν μοι φιλίαν, ἀθλαστῆ ζητεῖς
Νὰ καταστήσῃς τὸν ἐχθρὸν σου. Ὁ πιστὸς

Σὲ κυριεῖται τῶν τυράννων ὀπαδὸς,
Ὁ φόβος. Μάτην τὸν ἀκόλουθον ζητεῖς
Ν' ἀπομακρύνῃς τοῦτον μάτην προσπαθεῖς
Τὴν ἐπικρεμαμένην σοὶ καταστροφὴν
Ν' ἀναχαιτίσῃς; βραίνει αὐτὴ βήματι
Γοργῶ!

ΑΛΕΞ. Θρασεῖαν γλώσσαν ἔχεις. Ἀπονεῖ
Οὐδεὶς ποτε τοιαῦτά μοι ἐλάλησεν
Ὅποια σὺ λαλεῖς.

ΠΕΑ. Ἐάν τὴν γλώσσαν μου
Θρασεῖαν εὔρες, ἐνθυμοῦ, Ἀλέξανδρε,
Ὁ Πελοπίδας ὅτι τὸν βραχίονα
Θρασύτερον τῆς γλώσσης ἔχει!

ΑΛΕΞ. Ἀπειλεῖς;
Τίς τίνα; τὸν δεσπότην ὁ αἰχμάλωτος;
Ἐμὲ τὸν νικητὴν σου σὺ ὁ ἠττηθείς;

ΠΕΑ. Αἶ! μὴ ἐλπίζεις ὅτι μόνον ἀπειλῶ.
Ἐχθρὸς ματαίων ἀπειλῶν καὶ σαρκασμῶν
Εἶμι προσόντα χαμερπῆ τὰ θεωρῶ
Δειλῶν ἀνθρώπων. Πίστευσόν μοι, οἰωνὸς
Τῆς πτώσεώς σου εἶν' ἐπὶ τοῦ χεῖλους μου
Ὁ λόγος οὗτος.

ΑΛΕΞ. Σίγα, μὴ μ' ἐρέθιζε.
Ἐάν ἐφείσθην τῆς τῆς ζωῆς σου, ἄσκοπον
Δὲν ἦτο τοῦτο τοῦ νοῦς μου βούλευμα.
Τῆς ἀσφαλείας μου σὲ εἶχον ἄμηνον.

ΠΕΑ. Ἐφανερώθη ἡ δειλὴ καρδία σου!

ΑΛΕΞ. Ἄλλ' ὅ,τι μέχρι σήμερον δὲν ἐπραξα
Τίς με κωλύει νὰ τὸ πράξω σήμερον;
Νομίζεις ἴσως ὅτι τὸν αἰχμάλωτον
Νὰ καταστήσω ἀθλαστῆ ἀδυνατῶ;
Πρὸς τοῦτο ἐν καὶ μόνον νευμά μου ἀρκεῖ.

ΠΕΑ. Παρεξेत्रάπτῃς εἰς τὸ καμπορφημονεῖν.
Τὸν θάνατον φοβοῦμαι μήπως; Φόβητρον
Αὐτὸς ψυχῶν ἀνάνδρων εἶναι! ἄλλ' ἀνὴρ
Καρδίαν ἐν τοῖς στέρνοις ἔχων εὐτολμον,
Καὶ παιδιόθεν μετ' αὐτοῦ οἰκειωθείς
Ἐν τοῖς σφαγείοις τῶν μαχῶν τοῖς τρομεροῖς
Δὲν τὸν φοβεῖται.

ΑΛΕΞ. Πῶς λοιπὸν, ἀτρόμητε,
Δὲν τὸν ἐζήτεῖς πρὶς ἢ αἰχμαλωτισθῆς;
Καὶ πῶς τοιοῦτον βίον τῶρ ἀνέχεσαι;
Μὲ ξίφος χρῆζεις ὦ Θεβαίε τολμηρέ;
Δὲν σοὶ ἀρνοῦμαι ξίφος; λάβε τὸ ἐμὸν
Καὶ δεῖξόν μοι πῶς ἀφοβὸς τὸν θάνατον
Τολμᾷς νὰ ἀντιρροῦσῃς!

ΠΕΑ. Ξίφος κραταῖον
Ἐλπίζω πάλιν νὰ κρατήσω ἐν χερσίν,
Οὐχὶ τυράννου ξίφος, αἵματι βαφρῶν

Ἀθῶν σου θυμάτων, ἀλλ' ἐλευθέρων,
Τυραννοκτόνον ὄπλον. Ἄν τὸν θάνατον
Ἐκὼν δὲν ἀναζήτουν, τοῦτο ἐπραξα
Ποθῶν τὴν σὴν νὰ ἴδω καταρρέουσαν
Ἀρχὴν πρὶν ἀποθάνω. Ὀρκον ὤμοστα
Εἰς τοὺς Θεοὺς. Τὸν ὄρκον τοῦτον, πιστευσον,
Ὁ ἀνακαλέσῃς εἰς τὴν μνήμην τάχιστα.
ΑΛΕΞ. Θεβαίε ἄφρων! ἡ ἐλπίς σὲ ἀπατᾷ,
Κ' ἐγὼ ἀποδεικνύω σὲ ἐπίορκον,
Ἰπὸ τοὺς πόδας τοὺς ἐμοὺς τὰ σχέδια
Καταπατῶν τὰ μακρὰ σου ὡς σκώληκας
Φθοροποιούς.

ΠΕΑ. Σὺ τοῦτο λέγεις, τύραννε;
Σὺ ὁ μὲ προδοσίαν παίδας ἀσθενεῖς,
Ἀθῶους σφάζων; Πῶς τολμᾷς; Παράδοξον
Τῆς τυραννίας θάρσος κ' ἀνεξήγητον!
Θεοὶς κ' ἀνθρώποις μισητὸς γενόμενος
Ζητεῖς νὰ εὔρης σωτηρίαν; — Σφάζόν με!
Τὸ ἔργον τοῦ τυράννου εἶναι ἄξιον.
Πλὴν γίνωσκε, ἡ ὄρα τοῦ θανάτου μου
Τῆς σῆς ὀλίγον προηγείται πτώσεως;
Κ' ὁ τελευταῖος Θεσσαλὸς ἐκδίκησιν
Φρικτῶδη πνέει κατὰ σοῦ, τὸν ἀδελφόν
Ὁ εἰς, ὁ ἄλλος τὸν υἱὸν αὐτοῦ θρηνεῖ,
Ὅς σὺ ἀθῶους ἐσφαξᾷς. Αἶ μάχιραι
Ἄν γυμνωσθῶσιν ὄλαι ἀπειλητικαὶ
Τίς ἔσται τότε, τίς, εἰπέ, ὁ σώζων σὲ
Ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν ἀγρίων σου ἐχθρῶν;
Ὁ τύραννος, τοῦ κόσμου ὅλου κ' ἂν κρατῇ
Οὐδένα ἔχει φίλον ἀφ' οὗ ἔπεσεν.

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ (εἰσερχόμενος πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον)

Κήρυξ δρομαῖος ἐκ Θεβῶν ἀφίκετο,
Καὶ σὲ τὸν ἡγεμόνα τῶν Φερῶν ζητεῖ.
Σπουδαίαν φέρει εἶδησιν καὶ ἐφιππος
Σὲ περιμένει πρὸ τῆς πύλης. (ἀπέρχεται)

ΑΛΕ. (τεταραγμένος) Ἐκ Θεβῶν;
Σπουδαίαν φέρων ἀγγελίαν;

ΠΕΑ. Τύραννε!

Πυθία βλέπεις εἶμαι τῶν Δελφῶν;

ΑΛΕ. (πρὸς τοὺς δορυφόρους) Ἀρκεῖ!
Τὰς χεῖρας τοῦ αὐθάδους τούτου σιδηρᾶ
Δεσμεύσατε ἀλύσει; Ζοφερᾶς εἰρκτῆς
Τὰ σκότη ἄς δεχθῶσι τὸν αἰχμάλωτον.
(ἀπέρχεται)

(Ἐν ᾧ οἱ στρατιῶται δεσμεύσαντες τὸν Πελοπίδαν ἔτοι-
μάζονται νὰ τὸν ἀπαγάγῃσιν, ἐμφανίζεται ἡ Θήβη).

ΘΗΒΗ (καθ' ἑαυτὴν)

Φήμην ἀκούω πρὸ πολλοῦ ἀπίθανον,
Ὁ Πελοπίδας ὅτι ἐν Φεραῖς ἐδῶ

Αίχμαλώτος κρατείται
(βλέπουσα αίνης τὸν Πελ. ἐν μέσῳ τῶν φυλάκων)

Πλὴν ὁ ἄνθρωπος
Αὐτὸς τίς εἶναι καὶ ἐνταῦθα τί ζητεῖ; —
Ὁ Πελοπίδας εἶσαι σύ!

ΠΕΑ. Ἐγὼ αὐτός.

ΘΗΒΗ Ὁ πενιχρὰν ἠσθήτα κί' ἄσπμον φορῶν
Καὶ χεῖρας ἔχων ἐν ἀλύσει σφιγτάς;
Σὺ εἶσαι! Ἐκ τοῦ βλέμματός σου σ' ἐνόω.
Ἐνώπιόν μου πρῶτον ἤδη ἴστασαι,
Ἀλλὰ δὲν ἀπατώμα. Πῶς ν' ἀπατηθῶ;
Καὶ ἐν χιλιῶν κεκρυμμένον σ' εὔρισκον,
(πρὸς τοὺς στρατιώτας) Ἀποσυρθεῖτε!

Εἰς τῶν δορυφόρων. Ἐντολὴν ἐλάθουσαν
Δοσμύσαντες τὸν ἄνδρα ν' ἀπαγάγωμεν.

ΘΗΒ. Τολμᾶς νὰ μ' ἀντιτείνης, δοῦλε; Βλέπομεν!
Ἀποσυρθεῖτε! (οἱ στρατιῶται ἀπέρχονται)

ΠΕΑ. Καὶ τοι ἄγνωστος ἐμοί,
Ὡ γύναι, τὸ ἐμὸν γνωρίζεις ὄνομα;
Πλουσίαν σὲ ὑποδεικνύει ἡ ἐσθὴς
Καὶ ἰσχυρὰν ὁ λόγος. Πῶς τὸ ὄνομα
τοῦ αἰχμαλώτου ἔμαθες; Τίς εἶσαι σύ;

ΘΗΒ. Καὶ τίς τὸ μέγα δὲν γνωρίζεις ὄνομα,
τὸ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ πέρατα
τῆς οἰκουμένης ἀντηχοῦν; Τῶν ἄθλων σου
Ταχύπτερος ἡ φήμη ποῦ δὲν ἔφθασεν;
Οἱ Θεσσαλοὶ ἡ μήπως σ' ἐλησμόνησαν,
Κ' ἡ Θήβη θέλεις ν' ἀγνοῇ. . . .

ΠΕΑ. Ἡ Θήβη σύ;

ΘΗΒ. Θυγάτηρ τοῦ οἰκείου σου Ἰάσονος
Ἐγὼ εἶμι.

ΠΕΑ. Καὶ τοῦ τυράννου σύνεουτος.

Πατρί ἐνδόξῳ κόρη φεῦ! ἀνόμιος!

ΘΗΒ. Καὶ διὰ τοῦτο μὲ καταδικάζεις; Φεῦ!
Ἀθῶν οὖσαν μὲ νομίζεις ἔνοχον.
Αἰχμάλωτος ὅτ' εἶσαι ἕμα ἔμαθον
Δὲν ἐλυπήθην μήπως, καὶ μὲ δέχεσαι
Ψυχρῶς τοσοῦτον; Ἡ καρδία μου πενθεῖ
Ἐπὶ τῇ συμφορᾷ σου καὶ σὺ μὲ μισεῖς;

ΠΕΑ. Μὴ μὲ οἰκτεῖρεις, γύναι! οἶκτον δὲν ζητῶ.
Αὐτὴν σὲ μᾶλλον οἰκτεῖρον, συνδέσασαν
Μετὰ τοιοῦτου τέρατος τὴν βίον σου.

ΘΗΒ. Πικρὰ, Θεβαῖτε, μοι λαλεῖς, ἀλλ' ἀληθῆ.
Ἐγὼ τοῦ οἴκτου χρήζω ἡ ταλαιπώρος,
Ἐγὼ, ἦν Μοῖρα δυσμενῆς κατέβριψεν
Ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ αἰσχίστου τῶν ἀνδρῶν!
Στιγμὴ ἐδύνης, δυστυχίης πρόδρομος
Μακρᾶς! Ὡ κλίνα, κοίτη τρομερῶν δεινῶν! —
Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς ἀτάραχον

Διήγον βίον καὶ εὐδαίμονα. Ἐκεῖ
τοὺς ὀφθαλμούς μου δάκρυα δὲν ἔβρεχόν'
Ἐκεῖ τῶν στεναγμῶν τὴν μαύρην ἔνοιαν
τῆς κόρης ἡ καρδία δὲν ἐγνώριζε.
Πατὴρ τὸ ὄμμα φίλου μ' ἐπροστάτευε
Καὶ ἡ φροντίς γλυκεῖας, τρυφερᾶς μητρὸς.
Ἐκεῖ τοῦ βίου τὴν πικρὰν μεταβολὴν
Δὲν προησθάνθην. Οἴμοι! χρόνοι εὐτυχεῖς,
Ταχέως πόσον διελύθη τὸ λαμπρὸν,
ἱεραῖον ὄνειρόν σας! Καθὼς χεῖμαρρος
ὄρμητικὸς, τὰ ὄρη κατερχόμενος
Κ' ἐπισωρεύων ὕδατα μελάγχροα,
Γαληναιῶν ῥόακος τὸ καθαρὸν
Καὶ λεῖον συνταράσσει κύμα καὶ θολοῖ
τῶν παθημάτων οὕτως ἀχαλίνωτος
Καὶ μέλας κλύδων τὴν τοσοῦτον ἡμερον
τῆς εὐτυχίης καταθόλωσε πηγὴν.
Αἰῶνες μ' εἶναι αἱ ἡμέραι στεναγμῶν,
Αἱ νύκτες δὲ ὄνειρων ἀγγελιοὶ κακῶν
Ὀδυρομένη καὶ δακρῶσα ζητῶ
Μακροχρονίων ὄδυνῶν ἀπαλλαγὴν
Παρά τῶν Οὐρανίων' πλὴν οἱ ἀσπλαγχοὶ
τῆς ταλαιπώρου γυναικὸς τὴν δέησιν
Δὲν εἰσακούουν καὶ ὁ θάνατος σκληρῶς
Μέχρι τῆς ὥρας ταύτης μ' ἀποστρέφεται.
Εἰς τίνα νὰ προστρέξω; τίνας συνδρομὴν
Νὰ ἐπικαλεσθῶ; Φεῦ! — Ὅταν σήμερον
Ὡ Πελοπίδα, ἐν Φεραῖς σὲ ἤκουσα
Πλησίον μου τοσοῦτον εὐρισκόμενον,
Ἐλπίδος ἐνεπλήσθην καὶ προσέδραμον
Ὡς πρὸς σωτήρα. — Τοῦ δυσήνου μου πατρὸς
τὴν ἄδολον φιλίαν πρὸς σε καὶ στοργὴν
Ἀμέσως ἐνθυμήθην. Πρὸς τὸν ἄγνωστον
Ἐγὼ προσῆλθον ὡς πρὸς ἀδελφόν, πλὴν φεῦ!
Καὶ ἡ ἐσχάτη καταπίπτει μου ἐλπίς!
τὸν Πελοπίδαν εὖρον ἀδιάφορον.

ΠΕΑ. Ναὶ τοῦ πατρὸς σου φίλος εἶμην ἀκραίφνης,
Καὶ ὡς υἱόν του μὲ ἠγάπα καὶ αὐτός.

ΘΗΒ. Κ' ἐνώπιόν σου τοῦ Ἰάσονος ἐγὼ
Ἡ κόρη εἶμαι ἡ πενθοῦσα, καὶ σκληρῶς
Παρηγορίας δὲ εὐρίσκεις ἔκφρασιν,
Διότι εἶμαι μισητοῦ ἀνδρὸς γυνή;
Διττῶς δὲν εἶμαι φεῦ! ἀξιοδάκρυτος;
Διττῶς δὲν χρήζω ἀρωγῆς ἡ τάλαινα;
Ὡ! τὰ δεινὰ μου πάντα ἂν ἐγνώριζες,
Ὡ Πελοπίδα, ἔφριττες ἀνθρώπινον
Δὲν τὰ προσφέρει χεῖλος, καὶ ἀνθρώπινος
Νὰ τὰ συλλάβῃ νοῦς δὲν δύναται φρικτᾶ
τοσοῦτον εἶναι ὅσον κ' ἀνεκλάλητα!

Ἡ ὑποθέτεις σὺ, ὅτι μετέχουσα
τοῦ λέχους τοῦ τυράννου, τοῦ φρονήματος
αὐτοῦ μετέχω ἄμα; Ἄν ἐγίνωσκας
Ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐκάστη τῶν πληγῶν
τῶν δυστηγῶν θυμάτων του πῶς ἀντηχεῖ! —
Γονυπετῆς ποσάκις, δακρυχέουσα
Ἐνώπιον ἐκείμην τοῦ αἰμοχαροῦς
Θηρίου, χάριν αἰτουμένη παρ' αὐτοῦ
Ἠδικημένων καὶ πασχόντων Θεσσαλῶν!
Πλὴν τί ἰσχύει μόνη ἀσθενῆς γυνή;
Ὁ θρήνός τις νὰ κάμψῃ δύναται ποτε
Καρδίαν σκληρυνθεῖσαν ἐν ἐγκλήμασι;
ΠΕΑ. Τὰ δάκρυα, ὦ Θήβη, δὲν μιλιάσουσιν
Ὀμοῦ τυράννου σπλάγγνα' δὲν ἰσχύουσι
Δεήσεις μόνον τὴν ψυχὴν νὰ ψαύσῃ,
τὴν τῇ κακίᾳ φύσει ἐπιβρόπουσαν
φαρμάκου ἄλλου χρεῖα εἶναι ἰσχυροῦ.

ΘΗΒ. Ἡ Μοῖρα, τὴν γυναῖκα τρομερώτερον
Δὲν καταρᾶται ἡ ὀπίταν ἄγονον
τὸν κόλπον τῆς ἀφίης, καὶ εἰς ὑπαρξῶν
Καταδικάζῃ ἄσκοπον αὐτήν. Κ' ἐγὼ
Κατεδικάσθην εἰς τοιαύτην ἄτεκνος!
Τίδ' ἂν εἶχον παρ' ἐμοὶ συνήγορον,
Προστάτην ἄγρυπνον καὶ σύμβουλον πιστόν
Ἐν ταῖς δειναῖς τοῦ βίου περιπτώσεσιν,
Εἰς ταύτην δὲν θὰ ἤμην τὴν ἀφόρητον
Κατάστασιν' ἂν εἶχον χεῖρα παρ' ἐμοὶ
Ἐπισταμένην ν' ἀπειλῇ, τὸ θάρρος μου
Δὲν ἤθελε μ' ἀφήσει ἀπροστάτευτον
Καὶ ἄνανδρον γυναῖκα' ἐκ τοῦ βλέμματός
Ἐμψυχωμένη τοῦ υἱοῦ μου μέτωπον
Ταῖς δυστυχίαις τολμηρὸν θ' ἀντέτεινον,
Κ' ἐν ᾧ ὡς σκόληξ ἔρπω τώρα ταπεινός,
Δειλῶς ὄδυρομένη, ἱκετεύουσα,
Φρικτῆ ὡς τίγρις καὶ ἀκαταμάχητος
τὴν θέλησίν μου πᾶσι θὰ ἐπέβαλλον. —
Τίς με ἀκούει τώρα; τίς με σέβεται;
ὑπὲρ ἐμοῦ τίς τείνει χεῖρα βοηθόν;
Τίς ἀσθενῆ γυναῖκα ἀφιλοκερδῶς
Συντρέχει; ὅπου καὶ ἂν κρούσω λίθινα
Εὐρίσκω στήθη καὶ ἀγάματα ψυχρά.
ΠΕΑ. Ἐνίκησας, ὦ Θήβη, τὴν ψυχρότητα,
Ἦν ἐν ἀρχῇ ἠσθάνθην. ἔνοχον ἐγὼ
Σ' ἐνόμιζον τὸ πρῶτον καὶ ἐδίστασα,
Πλὴν νῦν σὲ βλέπω τηκομένην, δυστυχῆ,
Καὶ αἰσθημα ἐλέους τὴν καρδίαν μου
Σφοδρῶν καταλαμβάνει. Ἄν τὰς χεῖράς μου
Δὲν ἐθλίβον ἀλύσεις, ἂν ἐλεύθερον
Ἐκράτου ξίφος, μάτην δὲν προσήρχεσο!

ΘΗΒ. Ὡ Πελοπίδα, ἴσιν οἱ λόγοι σου
Εἰς τὴν τραυματισθεῖσαν μ' ἐνεστάλαξαν
Καρδίαν' Μ' εἶδες, μ' ἤκουσας, μ' ἐνόησας! —
Ἐλεύθερος ὀπίταν τὴν ἐπτάπυλον
Ἰδῆς πατρίδα σου, καὶ νέα στέφανα
Ἄνεπιλήπτου δόξης δρέψης τολμηρῶς.
Ὀπίταν πάλιν ἡ Ἑλλάς σὲ νικητὴν
Ἀγαλλομένη ἀσπασθῆ — τότε ἔνθυμοῦ
τὴν τεθλιμμένην Θήβην, καὶ δραμῶν ἔλθε
Νὰ σώσης τὴν γυναῖκα τὴν πολυδάκρυν'
Ἡ Θεσσαλία τὸν τυραννικὸν ζυγόν
Δὲν ὑπομένει πλέον, καὶ τῶν Θεσσαλῶν
Αἱ ἀνδρῖκαὶ καρδίαι καταφλέγονται
ὑπὸ ἐλευθερίας ὄλαι. Τολμηρῶν
Ἐν Ἑθναίων ὀδηγὸς προσέρχησαι,
τῶν Θεσσαλῶν τοὺς πλείστους ἔχεις ὑπὲρ σοῦ,
Καὶ τοῦ τυράννου καταπίπτει ἡ ἀρχὴ
Ὡς οἶκος ἐπὶ ἄμμου οἰκοδομηθείς. —
Ὡ! τότε, Πελοπίδα, ὅταν φαινῆ
Ἐπὶ τὴν χώραν ταύτην λάμψη τὴν πτωχὴν
Ἐκείνη ἡ ἡμέρα, τότε εὐτυχῆ
Προσερχομένην θὰ μὲ ἴδεις καὶ φαιδρᾶν,
Σὲ τὸν σωτήρα τοῦ λαοῦ μου ν' ἀσπασθῶ.
Τὰ δάκρυά μου τότε δάκρυα τερπνὰ
Εὐγνωμοσύνης θέλουν εἶσθαι καὶ χαρᾶς.
Καρδίας γηθομένης ἀνακούφισις!

ΠΕΑ. Φεῦ! πῶς τοιαῦτα τρέφουσα αἰσθηματὰ
Ἰπέμεινας, ὦ Θήβη, αἰσχίστον ζυγόν;
Πῶς κραταῖαν ὁ νοῦς σου δὲν συνέλαβεν
Ἀπόφασιν; Καὶ γυναικὶ ἡ τολμηρὰ
Ἀείποτε ἀρμόζει πράξις. Ἡ ἡ χεῖρ
Δὲν κραταιοῦται καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῆς
Ἄν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἀγωνίζηται;
Σὺ τέκνων εἶσαι ὄφρα, ἀλλ' ἄνασσα
τὸ ἔθνος σύμπαν ἔχεις τέκνον. Οἱ θεοί,
Οἱ κατατάξαντές σε ἐπὶ κεφαλῆς
λαοῦ, καθῆκον μέγα σοὶ ἐπέβαλον.
Καὶ δύσκολον εὐθύνην, πάσης μείζονα.
Τὰς ὕβρεις τοῦ τυράννου, τοῦ αἰμοχαροῦς,
Ἄνεχομένην, γίνωσκε, συνένοχον
αὐτοῦ καὶ σὲ τὸ πλῆθος ὅτι θεωρεῖ.
Ἀνθρώπου θέσιν ἔχουσα τὴν θέσιν σου
αὐτὴν ὀφείλεις νὰ τηρήσης ἔντιμον,
Καὶ συγχωροῦσα πταίσματα ἀκούσιζα
τὰς ἐκουσίους τούναντιον καὶ αἰσχρὰς
ὀφείλεις ὕβρεις ν' ἀντικρούσης ἰσχυρῶς.
Ὁ τύραννος πῶς ἦλθεν εἰς τὸν ἐσχάτον
Βαθμὸν τῆς ἀναιδείας καὶ ὠμότητος;
Ἐκ τῶν μικρῶν ἀρχίσας ἀτιμωρητῆ

Ἀνεπιστήτως εἰς μέγαρα ἔφθασεν.
Τοιαύτη εἶναι τοῦ κακοῦ ἡ ὄψις!
Ἐξ ἀρχῆς ὅμως ἂν τῷ κατεδείκνυεν
Ἀνάγκη, ἄλλην νὰ τραπῆ, διάφορον
Ὀδὸν—ἀνάγκη, μέγιστος τῶν χαλινῶν —
Ἄν ἔφθανεν εἰς τοῦτον τὸν βαθμόν. Αὐτὸν
Τὸν χαλινὸν εἰς χεῖρας ὁ λαὸς κρατεῖ.—
Κραταιωθέντος ὅμως τώρα τοῦ κακοῦ
Καὶ χρεῖα μέτρου ἰσχυροῦ ἐπίκειται.
Ἡ τίγρις, νέα ἔτι οὔσα καὶ μικρά,
Καὶ διὰ λίθου μόνον εἶναι δυνατὸν
Νὰ φονεῦθῃ μεγαλυθεῖσαν ὅμως τίς
Τὴν αἰμοβόρον καταβάλλει εὐχερῶς.

ΘΗΒ. Σὺ μὲν τὸν λόγον ἔπαυσας, προσεκτικῶς
Ἐγὼ δὲ τῆς ἠχοῦς τοῦ ἀκροάζομαι.
Ὡ εὐγλωττίας θέλητρον ἀνέφραστον!
Ὡ αἰσθημάτων ἐξουσία ἀνδρῶν!
Ὅποιους ἄνδρας ἔχεις, ὦ κλεινὴ Ἑλλάς!
(Φωναὶ συγκεχυμένα ὅπισθεν τῆς σκηνῆς).
Πλὴν τί ἀκούω;—Ποία ἀντηχεῖ βοή;
Ὡ Πελοπίδα, ἤκουσας;—Ἀλαλαγμῶν
Ἡ πόλις ἐπληρώθη αἰφνης καὶ κραυγῶν.

(Ὁ χορὸς εἰσέρχεται ἄδων)

« Ὅποια ἀπροσδόκητος
Ἡκούσθη ἀγγελία,
Διερχομένη βία
Πλατείας κ' ἀγυῖας!

« Ἡγριωμένη, φοβερὰ
Ἡ στάσις ἀνορθοῦται,
Καὶ μαχητῶν πληροῦται
Ἡ πέριξ πεδιάς.

« Αἱ Θῆβαι τὸν αἰχμάλωτον
Αἰτοῦσι στρατηγόν των
Κλονεῖτ' ἐνώπιόν των
Ὁ τύραννος δεῖλός,

« Καὶ ἄσβεστον πυρκαϊάν,
Ἡτις μακρὰν ἀστράπτει,
Ἐν ἀκαρεῖ ἀνάπτει
Τῆς μάχης ὁ δαυλός

« Ἐλευθερίας προμαχῶν
Τὸ στίφος τῶν Θηβαίων
Προσέρχεται γενναῖον,
Καὶ πρόθυμον ὄμμα,

« Νὰ θραύσῃ ἀνεπιστρεπτί
Διὰ γενναίας βίας
Τῆς μισητῆς δουλείας
Τ' ἀφόρητα δεσμά!

(Ἡ Θῆβη εἰσέρχεται εἰς τὸ μέγαρον)

ΠΕΛΟΠ. Ὅποια διασχίζει φαεινὴ ἀκτίς
Τὴν νύκτα τῆς εἰρκτῆς μου τὴν μελάμπεπλον;
Ὅποια ἀγγελία τὴν καρδίαν μου
Χαρᾶς πληροῖ ἀφάτου; Ἄν εἴν' ὄνειρον
Τῆς φαντασίας πλάνον; Ὄντως ἡ πατρὶς
Ποθεῖ τὸν Πελοπίδαν τὸν αἰχμάλωτον
Προσέρχεται νὰ σώσῃ!—Συμπολιταί μου,
Σᾶς περιμένω, ἔλθετε! Τὸ ξίφος μου
Ἀπόδοτέ μοι, οὐδ' ὁ φαῦλος τύραννος
Μ' ἐστέρησεν!

(πρὸς τὸν χορὸν στρεφόμενος).

Ἡ στάσις, λέγεις, κεφαλὴν
Γενναίαν ἦρε καὶ χωρεῖ; οἱ Θεσσαλοὶ
Ἐκ τοῦ ληθάργου τέλος ἐξηγήθησαν;

ΚΟΡΥΦ. Ἐνθαβρύνθέντες τῇ δεινῇ σου προτροπῇ,
Ὡ Πελοπίδα, κ' ἐν τῇ συμφορᾷ ἡμῶν
Παρηγορίας μόνην ἀνακούφισιν
Ἐκ τῆς μεγάλης σου ἀντλήσαντες ψυχῆς,
Διήλθομεν τὴν πόλιν, ἐνθα εὖρομεν
Τὸ κατὰ τοῦ τυράνου μῖσος τρομερῶς
Παντοῦ κορυφωμένον, κ' ἐκδικήσεως
Ἀκράτητον τὸν πόθον. Οὔτε προτροπῆς
Ἀνάγκη πλέον εἶχον οἱ μεγάθυμοι
Φεραῖοι, ἐπειδὴ, ὡς κεραυνὸς ταχὺς,
Εἰς τὰς ὁδοὺς ἡ φήμη διεδίδετο,
Θηβαίων ἀτρομήτων ὅτι στρατεύμα
Τὴν πόλιν περιζόνει ἐν μιᾷ στιγμῇ
Τὰ ξίφη πανταχόθεν ἤστραπτον γυμνά,
Καὶ οἱ πολῖται πάντες τὰς ἐστίας των,
Καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐγκατέλειπον,
Ὅπως ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν αἰσχυρῶν
Τοῦ μισητοῦ τυράνου ὀπαδῶν.

ΠΕΛΟΠ. (μετ' ἐνθουσιασμοῦ). Ἴδου,
Ἐπῆλθε τέλος ἡ στιγμῇ, ὦ Θεσσαλοὶ!—
Ὡς τὰς αἰσχυρὰς ἀλύσεις ταύτας διασπῶ,
Θεῶν ἐπιτροπῶν θέλω μοχθηροῦ
Τυράνου οὕτω καταβάλλει τὴν ἀρχήν!
(Διασπᾷ τὰς ἀλύσεις του).

ΚΟΡΥΦ. Ἐὰν ὁ Πελοπίδας ἦναι μεθ' ἡμῶν
Ἡ νίκη μας βεβαία.—Πλὴν τίς ἔρχεται;
Ποιμένα βλέπω λάθρα πλησιάζοντα.

(Πρὸς τὸν ποιμένα).

Ἀφρόως, φίλε, πρόσσελθε τίνα ζητεῖς;

ΕΠΑΜ. (Φορῶν ἐνδυμασίαν Θεσσαλοῦ ποιμένου).

Ποῦ δ' ὀφθαλμὸς Πελοπίδας δεῖξόν μοι.

ΚΟΡ. (δεικνύων τὸν Πελοπ.) Ἐνώπιόν σου ὁ ἀν-
δρεῖος ἵσταται.

ΠΕΛΟΠ. (ἀναγνωρίζων τὸν Ἐπαμ.)

Ἐπαμεινώνδα, σὺ;

Χορὸς. Τίς; οὗτος ὁ ποιμὴν;
(ξῶν.) » Τοῦ Πελοπίδου τοῦ κλεινοῦ
Ἀτρόμητε ἑταῖρε,
Ἄνδρεῖον τέκνον τῶν Θηβῶν,
Ἐπαμεινώνδα χαῖρε!

ΠΕΛΟΠ. Ἐπαμεινώνδα, σὺ; τοιοῦτον ἐνδυμα

Ἡμφισμένον καὶ ἐνταῦθα παρ' ἐμοῖ;

ΕΠΑΜ. Φυλάκων φιλυπόπτων τὸ ἀκούμητον

Ἐξαπατήσας ὄμμα ἤλθον ἐν νυκτὶ

Εἰς τὰς Φεράς. Ὁ πόθος μὲ ἐκέντησε

Σφοδρὸς, ὦ Πελοπίδα, νὰ βεβαιωθῶ,

Ἄν τοῦ τυράνου τὴν ὠμὴν διέφυγας

Μανίαν ἡ καρδία μου μοι ἔλεγεν

Ὁ Πελοπίδας ζῆ! Καὶ ζῆς, ὦ φίλε, ζῆς!

(ἀσπάζεται τὸν Πελοπ.)

ΠΕΛ. Ἐτόλμησας φεῦ! ἔργον ἐπικίνδυνον!

Ἐὰν τις τὴν ἀπάτην ὑποπτεύετο;

ΕΠΑΜ. Καὶ μυριάκις τούτου μεγαλείτερος

Ὁ κίνδυνος ἂν ἦτο δὲν μ' ἀπέτρεπεν.

ΠΕΛ. Ὡ ἄριστε τῶν φίλων, σοῦ ἀντάξιός.

Ὁ λόγος οὗτος γενναϊότερὰ ποτε

Αἰσθημάτα τίς εἶχε; Πῶς; δὲν ἤρκεσεν

Ἐν Μαντινείᾳ ὅτι μ' ἔσωσας, σχιδὸν

Ἰπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ ἐκπνέοντα,

Αὐταπαρνήτως κινδυνεύων μετ' ἐμοῦ

Καὶ λέγων, ὅτι προτιμᾶς τὸν θάνατον

Ἡ νὰ ἐγκαταλείψῃς φίλον κείμενον,

Καὶ τώρα πάλιν μοι προσέρχεσαι σωτήρ;

Ν' ἀνταποδώσω δὲ ἐγὼ τί δύναμαι

Φιλίας τηλεκαύτης εἰς ἀνταμοιβήν;

ΕΠΑΜ. Εἰλικρινοῦς φιλίας ἡ ἀνταμοιβή

Ἐν ταύτῃ ἤδη τῇ φιλίᾳ ἐγκείται.—

Πλὴν ὁ καιρὸς προβαίνει ἀκατάσχετος,

Καὶ ὄχι λόγων, ἔργων γρεῖαν ἔχομεν.—

Ἐν μέσῳ φίλων σὲ εὐρίσκω πολιτῶν;

ΠΕΛ. Οὐδένα ἐν τῇ πόλει ἔχω πλὴν ἐνός

Ἐχθρόν. Ἀπροκαλύπτως λέγε.

ΕΠΑΜ. Στράτευμα.

Ἑλλήνων ἀηττήτων φέρω ἐκ Θηβῶν

Ἐστρατοπεδευμένον ἵστατ' ἐν σκηναῖς

Ἰπὸ τὰ τεῖχη, περιμένον τὴν στιγμὴν

Ἀνυπομόνως τῆς ἐφόδου. Ἢδη δὲ

Καὶ τῷ τυράννῳ διὰ κήρυκος ἡμεῖς

Τὸν σταθερὸν σκοπὸν μας ἂν γγίλομεν,
Δι' αἵματος τὴν ὕβριν ν' ἀποπλύνωμεν,
Ἦν, σὲ αἰχμαλωτίσας, εἰς τὴν πόλιν μας
Προσῆψεν ἀλαζόνως δὲ καὶ αὐθαδῶς
Μᾶς ἀπεκρίθη ὁ θρασὺς Ἀλέξανδρος,
Καὶ τρομερὰ νῦν μάχη ἐπικρέματα
Ἄν ἔχει ἄλλην ἐξουδὸν ὁ τύραννος;
Ἐμπρὸς τοῦ χαλινὸν ἠνεψόθη βάραθρον,
Ὁ τάφος τῆς βιαίας ἐξουσίας του.

ΠΕΛ. Ἐγὼ τῶν ὀπλισμένων ἀναδέχομαι

Τὴν ὀδηγίαν Θεσσαλῶν σὺ τῶν Θηβῶν

Ὀδήγει τοὺς ὀπλίτας εἰς τὸν θρίαμβον

ΕΠΑΜ. Λοιπὸν πρὸς τοὺς Θηβαίους σταύδω τοὺς

[ἐμούς]

Ἐν τῷ πεδίῳ δὲ τῆς μάχης τῷ κλεινῷ

Τὴν ἀνδρικήν σου θέλω σφίγγει δεξιάν.

(ἀπέρχεται)

ΠΕΛ. Ὡ αἰσθημα φιλίας ἱερώτατον!

Ἐξ οὐρανοῦ ἐπέμφθη, δῶρον ἀγλαόν,

Νὰ τέρψῃς τοῦ ἀνθρώπου τὴν καρδίαν.—Πλὴν

Τί περιμένω; τὸ καθήκον μὲ καλεῖ!

(πρὸς τὸν Χορὸν)

Σαῖς, ὦ πρεσβύται, ἐν τῇ πόλει μείνατε,

Τοῖς νικηταῖς στεφάνους πλέκοντες καλοῦς.

(Ἐν ᾧ σπεύδει ν' ἀπέλθῃ (ἐμφανίζεται ἐνώπιόν του ἡ
Θῆβη πολύτιμον ἐν χερσὶ κρατοῦσα ξίφος.)

ΘΗΒ. Τὸ ξίφος τοῦτο τοῦ κλεινοῦ Ἰάσονος,

Ὁ ἄλλοτε σὺ δῶρον τῷ ἀπέστειλας,

Τῆς ἀκραίφου φιλίας σου τεκμήριον,

Ὡ Πελοπίδα, λάβε. Ὅπλον ἰσχυρὸν

Ἐν ταῖς χερσὶν ὑπῆρξε τοῦ Ἰάσονος

Εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ θριαμβοῦ τοῦ πατρός.

ΠΕΛΟΠΙΑΔΣ (λαμβ. τὸ ξίφος)

Τὸ ξίφος παρὰ σοῦ, ὦ Θῆβη, δέχομαι,

Ὡς οἰωνὸν τῆς νίκης ἡμῶν ἄριστον.—

Σὲ σφίγγω τέλος πάντων εἰς τὰς χεῖράς μου,

Ὡ ξίφος, ὀπαδέ μου φίλε καὶ πιστέ!

Πῶς λάμπεις; Ὡ! ἡ λάμψις αὕτη ὁ ἀστὴρ

Τοῦ βίου μου ὑπάρχει καὶ ἡ ἠδονή!

Ἐν τῷ ζοφῶδει σκότει τῆς εἰρκτῆς μου φεῦ!

Ποσάκις τὴν ἀκτίνα δὲν ἐπόθησα

Τὴν φαεινὴν σου; Στίλβεις τέλος, ὦ χαρὰ!

Σὲ περιμένω, αἰμοβόρε τύραννε,

Ἐν τῇ φρικτῇ παλαιστρᾷ! Σὺ, ὁ ἔμπειρος

Ἄοπλος νὰ φονεύῃς, δεῖξον σήμερον

Ἄν ὀπλισμένους ν' ἀντικρούσῃς ἔμαθες!

(ἀπέρχεται).

ΘΗΒ. Ἀπῆλθε, καὶ ἡ νίκη τῷ προσμεῖδιξ

Εἰς τὸν ναὸν δὲ νῦν ἐγὼ πορεύομαι

Θυσίαν νὰ προσφέρω τῷ δεινῷ θεῷ
Τῆς μάχης, ὅπως χορηγήσῃ θριάμβον
Εἰς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸ δίκαιον.

(Ἡ Θήβη ἀπέρχεται πρὸς τὸ ἕτερον μέρος. Ὁ χορὸς μένει μόνος ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ ἐν ᾧ ὑποτίθεται συγκροτούμενη ἡ μάχη τῆς ἐλευθερίας πρὸς τὴν τυρανίαν, ἀδει θούριον ᾄσμα).

« Τῆς χαλκοστόμου σάλπιγγος
Βαθὺς ἠκούσθη ἦχος.
Στιλπὸν ὑψοῦται τεῖχος
Διστόμων μαχαιρῶν.

» Καὶ ἀπαντῶνται βλέμματα
Ὀργῆς ἀνυπομόνου,
Ἄγγέλλοντα τοῦ φόνου
Ἄγωνα φοβερὸν.

» Καὶ ἵπποι χρομετίζοντες
Τὴν γῆν κτυποῦν μὲ βίαν,
Τῆς μάχης τὴν ἀγρίαν
Ἀκούοντες κλαγγήν.

» Καθὼς νεφέλη σκοτεινὴ
Ἐξ οὐρανοῦ προπίπτει
Καὶ ζοφερὰ καλύπτει
Τὴν σιωπῶσαν γῆν,

» Πρὶν τὰ πυρφόρα σπλάγχνα τῆς
Τὰ τρομερὰ ἀνοίξῃ
Καὶ μαινομένη πλήξῃ
Καὶ πόλεις καὶ ἀγρούς.

» Οὕτω καὶ νῦν ἐπικρατεῖ
Μαύρη σιγὴ μνημάτων,
Ἄγγέλλουσα πτωμάτων
Αἰμοσταγεῖς σωρούς.

» Ἡ σάλπιγξ πάλιν ἀντηγεῖ —
Μέχρι περάτων τῶρα
Κλονεῖται ὄλ' ἡ χώρα
Ἐν καιρῷ σεισμοῦ.

« Αἱ γυμνωθεῖσαι μάχαιραι
Ὡς ἀστραπαὶ κινουῦνται,
Καὶ ὄργια τελοῦνται
Φρικώδους θερισμοῦ.

« Πίπτει ὠχρὸν καὶ ἄφωνον
Ἐπὶ τὸ πτώμα πτώμα,
Καὶ χρίεται μὲ χρώμα
Ἀπαίδιον ἡ γῆ.

« Ἐχθρὸς ἐχθροῦ δὲν φεῖδεται,
Ὡθεὶ τὸν φόνον φόνος,
Ἡ λύσσα τοῦ ἀγῶνος
Βρυχᾶται ἐν ὄργῃ.

« Τίς τῶν τραυμάτων δύναται
Τὸ πλῆθος ν' ἀριθμήσῃ;
Τίς πλέον νὰ κρατήσῃ
Τὴν φονικὴν ὀρμήν;

« Ἐν τέρμα ἔχει προχωρεῖ
Κάθε στιγμή καὶ θῦμα!
Ἡ θριάμβον ἡ μνήμα
Μοιράζει μὲ τιμὴν! (Ἐκλείψις ἡλίου)

« Πλὴν ὁ ἥλιος θολοῦται,
Καὶ ἐκλείπει κατ' ὀλίγον
Νῦξ ζοφώδης ἐξαπλοῦται
Μετὰ μελαινῶν πτερυγῶν.

« Συμφορῶν μὴ ἦναι νέον
Τρομερὸν αὐτὸ σημεῖον;
Ἡ τῆν ἦταν τῶν Φεραίων
Προαγγέλλει ὁ Κρονίων; »

ΚΟΡ. Ἀλλὰ τί βλέπω; . . . Ὁ Ἀλέξανδρος; . . .
Καὶ πῶς;

Ἡττήθη; . . . Βλέμμα στρέφει περίξ ἔντρομον,
Καὶ τρέχει ὡς παράφρων . . . Τοῦτο τί δηλοῖ;

(Ὁ χορὸς ἀπομακρύνεται καὶ ἵσταται ὁρατὸς μὲν τοῖς θεαταῖς, ἀόρατος δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ. Εἰσέρχεται ὁ Ἀλέξ. ὡς παράφρων, τὴν μὲν ἐσθῆτα ἔχων ἐσχισμένην καὶ καθημαγμένην, τὴν δὲ κόμην λελυμμένην.)

ΑΛΕΞ. Τί μὲ κρατεῖς ἐκ τοῦ κρασπέδου; . . .
Ἄφες με! . . .

Τὸ ξίφος τίς μοῦ ἤρπασε; . . . Ποῦ ἔμεινεν
Ὁ ἵππος μου; . . . Νὰ φύγω θέλω! . . . Ἄφες με.
Φεῦ! μὲ διώκεις . . . μὲ διώκεις . . . Τρομερὸν!
Ποῦ κρύπτομαι; . . . Τίς μὲ καλεῖ; . . . Ἄφες με!
Ὁ Πελοπίδας εἶσαι ἢ τὸ φάσμα του; . . .

Νὰ πολεμήσω θέλεις, φάσμα, κατὰ σοῦ; . . .
Δὲν ἔχω ξίφος! . . . Ἄ! πρὸς σὲ δὲν μάχομαι . . .
Δὲν μάχομαι . . . Φοβοῦμαι! . . . Πάλιν μὲ κα-
λεῖς; . . .

Εἰς τὴν πατρίδα ἀπέλθε ἐλεύθερος . . .
Αἰχμάλωτος δὲν εἶσαι πλέον . . . Ἄφες με! . . .
Σοὶ λέγω, ἄφες με . . . —

Πλὴν ποῦ εὐρίσκομαι;
Τὸ μέγαρόν μου τοῦτο; — Τὸ γνωρίζω ναί!
Λοιπὸν ἐσώθην; . . . Ὀντως! . . . Ἀλλ' ὁ ἄλογος

Πῶς μοι ἐπῆλθε τρόμος; . . . Ποῦ ὁ κίνδυνος;
Ἐνταῦθα δὲ πῶς ἦλθον; . . . Τίς με ὤθησεν;
Ὁ φόβος! . . . Καὶ φοβεῖται ὁ Ἀλέξανδρος; . . .
Ὀνειρον εἶναι τρομερὸν! . . . Ἀλλὰ ἀγῶν
Συνεκροτήθη στίφος εἶδον αἰχμητῶν
Φρικτῶν, λυσσῶντων, καὶ ὁ Πελοπίδας — ὦ.
Ὁ Πελοπίδας τὸ ὠδήγει ἑναπλος. —
Μὲ εἶδεν οὗτος — σείων μάχαιραν γυμνὴν
Νὰ πολεμήσω πρὸς αὐτὸν μ' ἐπέβαλε — . . .
Ναί! ἐνθυμούμαι! Φεῦ! δὲν ἦτο ὄνειρον! . . .
Ἐγὼ δὲν ἀπεκρίθην, ἀλλὰ ἔφυγον . . .
Ἄσπλάγχχνος οὗτος ἤρχετο κατόπιν μου . . .
Καὶ ἔφυγον ἐγὼ . . . αὐτὸς κατόπιν μου . . .
Πλὴν αἴφνης βλέπω τοὺς πιστοὺς μου ὀπαδοὺς
Ὀρμῶντας . . . Ὁ Θεβαῖος στρέφεται, λυσσῶν . . .
Πῶς; νὰ παλαίσῃ κατὰ τόσων! . . . συμπλοκὴ
Συνεκροτήθη αἴφνης κλονιζόμενον
Τὸν βλέπω . . . ἐπληρώθη! Πλὴν ἀπέθανε; . . .
Δὲν εἶδον τοῦτο . . . ἴσως, ἴσως ἔπεσε! . . .
Καὶ τότε — τότε ἐσώθην! ὦ χαρὰ! . . . Ἀλλὰ
Γελῶ καὶ τρέμω ὅλος . . . Εἶδον τὸ φρικτὸν
Ἐκ τοῦ πλησίον τοῦ θανάτου! . . . Θάνατος!
Ἡ λέξις μόνη ἔντρομον μὲ καθιστᾷ . . .
Παρὰ πολλὰ ὁ βίος ἔχει θέλητρα. —
Ἄφθονος τῶρ ἄς βρούσῃ οἶνος. Ὀπαδοί,
Κρατῆρας, οἶνον φέρετε! — Ἡττήθημεν;
Καὶ τί πρὸς τοῦτο; Τύχη μόνον εἶν' αὐτῆ
Τῶν ὄπλων — τύχη πλάνος, εὐμετάβλητος.
Τὸ μέλλον νίκας πλείστας ἔχει δι' ἡμᾶς.
Ἀλλ' ἄλλην νίκην δὲν νικᾷ ὁ τεθνηκώς —
Ἄν ὁ Θεβαῖος ἔπεσεν — ἐγὼ πλὴν ζῶ!
(Εἰσέρχεται εἰς τὸ μέγαρον).

Ο ΧΟΡΟΣ (προσέρχεται καὶ ᾄδει).

« Ὡ ἐλπίδων μου ἀπάτη!
Τίς φρικτὴ δόδυν ἄλλη
Τὴν καρδίαν μου ταραττει
Καὶ τὸν νοῦν μου καταβάλλει;

« Ἐνεκρώθη ὁ γενναῖος
Τῆς ἀνδρείας πεσὼν θῦμα,
Ὁ μεγάλθυμος Θεβαῖος
Νίκην ὀρέπων εὔρε μνήμα.

« Φεῦ! μὲ πόσῃ σου θυσίαν
Ἀποκτᾷ, γῆ τῶν προγόνων,
Τὴν κλεινὴν ἐλευθερίαν,
Προσδοκίαν τόσων χρόνων! »

(ἄδωνος ἐπὶ τοῦ χοροῦ εἰσχομίζεται ἐπὶ λαμπρῶς κεκοσμημένου φερέτρου τὸ πτώμα τοῦ Πελοπίδου, παρακολουθούμενον ὑπὸ τοῦ Ἐπαμινώνδου, Θεβαίων καὶ Φεραίων ὀαλιτῶν καὶ πλῆθος λαοῦ. Μεγαλοπρεπὴς νεκρικὴ τελετὴ. Μουσικὴ.)

ΘΗΒΗ (ἐξερχομένη τοῦ ναοῦ).

Ἀκούω θρηνηδίας, πένθιμον ἦχον,
Βαρεῖς ἀκούω τῆς καρδίας στεναγμοὺς,
Κ' ἐπὶ προσώπων θλίψιν βλέπω ἀνδρικών
Βαθέως ἐγκεχαραγμένην. ὦ θεοί!
Δὲν ἀπατώμα; Σῶμα ἐκχομίζεται
Ἄνδρὸς πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ. —

Ἄλλ' αὐτὸς

Ὁ Πελοπίδας εἶναι! ὦ οὐράνιοι!
Ὁ Πελοπίδας πλήρης πρὸ μικροῦ ζωῆς!
ὦ αἰφνιδία, θλιβερὰ μεταβολή!
Φεῦ! τῶν Φερῶν πεδίον, τίνα αἵματι
Ἐβάφης πολυτίμη! — Συμφορὰ δεινὴ!

ΕΠΑΜ. Θρηνεῖτε, ὦ Θεβαῖοι, θρήνον γοερὸν!
Φεραῖοι, φίλοι, κλαύσατε! Καὶ σὺ, πατρίς,
Μακρόθεν πενθηφόροι! Ἄψυχος, νεκρὸς
Ὁ εὐκλεέστατος τῶν σῶν κατέπεσεν
Γίῳν. Τῶν κοσμημάτων τὸ λαμπρότατον
Ἀπώλεσας, γλυκεῖα, δύστηνε πατρίς!
Ὁ Πελοπίδας ἐτελεύτησε! — Κλεινὸς
Ἐν βίῳ καὶ θανάτου ἔτυχε κλεινοῦ.

Ὁ τῶν δεδουλωμένων ὑπερασπιστῆς,
Ὁ καὶ τὴν τόλμην Ἑλλήν καὶ τὸ ὄνομα,
Τὸν κόσμον τοῦτον ἄρπασε, καὶ νικητῆς
Λαμπρῶν θριάμβων βίον ἐπεσφράγισε! —
Νεκρὰ ἡ χεὶρ σου κεῖται, φίλων βέλτιστε,
Ἡ τοῖς τυράννοις πᾶσι τρομερὰ σου χεὶρ!
Ψυχρὸν τὸ εὐγλωττόν σου χεῖλος ἔγεινε,
Τὸ τοῖς Θεβαῖοις νίκας τόσας προσιπὸν!
Ἐσβέσθη πλέον τὸ πυρφόρον ὄμμα σου,
Τὸ θάρρος μὲν τοῖς φίλοις, τρόμον δὲ ἐχθροῖς
Τοσάκις ἐμποιῆσαν! Πτώμα πελιδνὸν
Ἐνώπιόν μου κεῖσαι κ' αἱματόφυρτον! —
Τίς τῶν θεῶν φθονήσας σὲ κατέβαλεν;
Ὡ κραταιᾶς, ἀδίκου Μοίρας βούλευμα
Πικρὸν! Ὡ συμφορὰ τῶν συμφορῶν πασῶν
Τρομερωτάτη! Ὡ ἡμέρα οἰμωγῆς,
Ἡμέρα τοῖς Θεβαῖοις πᾶσιν ἀποφοράς!

ΘΗΒΗ (πρὸς τοὺς Φεραίους)

Ὁ ἠττημένος τύραννος ποῦ ἔμεινεν;
ΚΟΡ. Αἰσχροῦς τοὺς μαχομένους ἐγκαταλιπὼν,
Κ' ἐκ' τοῦ θεινοῦ τοῦ φόβου ὡς παράφρων
Ἐντὸς ἐκρύβη τοῦ μεγάρου τοῦ αὐτοῦ.

ΘΗΒ. Λοιπὸν ἠττήθη ὁ παμμάρτος καὶ ζῆ;

ὦ αἰσχος! Καὶ ἐκρύβη, λέγεις, ὁ δειλός;
Τοιοῦτος τῶν τυράννων εἶν' ὁ χαρακτήρ! —
Ἄλλὰ τὰ ξίφη τῶν ἐχθρῶν ἀποφυγῶν
Τῆς δίκης δὲν φοβεῖται τὸν βραχίονα;
Διὰ τῆς ἥττης ἑαυτὸν εἰδίκασεν! (ἀπέρχεται)
ΕΠΙΑΜ. Καὶ νῦν τὸ πτώμα, ὦ Θηβαῖοι, ἄρα ντας
Εἰς Θήβας τὸν πεσόντα ἄς προπέμψωμεν,
Καθὼς τὸ ἐπιβάλλει χρέος θλιβερόν.
ΚΟΡ. Ὡς χάριν, φίλοι, σὺς ζητοῦμεν ἅπαντες,
Νὰ θάψωμεν τὸν μέγαν συμπολίτην σας
Ἐνταῦθα, ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ὑπὲρ ἧς
Καὶ τὴν γενναίαν ἔθυσεν αὐτοῦ ζώην.
Μὴ δυνηθέντες οἱ ταλαίπωροι ἡμεῖς.
Τὸν Πελοπίδαν ζῶντα νὰ τιμήσωμεν,
Ὡς τὸν σωτήρα ἄξιόν ἐστι τιμᾶν,
Νεκρῷ αὐτῷ ἄς ἀποδώσωμεν τιμᾶς,
Ἴνα μὴ εἴπῃ τῶν ἐχθρῶν μας τίς ποτε,
Μεγαλειτέρα ὅτι τοῖς Θηβαίοις ἦν
Ἡ ἀτυχία αὐτῆ ἢ τοῖς Θεσσαλοῖς.
Ὁ τάφος τοῦ γενναίου τούτου φόβημα
Τῇ τυραννίᾳ ἔσται αἰώνιον,
Πολύτιμον τῇ χώρᾳ δὲ κειμήλιον.
Καὶ παρὰ τούτῳ οἱ ἀπόγονοι ἡμῶν
Ἰστάμενοι ἄς ἐνθυμῶνται, πῶς νικᾷ
Ἄτρομητος καρδίᾳ τῆς τυραννικῆς
Ἰπεροψίας τὴν κατὰ ττυστον ἀρχήν.
ΕΠΙΑΜ. Φεραῖοι, ἔστω! Τοῦ κλεινοῦ αὐτοῦ ἀνδρός
Αἰ Θῆβαι τὸν νεκρὸν σὺς παραδίδουσιν,
Ἐλευθερίας διαρκοῦς ἐνέχειρον
Ἡμῖν δὲ τοὺς υἱοὺς του κληροδότημα
Πεσῶν ὁ Πελοπίδας ἐγκατέλιπε,
Καὶ τὴν σκιάν του, ἐπιβλεπούσαν ἡμῖν,
Πρὸς νέας νίκας ὁδηγὸν ἀήττητον!

(Ἄπαντες ἀπέρχονται. Ὁ νεκρὸς ἐκκομίζεται. Ἐπι-
τυνας στιγμᾶς μένει ἡ σκηνὴ κενή, καὶ μόνον ἀκούεται ἡ
νεκρῶσιμος μουσική. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπέρχεται ἡ νύξ
Μετ' ὀλίγον ἐμφανίζεται ἡ Θῆβη, ξίφος ἐν τῇ δεξιᾷ κα-
λύχον ἐν τῇ ἀριστερᾷ κρατοῦσα χειρὶ.)

ΘΗΒ. (μόνη) Τὸν εἶδον. Φεῦ! ὁποῖον θέαμα, θεοί,
Μετέχον φρίκης καὶ ἀπιδίας ἀπεχθοῦς!
Τῆς κεφαλῆς αἰ τρίχες μοὶ ὠρθώθησαν
Καὶ τὴν καρδίαν ὅλην μου κατέλαβε
Θανάτου ξίφος. — Οἴμοι! πῶς ὁ ἄνθρωπος,
Τῆς φύσεως τὸ μέγαν ἀριστούργημα,
Καθίσταται καὶ ζῶου εὐτελέστερος!
Τὸν εἶδον, καὶ! τὸν ἥττηθέντα τύραννον,
Ἡμπερισμένον ἐνδυμα αἰμοσταγῆς,
Κ' ἐν μέσῳ τετραυσιμένων κατακείμενον
Κρατῆρων, μέθης βροτοφθόρου φάντασμα. —

Ἐν μέθῃ καὶ κραυγῇ ἀγενεῖς ψυχῇ
Πειρῶνται ἥττης βδελυρᾶς νὰ πνίξωσι
Τὸ αἰσχος. — Πῶς; καὶ τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐγώ,
Τῆς Θεσσαλίας γόνος, τοῦ Ἰάσονος
Θυγάτηρ, παρεδόθην; Τοῦτον τὸν αἰσχοῦν
Ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐγὼ ἄνδρα μου,
Δεσπότην ἠνειχόμεν; — Φεῦ! δὲν ἐβλεπον,
Εἰς τίνα εἶχον περιπέσει βόρβορον; —
ὦ! νῦν, ὦ Πελοπίδα, νῦν τῶν λόγων σου
Αἰσθάνομαι τὸ ἀληθές· σὺ τὴν ἀχλὺν
Ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀπομάκρυνας,
Σὺ τὴν μεγάλην ἐντολήν μοι ἐδειξας,
Ἦν ἐπιβάλλ' ἡ Μοῖρα εἰς βασιλίσσαν. —
Καὶ σὺ μὲν, ὦ Θηβαῖε, ἐτελεύτησας,
Αὐτὸς δὲ ζῆ, κ' ἐκ μέθης οἴνου ἀναστάς
Εἰς ἄλλην μέθην, μέθην κακουργήματος
Καὶ μοχθηρίας θέλει αὐρίον τραπῆ.
Καὶ τότε — τότε φεῦ! Ἐν τῇ καρδίᾳ μου
Συνεκροτεῖτο γυναικειᾶς ἄλλοτε
Ἄγων δειλίας κατὰ θάρβρους ἀνδρικοῦ.
Τὸ θάρβρος ὁμῶς τώρα ὑπερίσχυσε,
Κ' ἐκ τῆς καρδίας τὴν δειλίαν ἐξώθει.
Γυνὴ δὲν εἶμαι πλέον, ἀλλ' εἶμι ἀνὴρ,
Τυραννοκτόνον ξίφος ἐν χειρὶ κρατῶν.
Εἶμι θανάτου δαίμων σοί; Ἀλέξανδρε,
Καὶ ἀσπασμὸν σοὶ φέρω σήμερον φρικτόν,
Ἄπόζοντα αἱμάτων! Ἐτοιμάσθητι!
Ἡ κλίνη, ἦν τοσαύκις σὺ ἐμίανας,
Τὸ νεκρὸν σου θέλει γείνει φέρετρον! —
Τῶν αἰσθημάτων πάντων εὐγενέστατον
Ὁ ἔρωσ εἶναι τῆς πατρίδος. — ὦ θεοί,
Κρατύνετε τῆς δίκης τὸν βραχίονα!
(ἀπέρχεται εἰς τὸ μέγαρον. Εἰσέρχεται ὁ Χορός.)

ΚΟΡ. (πρὸς τὸν χορὸν)
Λαμπρὰν ἡμέραν καὶ συγχρόνως πένθιμον
Τῆς ἀσελήνου διαδέχονται νυκτὸς
Τὰ σκότῃ. — ὦ Φεραῖοι, τέλος ἔλαβεν
Ἄνελπιστον ἡ μάχη, ἀλλ' ὁ θρίαμβος
Ἰπὸ μεγίστης ἠμαυρώθη συμφορᾶς·
Νικήσας ὁ Θηβαῖος νίκην κραταίαν
Ἄπέθανεν, ὡς νὰ ἐπόθει χάριτος
Τὴν δόξαν ν' ἀποφύγῃ. — Ἄλλ' οἱ Θεσσαλοῖ
Δὲν λησμονοῦσι τί αὐτῷ ὀφείλουσι,
Καὶ ἡ σκιὰ τοῦ εὐεργέτου εἰς αἶθρ
Τῆς χώρας ταύτης ἔσται Παλλάδιον
Ἐν ταῖς καρδίαις ζωηρῶς τῶν Θεσσαλῶν
Οἱ λόγοι τοῦ κλεινοῦ ἐνετυπώθησαν
Ἄνδρὸς, ὡς χαρακτῆρες ἀνεξάλειπτοι,
Καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀβραύστοι καὶ ἱεροῖ

Πρὸς τοὺς Θηβαίους μᾶς συνδέει σύνδεσμος·
Καὶ ἂν ποτε ἐν περιστάσει δειναῖς
Αἰ Θῆβαι βοήθειας χρεῖαν λάβωσι,
Τότ' οἱ Φεραῖοι, τὸ κλεινὸν παράδειγμα
Τοῦ μεγαθύμου ἥρωος μιμούμενοι,
Ἰπὸ τὰ τεῖχη τῶν Θηβῶν θὰ πέσωσι
Γενναίως μέχρι τοῦ ἐσχάτου μαχητοῦ.
ΘΗΒΗ (Εἰσέρχεται μὲ καθημαγμένον ξίφος.)
Θαρσεῖτε! Θεσσαλίᾳ, ἐλευθερά νῦν
Τὴν κεφαλὴν σου τὴν ἀνδρείαν ὕψωσον,
Καὶ σὺ, τοῦ Πελοπίδου ὦ σεπτὴ σκιά,
Ἄγάλλου! Δίκην ἔδωκεν ὁ τύραννος!
ΚΟΡΥΦ. Τί λέγεις, Θῆβη;
ΘΗΒΗ. ὦ Φεραῖε, ἄκουσον!
ΚΟΡΥΦ. Πλὴν τί δηλοῖ τὸ ξίφος τὸ αἰμοσταγῆς
Αὐτό;
ΘΗΒΗ. Τῶν λόγων μου ζητεῖς τὴν ἔννοιαν;
Εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ τυράννου εἰσελθὼν
Τοὺς λόγους θέλεις ἐννοῆσαι τοὺς ἐμούς.
(Προχωροῦσα πρὸς τὸν Κορυφαῖον.)
Τὸ αἶμα βλέπεις τοῦτο; Αἶμα μιᾶρου
Τυράννου εἶναι· ἀβλαβῆς ἡ μάχαιρα
Κατέστησε τὸ τέρας· τὸ αἰμοχαρῆς
Θηρίον ἐσφαξεν ἡ χεὶρ μου, γυναικὸς
Χεὶρ Θεσσαλίδος! — Τί μὲ βλέπεις ἀπορῶν;
ΚΟΡ. ὦ! σ' ἐννοῶ. Τὸν νοῦν μου ὁμῶς ἐχθαμβοῖ
Ἡ πράξις σου.
ΘΗΒΗ. Ἡ τόλμη μήπως ἀρετὴ
Ἄνδρῶν καὶ μόνων εἶναι;
ΚΟΡΥΦ. Σὺ, ὦ Θῆβη, σὺ;
Ἄπέθανεν ὁ τύραννος;
ΘΗΒΗ. Ἄπέθανεν.
Ἄργεῖ τὴν χεῖρα νὰ κινήσῃ ἡ γυνή.
Ἦτις ἐπλάσθη δι' ἀγάπην καὶ στοργήν
Ἄλλ' ὅταν ἀνδρωθεῖσα ὀπλισθῇ αὐτὴ
Καὶ τοῦ ἀνδρός πολλάκις ἀσφαλέστερον
Τότε κτυπᾷ. Καιρίαν ἐπληξά πληγὴν.
Δὲν ἔτρεμεν ἡ χεὶρ μου, ὄχι· ἐν δεινοῖς
Ἀράτοις θάρβρος ἐγὼ εὔρον. Ἡ πατρίς
Μ' ἐνέτειλε τὴν δίκην, κ' ἐγὼ ἔσπευσα
Νὰ σώσω φίλην χώραν, κινδυνεύουσαν
Νὰ ὑποκύψῃ πάλιν εἰς ζυγόν, πολὺ
Τοῦ ἀποτιναχθέντος τρομερώτερον.
Τίς ἐπραττε τὴν πράξιν κάλλιον ἐμοῦ;
Τίς; ἡ γυνή, ἡ ὑποστάσα τὰς ὀμᾶς
Τοῦ μοχθηροῦ τυράννου, καὶ γινώσκουσα
Τοῦ ἥττηθέντος τὴν φιλέδικον ὀργήν! —
Ἐμνήσθη τῶν βασιάνων τῶν ἀδίκων μου,
Ἐμνήσθη τῆς πατρίδος τῆς πενθοῦσης γῆς,

Ἐμνήσθη τῶν Θηβαίου, τοῦ ὑπὲρ αὐτῆς
Ἀποθανόντος εὐκλεῶς — καὶ ἐπληξά. —
Αἰμοχαρῆς μανία δὲν μὲ ὤθησε,
Τὴν χεῖρά μου ἀγρία δὲν ἐξώπλισε
Καὶ θηριώδης πρὸς τὰ αἵματ' ὀρμή,
Ἄλλὰ γενναίως πράξεως πεποιθήσις,
Καὶ τῆς ἐλευθερίας ἔρωσ ἀμετροῖς!
ΚΟΡΥΦ. ὦ Ἑλληνίδων εὐγενῆς παράδειγμα!
ὦ πράξις κόρης, ἐπαξίας τοῦ πατρός!
ΧΟΡΟΣ (ᾄδει) ἄ. ἡμιχόριον.

« Πολυώδυνον ὑπέστης,
Ἐν ἐλευθερίᾳ, πάλιν
Καὶ ἡ πρὶν νεκρὰ ἀνέστης
Καὶ ἀκμαία θάλλεις πάλιν.
β'. ἡμιχόριον »

« Ἐνθους αἴρουσα τὸ δόρυ,
Τὸ ἀήττητον τῆς δίκης,
Τοῖς λαοῖς σου, θεία Κόρη,
Στέφανον προσφέρεις νίκης.
"Ὅλος ὁ χορός.

« Λάμπε ὡς πυρίνη σφαῖρα
Διασχίζουσα τὰ σκότῃ,
Κ' ἔστω αὐτὴ ἡ ἡμέρα
Ἡμερῶν ἐνδόξων πρώτη. »

I. ΠΕΡΒΑΝΟΓΛΟΣ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΟΥΣΚΙΝΟΣ.

ΗΙΣΤΟΡΙΑ τῆς Ρώσικης φιλολογίας, καὶ τοῖ
ἀρκοῦντως εὐρεῖα, ὑπῆρχε μέχρι πρὸ μικροῦ τοῖς
πολλοῖς ἄγνωστος. Εἰθισμένοι ἐν Εὐρώπῃ νὰ θεω-
ρῶσι τὴν Ρώσικαν ὡς ἔθνος ἡμιπολιτίστον, ὀλιγί-
στην παρέσχον προσοχὴν εἰς τὴν διανοητικὴν κα-
τάστασιν αὐτῆς, ἐνῶ τῆς μελέτης αὐτῶν δὲν ἀ-
πηξίωσαν καὶ αὐτὰ τὰ ἀπώτατα καὶ βάρβαρα τῆς
Ἀσίας ἔθνη· καὶ ὁμῶς ἡ Ρώσικη φιλολογία οὐχὶ
μόνον ἕνεκα τῶν πολλῶν συγγραφεῶν καὶ λογίων
της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ιδιόρυθμον οὕτως εἶπειν τυ-
πον, ὅστις περιβάλλει αὐτήν, ὑπάρχει ἀρκοῦντως
περίεργος.

Ὁ Ἀλέξανδρος Πουσκίνοσ, εἰς τῶν ἐνδοξωτέρων
Ρώσων ποιητῶν, ἐγεννήθη ἐν Μόσχᾳ τῇ 26 Μαΐου
1799, ἀπόγονος ἀρχαίας οἰκογενείας, ἧς ὁ ἀρχι-
γέτης, Τεύτων ἱππότης Ράμπζας καλούμενος, κα-
ταλιπῶν τὴν ἀνήσυγον αὐτοῦ πατρίδα περὶ τὰ
μέσα τοῦ Π'. αἰῶνος, μετέβηκεν εἰς Ρώσικαν.
Ὡς προπάτορα ὁ Πουσκίνοσ εἶχεν αἰθίοπα τινα,
Ἀννίβαν ὀνομαζόμενον, ὅστις προσληφθεὶς παῖς
ἔτι ὑπὸ Πέτρου τοῦ μεγάλου καὶ ἐπιμελῶς ὑπ'

αυτοῦ ἀνατραφεῖς, περιήλθεν ἀκολούθως εἰς τὰ ἀνώτατα τοῦ Ῥωσικοῦ ναυτικοῦ ἀξιωμακτα, ἐνεκα τῆς ἰκανότητος αὐτοῦ καὶ ἐγένετο ἀρχηγέτης τῆς μέχρι καὶ τοῦ νῦν συζωμένης εὐγενούς οἰκογενείας Ἀννιδώφ. Ὅτι δὲ αἶμα αἰθιοπικὸν ἔβρεεν εἰς τὰς φλέβας τοῦ Πουσκίνου ἐμαρτύρει ἡτε φυσιογνωμία καὶ ἡ ὀρμητικότης τοῦ χαρακτῆρος του.

Εἰσρχθεὶς τῷ 1814 ὁ Πουσκίνος εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἰδρυθὲν ὑπὲρ τῶν εὐγενῶν Λύκειον τοῦ Τζαρκοσεέλο, διέτριψεν ἐν αὐτῷ ἐπὶ ἐξ ἔτη, καθ' ἃ διεκρίθη ἐπὶ εὐφυΐα καὶ εὐμαθεία. Σπουδαστὴς ἔτι ὢν ὁ Πουσκίνος, ἐνησχολεῖτο περὶ ποιητικὰς μελέτας καὶ συντάχεν εἰ μὴ τὸ ὄλον, ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸν σκελετὸν διαφόρων ποιημάτων του, οἷον τῶν *Αγαπήσεων τοῦ Τζαρκοσεέλο*, τῆς ἐπιστολῆς πρὸς *Λικίνιον*, τὰ κατὰ *Ῥουσιάνον* καὶ *Λουδμίλαν* κ.λπ. Μία δὲ τῶν ποιησέων του ἐπιγραφομένη *Ἀστάθεια* καὶ ἀπαγγελεῖσα ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ περικλεοῦς λυρικοῦ Δερζαβίνου ἐν τῷ Λυκείῳ, ἔθεσε τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς μελλούσης ποιητικῆς δόξης του.

Περαιτῶς τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ὁ Πουσκίνος, εἰσήλθεν εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ προσεκολλήθη παρὰ τῷ Ἰπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐν τῷ ὁποίῳ καίτοι ἀπασχολῶν τὰς πλείστας ὥρας του, δὲν παρέλειπεν ὅμως καὶ τὴν ποίησιν. Ἰπάλλληλος ὢν, ἐπεράτωσε τὸ ὠραιότερον τῶν ποιημάτων αὐτοῦ τὰ κατὰ *Ῥουσιάνον* καὶ *Λουδμίλαν*, ἐν ᾧ, κατὰ μίμησιν τοῦ Ἀρίστου καὶ τοῦ Βισλάνδου, ἀνάμιξε τὸ κωμικὸν μετὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς, παρονεύρων συνάμα καὶ πολλὰς μυθολογικὰς παραδόσεις τῶν σλαβικῶν λαῶν. Τὸ ποίημα τοῦτο παραλλάσσον μεγάλως τὸ σύστημα τῶν ἀρχαίων Ῥώσων ποιητῶν, προὐκάλεσε πεισματώδεις ἐπικρίσεις, καὶ μ' ὄλον ὅτι τὸ ποίημα ἐπὶ τέλους ἔτυχε τῆς κοινῆς ἐπιδοκιμασίας, οὐχ ἦτον ὅμως ἠναγκάσθη ὁ Πουσκίνος νὰ κούψῃ ὑπὸ τὴν δυσμένειαν τῶν ἐχθρῶν, οὓς δὲν λείπει πάντοτε ὁ φθόνος νὰ παρασκευάζῃ, καὶ καταλιπὼν τὴν Πετρούπολιν, μετέβη εἰς τὴν ἐν Βασαράβια Κισσινόβον, ἐνθα διωρίσθη ὑπάλλληλος παρὰ τῇ Νομαρχίᾳ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης.

Ἡ θέα τῶν μεγαλοπρεπῶν χωρῶν τῆς μεσημβρινῆς Ῥωσίας, αἱ ῥομαντικαὶ ἀκτὰί τῆς Ταυρίδος καὶ αἱ ἄγρια τοῦ Καυκάσου καλλοῦναι τῷ ἐνεποίησαν ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις. Κατὰ τὸν χρόνον προσέτι ἐκείνον ὁ Βύρων ἠκμαζεν ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ λαμπρότητι καὶ ὁ Πειρατῆς, ὁ Γικσὺρ, ὁ Μαν-

φρέδος ἦσαν ἀντικείμενα γενικοῦ θαυμασμοῦ. Ταῦτα πάντα ἐπηρέασαν σφοδρῶς τὸ πνεῦμα τοῦ Πουσκίνου καὶ ἐδημοσίευσεν τὸν *Δεσμώτην* τοῦ *Καυκάσου*, ποίημα πλήρες ἀφελείας, χάριτος καὶ πάθους. Ἀντικείμενον τοῦ ποιήματος τούτου εἶναι Ῥώσος τις αἰχμαλωτισθεὶς ἐν τῷ Καυκάσῳ, ὅστις ἐπιτυχῶν νὰ ἐμπνεύσῃ ἔρωτα εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς φυλῆς ἐκείνης, ἐλευθεροῦται ὑπ' αὐτῆς, γενομένης ὅμως θυμὰ οἰκτρῶν τοῦ ἔρωτός της. Τὸ ποίημα τοῦτο ἔτυχε μεγίστην ἐπιτυχίαν, καὶ τετράκις ἐν διαστήματι τεσσάρων ἐτῶν ἐδημοσιεύθη.

Ἐν ἔτει 1824 ὁ Πουσκίνος ἐδημοσίευσεν τὴν *Κρήνην τοῦ Βαξσεραῖ*, ποίημα ὑπερ ἐνεπνεύσθη ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τῆς ἐν Κριμαίᾳ διαμονῆς του. Ἐν αὐτῷ παρίστανται τὰς διαφορὰς τοῦ χαρακτῆρος δύο γυναικῶν, τῆς μὲν Κιρκασίας ὀνόματι Ζαρεμᾶ τῆς δ' ἑτέρας Πολωνίδος καλουμένης Μαρίας, ζωσῶν ἀμφοτέρων ἐντὸς τῶν ἀρχαίων ἀνακτόρων τῶν χανῶν τῆς Ταυρίδος. Ἀμίμητος εἶναι ἡ χάρις καὶ ἡ λεπτότης τοῦ ποιήματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἐπίσης ἔτυχε ἐνθουσιωδестаῆς ὑποδοχῆς.

Τρίτον ἔργον τοῦ Πουσκίνου ὑπῆρξεν οἱ *Βοημοί*, διαλογικὸν ποίημα μετὰ τῶν τεσσάρων *Βοημῶν*, ἀντικείμενον ἔχον τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ παραδόξου τούτου λαοῦ, μετ' αὐτὸ δ' ἐδημοσίευσεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν *Εὐγένιον Ὀρεγιόν*, ποίημα ἔχον ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸν δὸν Ζουάν τοῦ Βύρωνος, καίτοι κλίνον ὀλίγον πρὸς τὴν μονοτονίαν, καὶ τὸν *Βόριν Γοδοσῶφ*, τραγωδίαν περιεκκλεστάτην καὶ ἀντικείμενον ἔχουσαν τὴν ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάστασιν τοῦ Βόριδος, γενομένην διὰ τοῦ φόνου τοῦ Ἀημητρίου, υἱοῦ Ἰβάν τοῦ Δ'. Πρὸς δὲ τοὺς *Ἀδελφοὺς Ἰησιὰς* καὶ τὸν *κόμητα Νουλίον*, ποιήματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἦτον ἐλαφρὸν ἀνάγνωσμα πρὸς τέρψιν, διὰ δὲ τοῦ δευτέρου ἐσαυτορίζετο εὐγενῆς τις Ῥώσος.

Κατὰ τὸ ἔτος 1827 ὁ Πουσκίνος ἐδημοσίευσεν τὴν *Νουδτάβαρ*, ἐν ᾗ ψάλλει τὸν πρὸς Κάρλον τὸν Βασιλέα τῆς Σουηδίας πόλεμον Πέτρου τοῦ Μεγάλου, καὶ ἐπειδὴ μετὰ δύο ἔτη ἤρξατο ὁ μεταξὺ Ῥωσίας καὶ Τουρκίας πόλεμος, ὁ Πουσκίνος εὐρών εὐκχερίαν νὰ ἐπισκεφθῇ διάφορα μέρη τῆς Ἀνατολῆς, μετέβη εἰς Γεωργίαν καὶ ταχθεὶς ὡς ἐθελοντῆς εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Πασκεβίτζ, παρέστη εἰς πολλὰς μάχας, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀειμνημόνευτον ἄλωσιν τοῦ Ἐρζερούμ. Ὁ νέος οὗτος βίος, ἡ στρατιωτικὴ δόξα, ἡ κλαγγὴ τῶν ὅπλων τῷ ἐνέπνευσε νέα αἰσθήματα, ἅτινα διέγραψεν εἰς πε-

ζὴν τινα *Περνήγηται*, ἧτις θεωρεῖται ἐν τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ἔργων.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ῥωσικοῦ πολέμου μεταβὰς εἰς Μόσχαν, ἐνησχολήθη περὶ πλείστας ἄλλας ποιήσεις, ἃς καὶ ἐδημοσίευσεν, ὡς τὸν *Οικίσκον* τῆς *Κολόμνας* (συνοικίας ἐν Πετρούπολει) τὸν *φιλόγυρον Ἰπτότην*, τὸν *Μοζάρτην* καὶ *Σαλιέρην* καὶ τὸ κατὰ τὴν παρώλην *συμπόσιον* πρὸς δὲ καὶ τὰ πέντε πρῶτα ἄσματα τοῦ *Ἰβάν Βελκίνου*.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1831 ἀπέβιασεν ὁ προσφιλὴς αὐτοῦ φίλος Ἰβάν Δελβίγ, καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ τὸν ἐλύπησε καιρίως, ἀλλὰ τὴν θλίψιν αὐτοῦ περιέστειλεν ὁ μετ' οὐ πολὺ γενόμενος γάμος του μετὰ πλουσίας τινὸς Ῥωσίδος, ἣν ἠγάπα περιπαθῶς. « Ἰδοὺ τέλος, ἔγραφε πρὸς τινα φίλον του, καὶ ἐγὼ ἐνυμφεύθη. Καίτοι μικρὸν ἐξησχημένος ὢν εἰς τὴν εὐτυχίαν, νομίζω ἤδη ὅτι εἰσέρχομαι εἰς νέαν ζωὴν, καὶ ἐν μόνον παρακαλῶ, νὰ μὴ μεταβληθῇ τοῦ λοιποῦ ἡ τύχη μου, διότι ἀνευ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ Δελβίγ, ἤθελον ἀπολαύει πλήρους εὐδαιμονίας. »

Τὰ τελευταῖα αὐτοῦ ἔτη διήνυσεν ὁ Πουσκίνος κατὰ μέγα μέρος εἰς Πετρούπολιν, ἐπισκεπτόμενος ὅμως ἐνίοτε καὶ τὴν Μόσχαν, οὐδὲ λησμονῶν τὸ Τζερκοσεέλο, ἐν τῷ ὁποίῳ διήλθε τὰ πρῶτα τῆς νεότητός του ἔτη καὶ ὅπου ἔζη ὁ περικλεῆς ποιητῆς Γιουκόβσκη. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει διατρίψας ἐν ἔτος ὁ Πουσκίνος ἦλθεν εἰς ἄμιλλαν οὕτως εἰπεῖν πρὸς τὸν Γιουκόβσκη, διότι ὅτε ἐκεῖνος ἐδημοσίευσεν τὴν ὠδὴν του εἰς τὴν δόξαν τῆς πατρίδος, ὁ Πουσκίνος ἀπήντησε δι' ἑτέρας ὠδῆς εἰς τοὺς προμάχους τῆς Ῥωσίας, καὶ διὰ ποιηματίου ὑπερ ἐπέγραψεν ἡ ἐπέτειος τοῦ *Βοραδίνου* καὶ ἔτιν πάλιν ὁ πρῶτος ἐδημοσίευσεν τὰ *Ἀπομνημονεύματα τοῦ Τζάρου Βορενδέι*, ὁ Πουσκίνος τῷ ἀπεκρίθη διὰ τῶν *Ἀπομνημονεμάτων τοῦ Τζάρου Σαλιάνου*.

Μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰς ποιήσεις ὁ Πουσκίνος ἐνησχολήθη καὶ περὶ τὴν συλλογὴν ὕλης πρὸς συγγραφήν ἱστορίας Πέτρου τοῦ Μεγάλου, ὑπερ ὅμως δὲν ἔφερον εἰς τέλος καὶ ὑπερ καὶ αὐτὴ ἡ κυβερνήσις τῷ ἀνέηκε. Πρὸς τοῦτο ἐπεσκέφθη διαφόρους βιβλιοθήκας, καὶ θέλων νὰ ἐμπνευσθῇ ἐκ τῆς θεᾶς αὐτῶν τῶν τόπων, μετέβη εἰς Ὁρμυβούργον ἐνθα ἔμεινεν ἐπὶ ἰκανόν. Ἀλλ' οὐδὲ τότε ἠμέλησε τὴν ποίησιν, διότι πλείστα τεύχη τοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκδιδομένου περιοδικοῦ συγγράμματος «*Ταμείον ἀναγνώσεως*» φέρουσιν οὐκ ὀλίγας αὐτοῦ ποιήσεις.

Τὸ τέλος τοῦ Πουσκίνου ὑπῆρξεν οἰκτρὸν, διότι ἐλθὼν ἕνεκα λόγων οἰκογενειακῶν εἰς ἐριδα πρὸς τινα εὐγενῆ, καὶ προκαλέσας αὐτὸν εἰς μονομαχίαν, ἐπληρώθη καιρίως ὑπ' ἐκείνου καὶ ἀπεβίωσε τῇ 27 ἰανουαρίου 1837 πλήρης δόξης καὶ τιμῶν. Πολλοὶ συγγραφεῖς μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ διάσημος ἐκεῖνος ποιητῆς εἶχε προῖδει τὸν θάνατόν του, καὶ ὅτι εἶχε καὶ τὸν τάφον του προετοιμάσει εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Σβιατογόρσκης ὅπου κεῖται πλησίον τῆς μητρὸς αὐτοῦ, δόξα ἐθνικῇ τῆς Ῥωσίας δικαίως λογιζόμενος. Ε. Σ.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΙΤΑΛΙΑΣ.

Αἱ προβόήσεις τῆς θείας Ἀναστασίας καὶ τῆς ἀρετῆς Βέρβας.

III

ΒΟΝΙΦΑΤΙΟΣ ΣΑΝΤΕΛΛΙΝΗΣ.

ΕΚ ΓΕΝΕΤΗΣ ἐκέκτητο δικαίωματα πρωτοκαθεδρίας εἰς τὴν ἀριστοκρατικώτεραν τῶν αὐλῶν, τὴν αὐλὴν τοῦ Ἰψίστου ἦτο κάτοχος τοῦ κοινοτέρου τῶν ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ συντάγματος ἀπαιτουμένων προσόντων. Ὁ πατήρ του, βιομήχανος εὐπορος, βλέπων ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ μάθῃ οἰκονομῆσαι τέχνην, ἀπηλπίσθη, τῷ ἔβαλεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, τὸ μόνον ἴσως βιβλίον, ὑπερ ἐκόσμηε τὴν πλουσίαν αὐτοῦ βιβλιοθήκην, τῷ ἔδωκε τὴν πατρικὴν του εὐχὴν, ἧτις ὁμοιάζε μᾶλλον κατάραν, καὶ τὸν ἔστειλε νὰ μάθῃ γράμματα. Ὁ καλὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἐνόμιζε καὶ δικαίως ὅτι τὰ βιβλία εἶναι πλέον εὐμάλακτα παρὰ αἱ σφύραι καὶ τὰ σκέπαρνα, καὶ ὅτι ὅσοι δὲν δύνανται νὰ γένωσι ξυλουργοὶ ἢ τέκτονες πρέπει ἀφεύκτως νὰ γένωσι λόγιοι. Ἀλλὰ πρὶν ἢ λάβῃ τὸ ἔκτακτον τοῦτο μέτρον, πρωτοφανὲς εἰς τὰ χρονικά τοῦ οἴκου του, ἐνθα ἐκ πατρὸς εἰς υἱὸν πάντες ἐξήσκησαν τέχνην, συνεκάλεσε μέγα οἰκογενειακὸν συμβούλιον, οὗτινος σιωπηλῶς ἐκῆρυξεν ἑαυτὸν πρόεδρον. Ἐκθέσας, μὲ ὄλην τὴν πικρίαν πατρικῆς καρδίας πληγωμένης, ὅσα εἶχε παράπονα κατὰ τοῦ χαριτοβούτου υἱοῦ του, ἐπέβανε τὴν ἀγόρευσίν του ὡς ἐξῆς. « Καθὼς βλέπω ὁ προκομμένος αὐτὸς ποτὲ δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ γένῃ ἕνας ὁπασσοῦν καλὸς τεχνίτης εἰπέτε μοι, παρακαλῶ, τί νὰ τὸν κάμωμαι; »

Τὸ ἱερατικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν ἀπαιτεῖ εἰμὴ ἐν μαῦρον ῥάσον ὅπως ὁ φέρων αὐτὸ εἰσδύῃ πανταχοῦ, ἀνοίγη πᾶσαν θεί-

ραν και πᾶσαν καρδίαν, ἐνὶ λόγῳ λύη και δεσμευή, προσέβαλεν ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς τὸν νοῦν τῶν διασκεπτομένων. « Τίς οἶδεν, ἔλεγον, ἂν ὁ σήμερον ἄσημος και ἄγνωστος ἱερεὺς δὲν καταστῆ μίαν ἡμέραν, μὲ ὀλίγα μέσα και ὀλίγας συστάσεις, ἀρχιερεὺς, ἐπίσκοπος, ἀρχιεπίσκοπος και ἂν ὄχι Πάπας, τοῦλάχιστον καρδινάλιος! . . . ἔχομεν τόσα και τόσα τοιαῦτα παραδείγματα! . . . » Ἀλλὰ μόλις ἤρξαντο νὰ οἰκοδομῶσι τὸν ἐπὶ τῆς ἄμμου οὐρανομήκη ἐκεῖνον πύργον, και αἱ γλῶσσαι τῶν ἀνθρώπων . . .

— « Πάλιν ἐσυγχύσθησαν; »

— « Ὄχι! ἐσύγχυσαν ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα. »

Αἱ κατηραμένοι κακαὶ γλῶσσαι, — ὑπάρχουσι πανταχοῦ, και ὡς πρὸς τοῦτο ἡ μικροσκοπικὴ Βιέντινα (1), πατρὶς τοῦ περικλοῦς Βονιφατίου, δὲν ἔχει τίποτε νὰ ζηλεύσῃ τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, γενέθλιον γῆν τοῦ ἐνδόξου Ω — Ω . . . —, αἱ κακαὶ γλῶσσαι, ἐκ φθόνου βεβαίως κινούμεναι, εἶχον διαδώσει, πρὸ ὀλίγων ἔτι ἡμερῶν, μυρία ὅσα κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ νεανίου. Οὕτως, οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι προνοητικὸς τις σύζυγος ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, ὅπως φωτίσῃ τὸν ἀπερίσκεπτον νέον, και προληφθῆ μέγα τι δυστύχημα, ἀπειλοῦν τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο, τίνα ὅμως δὲν ἔλεγον. Ἄλλοι ἐβεβαίουν ὅτι πονηρὰ τις χωρικὴ τὸν ἔκαμε νὰ διέλθῃ ὀλόκληρον νύκτα χειμῶνος ἐντὸς πενιχρὰς καλύβης, ἐπὶ ὑγρὰς ψάθης, ὑποσχόμενη ἀργότερα ἀναπαυτικότεραν κλίνην και ἄλλος πάλιν ὅτι οὐχ' ἤττον εὐφυῆς ἀστὴ ἔδωκεν αὐτῷ λαμπρὸν πλὴν ἀνωφελὲς μάθημα φρονήσεως. Προσποιεῖται ἡ πανουργία ὅτι δὲν δύναται νὰ τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τῆς θύρας, και πείθει αὐτὸν νὰ εἰσπνῆθῃ διὰ τοῦ παραθύρου ὅθεν ὑετώδη τινὰ νύκτα στερεὸν ἀερόστατον, κἀνιστρον δηλαδὴ, διὰ σχοινίου δεδεμένον κατέρχεται ἐκ τοῦ παραθύρου. Ὅλος χαρὰ ὁ καλὸς μας Βονιφατίος εἰσπνῆθῃ εἰς αὐτὸ, ὡς Ἄρπυ ἐπὶ τοῦ γαύρου ἵππου του. Ὁ κάλαθος σείσται . . . περιστρέφεται . . . ὑψοῦται ὀλίγον κατ' ὀλίγον . . . ὀλίγον ἀκόμη και ἰδοὺ τὸ χεῖλος τοῦ παραθύρου . . . ἀλλ' αἴφνης τὸ ἀερόστατον σταματᾷ, δὲν κινεῖται πλέον . . . ὁ ἀτρόμητος ἀερονάυτης μένει ἐκπληκτος . . . ὑψώνει τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλ' ὁ λουχεῖμων ἄγγελος, ὅστις ἔμελλε νὰ τὸν εἰσαγάγῃ εἰς τὸν παράδεισον, εἶχεν ἀναληφθῆ . . . σκό-

τος και σιωπῇ περιβάλλει τὴν οἰκίαν . . . Μία ὥρα παρέρχεται . . . Ἵψώνει πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς και ἀμέσως τοὺς καταβιβάζει — βρέχει —! . . . ψιθυρίζει ἐν ὄνομα, ἀλλ' ἡ κατηραμένη βροχὴ πνίγει τὸ ὄνομα μὲ τὸν κρότον τῆς . . . προσπαθεῖ νὰ ἀναρρίχῃθῃ διὰ τοῦ σχοινίου, πλὴν εἰς μάτην . . . τὸ κάθυρον σχοινίον δὲν παρέχει λαβὴν, και αἱ χεῖρες του ὀλισθαίνουσιν ἐπ' αὐτοῦ . . . Ἐν τούτοις δὲν ἀπελπίζεται εἰσέτι, και δικαίως . . . Τὸ κἀνιστρον σείσται ἐκ νέου . . . ὁ λουχεῖμων ἄγγελος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν του . . . ὁ Βονιφατίος ἀναπνέει . . . ζητεῖ νὰ ὁμιλήσῃ . . . ἀλλ' ἐξαίφνης ὅλα τὰ παράθυρα και τῆς οἰκίας ἀφ' ἧς ἐκρέματο και τῶν πέριξ οἰκιῶν ἀνοίγονται μὲ πάταγον . . . πληροῦνται φώτων και θεατῶν . . . Ὁ κάλαθος, σφοδρῶς ὠθούμενος, διαγράφει περιστροφὰς φανταστικὰς, ἀπειλούσας σκοτοδινίαισιν, ὡς τὰς τῶν κολασμένων τοῦ Δάντου . . . ὁ ἄγγελος γελά ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Διαβόλου (1), ὁσάκις κατορθῶνῃ νὰ ἀπατήσῃ τὸν ἀπατεῶνα σύζυγόν τῆς . . . οἱ θεαταὶ καγχάζουσιν ὡς δαίμονες, ἐπὶ τῇ θέῃ φρικώδους ἀνομήματος . . . και ὁ περιμένόμενος παράδεισος μετατρέπεται εἰς ἄδην, γέενναν, κόλασιν! . . .

Τοιαῦτα πράγματα διέδιδον οἱ κακοὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι κατὰ τοῦ ἀγχοῦ Βονιφατίου, ἄτινα, κατὰ τὴν ἐμφρονα γνώμην τῶν διασκεπτομένων, καθίστων τὴν ἱερωσύνην, ἂν οὐχὶ ὅλως ἀπρόσιτον, τοῦλάχιστον λίαν ἀκανθώδες στάδιον εἰς νέον, ὅστις ἐνόει τὸ εὐαγγέλιον τόσῳ κακῷ, ὥστε ἡγάπα μᾶλλον τὴν πλησίον ἢ τὸν πλησίον. Καὶ ὅμως ἂν τὸ σοφὸν ἐκεῖνο συνέδριον δὲν ἔζη μὲ τὰ βιβλία, ὅπως ζῆ ἀνὴρ και γυνὴ μετὰ τὸν μῆνα τοῦ μέλιτος, δὲν ἤθελε βεβαίως ἀγνοεῖ ὅτι ὑπῆρξέ ποτε μέγας τις λαὸς, εἰ και μικρὸς κατὰ τὸν ἀριθμὸν, λίαν ἀνδρείος, και περ πάντοτε ἠττώμενος, ἐκ τῶν μᾶλλον ἑωμαλέων, και τοι ὑπὸ δυσειδεστάτων νόσων ἐμαστίζετο, ὅτι ὁ μέγας ἐκεῖνος

(1) Ἡ ἁγία Θηρεσία ἐκφράζει ἔστιν ὅπου τὴν ἔζη ὠραίαν ἰδέαν. « Ὁ Διάβολος πρέπει μεγαλῶς νὰ ὑποφέρει μὴ δυνάμενος νὰ ἀγαπᾷ. » Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ ἔζη σύζυγον, τοῦ γάμου προϋποθέτοντος ἀγάπην; Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ᾔναι ἐγγαμος (πιθανὸν δὲ νὰ ἔκαμε un mariage de convenance, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι), ἄλλως ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἐξήγησις τῆς, παρ' ἡμῖν τε και παρ' Εὐρωπαϊαίσι, κοινοτάτης λέξεως Διὰ τὸ ὄλυσσα. Τὸ δαιμόνιον τοῦ Ἀβδηρίτου θὰ ἠδύνατο βεβαίως νὰ μάς λύσῃ τὴν ἀπορίαν, ἂν δὲν εἶχε φωτισθῆ ἀποτασσόμενος τῷ Σατανᾷ.

(1) Πολίχνη τῆς Τοσκάνης, ὀλίγον ἀπέχουσα τοῦ Πράτου.

λαὸς ἔλαβε μέγαν ἡγεμόνα (τὰ πάντα μεγάλα παρὰ τοῖς μεγάλοις), ὅτι ὁ μέγας ἐκεῖνος ἡγεμὼν εἶχε μέγα χαρῆμιον, ὅτι τὸ μέγα ἐκεῖνο χαρῆμιον περιεῖχε μέγαν ἀριθμὸν σουλτάνων, ἐπτακοσίας πρώτης τάξεως και τριακοσίας δευτέρας, τὸ ὅλον χιλιάς σουλτάνας, και ὅτι, τέλος, ἡ ἐρωτικὴ αὐτῆ πολυτέλεια οὐδόλως ἐμπόδισε τὸν μέγαν ἐκεῖνον ἡγεμόνα νὰ ᾔναι ἀγαπητὸς τῷ Κυρίῳ, και νὰ θεωρῆται ὡς ὁ σοφώτερος, ὁ περινοῦστερος, ὁ δικαιοτέρος τῶν παρελθόντων, παρόντων και ἐλευσομένων Παδισάχ. Δυστυχῶς διὰ τὸν Βονιφατίον, ἡ σεβαστὴ ἐκεῖνη συνέλευσις οὐδεμίαν εἶχε γῶσιν τῶν σπουδαίων τούτων γεγονότων, ἄτινα πᾶς σεβόμενος ἑαυτὸν ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ γινώσκῃ, ἐκτιμᾷ και, εἰ δυνατόν, μιμῆται, ἐπὶ ποινῇ ἀφορισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ και ψυχικῆς ἀπωλείας ἐν τῷ ἐτέρῳ και οὕτω παμψηφεί ἐκήρυξε τὸν ἀτυχῆ νεανίαν ἀνάξιον νὰ καταστῆ ὑπηρετῆς τοῦ Ἵψίστου.

— « Ἄφ' οὗ λοιπὸν, ἐπανελάθεν ἐκ δευτέρου ὁ πρόεδρος, τὸν χαμένον αὐτὸν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὸν κάμωμεν οὔτε τεχνίτην, οὔτε ἱερέα, τί διάβολο θὰ τὸν κάμωμεν; »

— « Εὐρον! . . . ἀνέκραζεν ἡ δεσποινὴς Ἀναστασία, ἐκ πατρὸς θεῖα τοῦ νεανίου, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ὡς καλὴ χριστιανὴ, ἀκούουσα τὸ ὄνομα τοῦ Διαβόλου, εὐρον, ὁ Βονιφατίος γνωρίζει τὰ βότανα, πολλάκις μοι συνέλεξε χαμόμηλον διὰ . . . τὴν κεφαλαλίαν μου και κατασκευάζει τὸ μ η λ ά π ι ο ν (1) καθ' ὅλην τὴν ἐντέλειαν ἂν σπουδάσῃ ὀλίγον, θὰ γένη ἀξιόλογος ἱατρός. Ὁ ἱατρός, ἐξηκολούθησεν ὁ εὐγλωττος κρινολινοφόρος ῥήτωρ, εἶναι ἡ πρόνοια τῆς οἰκογενείας του, τῷ πληρόνουσι τὰς ἐπισκέψεις του (οὐχὶ παντοῦ, φιλότατη Ἀναστασία), και τῷ στέλλουσι δῶρα τὰ Χριστούγεννα και τὸ Πάσχα ὅταν ἔχη τις ἱατρὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἔχει τὰ πάντα ὑγιάν, βούτυρον, χρήματα, ἔλαιον, ὑπόληψιν, οἶνον, τιμὰς, ἰχθύς, ὄρνιθας, ὅλα τοῦ κόσμου τὰ καλά και ἀφίνω ὅτι καθε οἰκοκύριος ἄνθρωπος τὸ ἔχει διὰ τιμὴν του νὰ τὸν ὀνομάσῃ υἱόν του (ἐνταῦθα ἡ σεμνὴ κόρη ἔσκυψε τοὺς ὀφθαλμοὺς, και παρθενικὸν ἐρύθημα διεχύθη ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς) Μὴ βραδύνωμεν λοιπὸν, ἀδελφέ μου, ἄς τὸν κάμωμεν ὀγγλίωρα ἱατρὸν. »

— « ἱατροσὸν, » ἐπανελάθεν ὡς ἤχῳ ἡ συνέλευσις.

(1) Melapio, πίτσάνη ἐκ μύλων κατεσκευασμένη, ἐν ἣ προστίθεται συνήθως και γάλα, ἱατρικὸν κοινῆς χρήσεως ἐν Τοσκάνῃ κατὰ τοῦ βηχός.

Ἀλλ' ὁ γέρον Σαντελλίνης ἡγάπα παρὰ πολὺ τὰ χρήματα, τὰ ὅποις ὠνόμαζε τὸ ἀ λ η θ ἔ ς α ἱ ἱ μ α τ ο ὕ ἀ ν θ ρ ῶ π ο υ, και πολὺ ὀλίγον τὴν ἱατρικὴν, ὥστε νὰ ἀποφασίσῃ νὰ ὑποστῆ ἀφαιμάξεις χάριν τοῦ Ἱπποκράτους, διότι εἶχεν ἀκούσει ὅτι οἱ πρῶτοι ἀσθενεῖς ἐφ' ὧν οἱ νέοι ἱατροὶ μανθάνουσι τὴν τέχνην τῶν ἀφαιμάξεων εἶναι πάντοτε οἱ γονεῖς των. Αἱ προφάσεις λοιπὸν δὲν τῷ ἐλειψαν ὅπως ἀποφανθῆ κατὰ τοῦ ἱατρικοῦ σταδίου, ἀπαγγέλλων συγχρόνως τὸν λαμπρότερον τῆς ἱατρικῆς πανηγυρικὸν, πρὸς χάριν βεβαίως τῆς φιλοτιμίας τοῦ προαγορεύσαντος. Εἰς μάτην ὅμως ἡ φιλότατη Ἀναστασία ἤτο κόρη τῆς Εὐας, και ἐν μόνον πρᾶγμα εἶδεν ὅτι ἡ πρότασις τῆς ἀπερρίφθη και ὅτι τὸ φιλότιμόν τῆς καιρίαν ἔλαβε προσβολὴν, τὸ φιλότιμον γυναικὸς, εἰκοσιπενταετίδος μάλιστα και εἰσέτι ἀνυπάνδρου! . . . φαντασθῆτε! . . . οὐδὲν τούτου τρομερώτερον! . . . Ἡ Ἀναστασία εἰσήγησεν, εὐκαιρίαν περιμένουσα.

Τὴν ἱατρικὴν διεδέχθη ἡ μικρὰ τῆς ἀδελφῆ φαρμακοποιία, τὸν φαρμακοποιὸν ὁ δικηγόρος, τὸν δικηγόρον ὁ συμβολαιογράφος, τὸν συμβολαιογράφον ὁ ἔμπορος, ἐνὶ λόγῳ ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ἐπαγγέλματα διήλθον ὡς λιτανεῖα και τίποτε δὲν ἀπεφασίσθη. Τὰ πάντα εὕρισκεν ὁ πρόεδρος «καλὰ, λαμπρὰ, θεῖα, οὐράνια, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ εὐλογημένος υἱὸς του δὲν ἤτο καμωμένος διὰ τίποτε ἀπ' αὐτὰ, ἤτο κοτζουροκ, ξύλον ἀπελέκητον, » και ταῦτα λέγων ὁ γέρον Σαντελλίνης βαρυθύμους ὑψωνεν ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, τὴν ὀροφὴν δηλαδὴ τοῦ δωματίου.

— « Ποῦ, ἐξηκολούθει ἀναστενάζων, ἡ εἰς φαρμακοποιὸν ἀπαραίτητος προσοχὴ και φρόνησις; ποῦ ἡ τοῦ δικηγόρου ἐμβριθεία και εὐφροσύνη; ποῦ τὸ τοῦ συμβολαιογράφου σεβαστὸν και ἐγγεμισθον; ποῦ τὰ εἰς ἔμπορον ἀπαιτούμενα χρηματικὰ και δικηγορικὰ κερφάλια; ποῦ ὁ . . . ; ποῦ ἡ . . . ; ποῦ τὰ . . . ; Ὁ Βονιφατίος δὲν ἔχει οὐδὲ ἐν ἀπὸ αὐτὰ τὰ προσόντα (και νίος ἐνταῦθα ἀναστεναγμὸς), τὸ ἡξεῦρετε . . . (vrai! vrai!), ἠμπορῶ νὰ κρούω εἰς ὑμᾶς σύγγενεῖς μου, τὴν λύπην και τὴν ἐντροπὴν μου; . . . (ὄχι! ὄχι!). Ἄς ἀφήσωμεν λοιπὸν τὰ ἐπαγγέλματα αὐτὰ, εἶναι δι' αὐτὸν ἐντελῶς ἀδύνατα . . . »

— « Ἀδύνατα, » ἐπανελάθεν ἡ συνήθης ἤχῳ.

— « Ἄς τῷ εὐρωμεν κατὰ τι εὐκολώτερον . . . νὰ μὴ ἀπαιτῆ τόσας σπουδὰς . . . »

— « Καὶ τόσας δαπάνας » (γέλωτες), προσέθηκε μειδιῶσα ἡ Ἀναστασία.

Τὸ συμβούλιον εἰσήγαγεν ἐπὶ τινα χρόνον κενώσαν τὸν σάκκον τῶν ἐπαγγελημάτων ἐσκέπτετο τίνι τρόπῳ νὰ ἀπαντήσῃ προσφυῶς εἰς τὴν πρότασιν τοῦ τόσον ἀπαιτητικοῦ προέδρου. Τέλος, ῥήτωρ τις, οὐτινος τὰ χεῖλη δὲν εἶχον εἰσέτι δώσει σημεῖα λαλιᾶς, ἠγέρθη ἵνα λάβῃ τὸν λόγον. Ἰνομάζεται Πέτρος καὶ ἦτον ἐξαδελφός τῆς Ἀναστασίας, ἀνθρώπος ἀπλοῦς ἀλλὰ φρόνιμος, μὴ χαίρων ὅμως παρὰ τῆ ἐξαδέλφῃ τὴν εὐνοίαν, ἣν ἔχουσι τὰ ἐννεά δέκατα τῶν ἐξαδελφῶν καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ χαριτόβρυτος δεσποινὶς τὸν εὕρισκεν ἀγροῖκον, ἀχαρὶν, ἀκαμψόν, εὐθήν, καὶ ἔλεγεν ὅτι ὁσάκις τὸν βλέπει ἢ τὸν ἀκούει τὴν πιάρην τὰ νεῦρά της. Τὸ ἀληθές ἐστὶν ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐσταμάτουν εἰς τοὺς δρόμους ὅτε τὸν ἀπῆντων ἵνα τὸν θαυμάσωσι, καὶ ὅτι οὐδεμίαν νεανίαν εἶχεν ἕως τότε βίβῃ εἰς τὴν λίμνην (1) ἐξ ἔρωτος πρὸς αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ εὐλογημένος διατὶ νὰ μὴ περιποιητῆται ὀλίγον τὴν ἐξαδέλφην του, διατὶ νὰ μὴ τῆ εἶπῃ ποτὲ, ἔστω καὶ ψευδόμενος, εἶσαι εὐμορφή, ὠραία, χαριεσσα, μοὶ ἀρέσκεις . . . σὲ ἀγαπῶ ; . . . ἴσως τότε ἡ εὐαίσθητος Ἀναστασία δὲν θὰ ἔπαυε τόσον συνεχῶς ἀπὸ τὰ νεῦρά της καὶ δὲν θὰ ἠνωλεῖτο τόσῳ πολὺ ἐκ τῆς θεᾶς τοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του λάμποντος φανοῦ, ὡς σκώπτουσα ὠνόμαζε τὴν φαλάκραν του. Αἱ γυναῖκες εἶναι πανταχοῦ αἱ αὐταί, εἶναι γριφώδη αἰνίγματα, πλασθέντα πρὸς αἰώνιον τοῦ ἀνδρικοῦ νοῦ μακρῦρον σχεδὸν πάντοτε κακολογοῦσιν ἢ περιπαίζουσι τοὺς ἄνδρας, ὅτε μὲν ἀπὸ πείσμα, διότι οὗτοι δείκνυνται ὅπως ἀνάσθητοι εἰς τὰ κάλλη καὶ τὰς προκλήσεις των, ὅτε δὲ ἐξ ὑπερηφανίας, διότι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς αὐτὰς ἐνδιαφέρονται. Ὅποια τις λοιπὸν ἡ ὁδὸς, ἣν ὀφείλει τις νὰ βαδίσῃ; τοῦτο οὐδὲ αὐτὸς ὁ ἀγγινοστάτος Διάβολος ἠξέυρει, διότι καὶ αὐτὸς ὁ τάλας δὲν εἶναι εὐτυχέστερος ἐν τῷ συζυγικῷ του βίῳ παρ' ὅτι οἱ ἄλλοι ἄνδρες, ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν τοὺς ζωγράφους, οἵτινες τὸν παρέστησαν βεβαίως ὡς τὸν εἶδον.

Ἐν τούτοις ὁ ῥήτωρ, ἔλλειψαι βήματος, εἶχεν ἀναβῆ ἐπὶ τοῦ θρανίου ἐφ' οὗ ἐκάθητο ἦτο μικρόσωμος, ὡς ὁ Θεόδωρος, καὶ εἶχε φωνὴν λεπτοτάτην, γυναικεῖαν, νηπιακὴν ὡς τὴν τοῦ κυρίου * * *, δεινὸ ῥήτωρ ἐπίσης, ὥστε ἀνάγκη πᾶσα βοηθήματος, ἵνα μὴ πνιγῇ ἡ μεγάλη του εὐγλωττία καὶ διέλθῃ ἀπαρτῆρητος ἢ λαμπρὰ αὐτοῦ ὑπόκρισις.

— « Ἡ ταπεινὴ μου γνώμη, ἔντιμοι κύριοι, εἶπε προομιμαζόμενος καὶ αἶρων ἐκ τῆς κεφαλῆς τὸ μέγα κωνοειδὲς κάλυμμά του, εἶναι μὲ τὴν ἀδειάν σας . . . »

— « Δυνατώτερα! ἐξαδέλφε, ἀνέκραξεν ἡ σαρκαστικὴ Ἀναστασία, σὲ βλέπομεν (καὶ κατ' ἰδίαν. « ὁ φανὸς φέγγει »), ἀλλὰ δὲν σὲ ἀκούομεν,

(1) Τὴν Βιέντιναν κοσμεῖ μεγάλη καὶ ὠραία λίμνη.

καὶ δὲν θέλομεν νὰ χάσωμεν τὰ χρυσᾶ σου λόγια . . . θὰ ἦτο τῷ ὄντι ἀμαρτία! . . . »

Ὁ γενναῖος ἐξαδελφός ταράττεται . . . ἐρυθριᾷ . . . τὰ χεῖλη . . ., — ὡς ἐν τῇ Συνελεύσει ὁ εὐγλωττος πληρεξούσιος κύριος . . ., ὅστις κακῶς ποιῶν δὲν ἀγορεύει συνεχῶς ἵνα συνειθίσῃ, καὶ, pour se donner une contenance, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, ψιθυρίζει ἄσμά τι καὶ θέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸν ἀπόρητον πυργοειδῆ σκουφόν του (ὁ Ἰταλὸς ῥήτωρ, ἐννοεῖται, ὁ ἡμέτερος οὐδέποτε ἐκβάλλει τὸν ἰδικόν του), ὅπερ δίδει αὐτῷ μορφὴν Ἄρως τῶν Ἀποκρέω, φέροντος περικεφαλαίαν βαμβακερὰν καὶ ἀναβαίνοντος ξύλινον θρανίον ἀντὶ φουάττοντος ἵππου. Ἐπὶ τῆ θεᾶ ταύτῃ ἡ φιλέκδικος Ἀναστασία δίδει τὸ σύνθημα, καὶ γέλως ἀσβεστος, ὀλύμπιος, οἷον μόνον οἱ ἐντροφῶντες μάκαρες ἐγίνωσκον, κατακαμβάνει τὰ χεῖλη τῶν διασκεπτόμενων γελῶσιν ὅλοι, γελᾷ καὶ ὁ οἰκοκέρης, κατὰ τὸ δημῶδες.

— « Ἐξοκολούθει! Πέτρε, λέγει τότε ὁ πρόεδρος μὲ ὕψος κομικῶς σοβαρὸν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ῥήτορα, ὅστις ἐταλαντεύετο ἂν ἔπρεπεν ἢ ὄχι νὰ ἀφήσῃ τὸ αὐτοσχέδιον ἐκεῖνο βῆμα, ἐξοκολούθει! σοὶ τὸ ἐπιβάλλω ἐν ὀνόματι τῆς συγγενείας μας, » προσέθηκε βίπτων ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς του βλέμμα ὀργίλον.

Ὁ ῥήτωρ ἀναλαμβάνει θάρβρος ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ, ὅπως μὴ ἀφήσῃ καιρὸν εἰς νέας διακοπὰς, λέγει ἐσπευσμένως, διὰ μιᾶς, ὡς ἂν εἶχεν ἄνθρακας ἐπὶ γλώττης.

— « Ἡ ταπεινὴ μου γνώμη, ἔντιμοι κύριοι, εἶναι, μὲ τὴν ἀδειάν σας, ὅτι πρὶν ἢ σκεφθῶμεν νὰ κάμωμεν τὸν Βονιφάτιον παππᾶν, ἐξοχώτατον, δικηγόρον ἢ ὅσα ἄλλα εἶπετε, ἡ ταπεινὴ μου γνώμη εἶναι νὰ τὸν στείλωμεν πρῶτον εἰς τὸ σχολεῖον νὰ μάθῃ γράμματα, καὶ ὕστερον βλέπομεν διὰ τὰ ἄλλα. »

Ἡ γνώμη αὕτη σφοδρῶς κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ συμβουλίου, καὶ δικαίως εἶχε δύο ἐλλείμματα ἐπίσης μεγάλα, πρῶτον ἦτον ὀρθή, καὶ τοῦτο ἤρκει ὅπως εὖρη ἐναντίους καὶ ὑποστῆ πόλεμον, κατὰ τὴν ἀνάκθεσιν ὑπὸ τῶν συνελεύσεων, μὴ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς ἡμετέρας, παρεδεδεγμένην τακτικὴν δεύτερον ὡς ἐφάνη τῇ Ἀναστασίᾳ ὅτι ἤρσεν εἰς τὸν γέροντα Σαντελλίνην, καὶ ἰδοὺ λόγος ἀποχρῶν ἵνα μὴ ἀρέσῃ εἰς αὐτὴν, καὶ δράξῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδικηθῇ τὸν προσβαλόντα τὴν φιλοτιμίαν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸν ἀδιαφοροῦντα εἰς τὰ κάλλη τῆς ἐξαδέλφου. Ὅθεν λαύρως ἐπέπεσεν ἡ χρυσὴ τῆς γλώσσης—ἡ γλώσσα τῶν γυναικῶν εἶναι πάντοτε χρυσή—κατὰ τῆς εὐθεῖας τινῶν ἀνθρώπων προτεινόντων πράγματα γελοῖα, καὶ τῆς φιλαργυρίας ἄλλων παραδεχομένων αὐτὰ, μόνον καὶ μόνον χάριν οἰκονομίας.

— « Ἐρωτίσθημεν », ἀνέκραξεν ἡ συνέλευσις,

διακόπτουσα διὰ τῶν ἀνευφημιῶν τῆς τὸν ῥήτορα.

— « Καλὴ ἡ γνώμη τοῦ Πέτρου, καὶ ἄς φερῇ καὶ ἐκεῖνον τὸν σκουφόν, » ἀπάντησεν ὁ πρόεδρος ὅστις, ὡς φαίνεται, δὲν εἶχεν εἰσέτι φωτισθῆ.

Ἡ γλώσσα τοῦ ῥήτορος ἐξηκολούθει κεραινοβολοῦσα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὴν εὐθείαν καὶ τὴν φιλαργυρίαν εἶπεν, εἶπεν καὶ τί δὲν εἶπεν! Οὐδέποτε κρινολινοφόρος ῥήτωρ περιπλήθην εἰς τοιοῦτον ὕψος λόγου, ὅσον ἡ Ἀναστασία κατὰ τὴν ἀγορεύσειν ἐκεῖνην καὶ ἔπειτα λέγουσιν ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν εἶναι εἰς ὅλα ἐπιδεικτικαί, θέλω νὰ εἶπω ἐπιδεικτικαί, ὅποια τρομερὰ συκοφαντία! . . . Οὐδέποτε οἱ βραχίονες καὶ αἱ χεῖρές της διέγραψαν εἰς τὸν ἄερα τοσαύτας καθέτους, ὀριζοντίους καὶ καμπύλας γραμμὰς, ὅσας κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην ὁμοίως τηλέγραφον τοῦ ἀρχαίου συστήματος. Ἐπεκαλέσθη τὸν οὐρανὸν, ἀτεινίζουσα πρὸς τὴν γῆν, κατηράσθη τὴν γῆν, πέμπουσα βλέμματα ἀπειλητικὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν, ὡς διάσπμος τις ἠθοποιός, δὲν ἐνθυμούμαι τίνος θεάτρου, οὐχὶ βεβαίως τοῦ ἐν Ἀθήναις. Ἐνὶ λόγῳ ὑπῆρξεν εὐφραδῆς, εὐγλωττος, μεγαλοπρεπῆς, πειστικὴ ὡς ἡ θεὰ Πειθῶ, καὶ ἂν δὲν ἔπεισε τὸν γέροντα Σαντελλίνην τί πρὸς τοῦτο; Πόσοι καὶ πόσοι Ἑβραῖοι (ἅπαντες σχεδὸν) δὲν ἔμειναν ἄπιστοι καὶ τυφλοὶ ἀπέναντι τῶν μεγάλων θαυμάτων! εἶχον ἀρὰ γε δικαίον οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τὰ θαύματα δὲν ἦσαν θαύματα;

Τέλος ὁ πρόεδρος, οὐδεμίαν ἄλλην βλέπων διέξοδον, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς πολιτικὸν τόλμημα, καὶ, διαλύσας τὴν συνέλευσιν, ἐκήρυξεν ἐαυτὸν δικαίον, ὡς εἶχεν ἀναγορεύσει ἐαυτὸν πρόεδρον. Ἡ νίκη τῷ ἔμεινε βεβαίως, ἀλλ' ὅποια νίκη! . . . ἠδύνατο καὶ αὐτὸς νὰ εἶπῃ ὡς ὁ Πύρρος: « Ἄν ἐτι μίαν μάχην τῇ Ἀναστασίᾳ νικήσωμεν, ἀπολούμεθα ἐντελῶς » εὐτυχῶς, σεδόμενος ἐαυτὸν καὶ τοὺς συναδέλφους του, δὲν ἤξευρε γράμματα.

Τὴν ἐπισύσαν, λίαν πρῶτῃ, ὁ Βονιφάτιος ἐξῆλθε τῆς πατρικῆς οἰκίας, φέρων πρῶτην φορὰν βιβλίον ὑπὸ μάλπης, καὶ κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ μικρὸν κἀνυστρον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ προνοητικὴ θεῖα του Ἀναστασία εἶχε θέσει καφεὶν, ζάχαριν καὶ ζεῦγος παχειῶν ὀρνίθων, ἀναγκαῖον διαβατήριον ἵνα ὁ νέος τύχη ὅσον ἐνεσσι καλῆς δεξιῶσεως εἰς τὸ κράτος τοῦ διδασκάλου, ἔνθα, κατὰ τὰς συνταγματικὰς θεωρίας τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης, ἡ μόνη μάλιστα ἐβασίλευε καὶ ἐκυβέρνηε. Ὁ Βονιφάτιος ἐπὶ πολὺ ἐροίτησεν εἰς τὸ σχολεῖον, ἀναμείνων πάντοτε τὴν πρὸς ὃ προώριστο κλησίν του, ἥτις ἐβράδυνε νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ, ὡς συμβαίνει εἰς πάντας τοὺς μεγάλους ἄνδρας. Φύσει ταπεινόφρων, περιεφρόνει πάντα προβασιμὰν, ὥστε ἐγήρασεν, οὕτως εἶπεν, ἐν τῇ αὐτῇ τάξει.

Πολλὰ καὶ διάφορα ἐκεῖ ἐδιδάχθη καὶ εἰς ὅλα ἤθελε βεβαίως προκόψῃ, ἂν δὲν τὸν ἐμποδίζεν ἡ εὐαγγελικὴ του ταπεινοφροσύνη. Τὴν λατινικὴν γλῶσσαν ἐκάλεε γλωσσαρ τῆς ἀνομίας καὶ τῆς βραβάρητος, διότι ἡ τοῦ διδασκάλου

μάστιξ καθίστα αὐτὴν ζυγὸν ἀφόρητον. Ὅσακις παρουσιάζετο νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο μάθημα, ἤρχιζε πάντοτε τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν διδασκάλον ἀλλ' εἰς τὸ πείσμα καὶ τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς μαστιγῆς ὠρίσθη νὰ μὴ μάθῃ ποτὲ τὴν γλωσσαρ τῆς ἀνομίας, καὶ ἐκράτησε τὸν ὄρκον τοῦ ὁ Βονιφάτιος εἶχε χαρακτηρᾶ, καίτοι νέος. Ὅτε ἐδιδάσκετο τὸ συντακτικὸν τῶν βραβάρων, ὁ διδασκάλος μετεχειρίζετο ὡς παραδειγμα ἀπλῆς προτάσεως τὰς δύο ἐξῆς, ἐν κωνοτάτῃ χρήσει ἐν τοῖς σχολείοις τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης: « Bonifatius est asinus » τοῦτέστιν « Ὁ Βονιφάτιος ἐστὶν ὄνος, » καὶ « Ego sum asinus » ἦτοι « Ἐγὼ εἰμι ὄνος ». Ἀλλ' ὁ μαθητῆς, συγγέων τὸ est μὲ τὸ sum, δηλαδὴ τὸ ἐστὶν μὲ τὸ εἰμι, ἔλεγε « Bonifatius sum asinus » ἢ « Ego est asinus, » ἦτοι « Ὁ Βονιφάτιος εἰμι ὄνος » ἢ « Ἐγὼ ἐστὶν ὄνος. » Πᾶν ἀμαρτήριον ἐτιμωρεῖτο διὰ μιᾶς μαστιγῶσεως τοιοῦτος ὁ ὀργανισμὸς τοῦ καταστήματος, μόνον τὸ ὄνομα τοῦ εὐγενούς ζώου ἐξῆρθετο ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως προφερόμενον asinus ἢ asinum, ὄνος ἢ ὄνον, παρεκλούθειτο πάντοτε ὑπὸ μαστιγῶσεων, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἔμενεν εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ διδασκάλου. Πρᾶγμα τῷ ὄντι περιεργον τὸ ὄνομα τοῦ εἰρηνικωτέρου τῶν ζώων εἶχε τοσαύτην ἰσχὺν ἐπὶ τῶν ὄτων τοῦ διδασκάλου, ὥστε ἀμέσως ἐκίνει τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν του. Ἀμα ἤκουε τὸ ὄνομα τοῦτο, εὐθὺς ὅλος ἠλεκτρίζετο, τὸ αἷμά του ἐβράζειν, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξέπεμπον σπινθήρας καὶ φλόγας, ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ γαλιῆς ἐξηγριωμένης, τὰ διοπτρὰ του σπασμοδικῶς ὠρχοῦντο ἐπὶ τῆς βορβωνικῆς ρινός του, — ὅθεν καὶ nasone, μυτᾶν οἱ μαθηταὶ προσεγόρευον αὐτόν—, ἥτις προσελάμβανεν ὅλα τῆς ἰριδῆς τὰ χρώματα, ἐνὶ λόγῳ ἐγίνετο ἐξάλλος, ἐκμανθῆς καὶ ἡ μαστιγὴ ἀνηλεῶς ὑψοῦτο καὶ κατήρχετο ἐπὶ τῆς ἀτυχοῦς παλάμης τοῦ Βονιφάτιου. Ἐ! βεβαίως ὁ διδασκάλος εὕρισκετο τότε ὑπὸ τὴν ἐπιβροίαν βαθέως ἐξέζωμένης παιδικῆς ἀναμνήσεως! . . .

Βεβαρυμένους ὁ νεανίας νὰ ἐπαναλαμβάνῃ καθ' ἑκάστην « Ὁ Βονιφάτιος εἰμι ὄνος », νὰ ἀκούῃ « ἐστὶν ὄνος, ὄνε! » καὶ νὰ αἰσθάνηται τὴν γλυκύτητα τῆς μαστιγῆς, πρῶτα νὰ ἀφήσῃ λάθρα τὸ σχολεῖον, ἐπῆρε δὲ ἀπάντησε πρῶτον δρόμον, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐργαστήριον ἑνὸς τῶν πολυτρόπων ἐκεῖνων τεχνιτῶν, ὧν τὸ ἐπάγγελμα ὁ Βονιφάτιος ἀπηθανάτισεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Figaro, παρήγγειλε νὰ κάμῃ αὐτῷ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μικρὰν κουράν (lonsura) σχήματος καὶ μεγέθους ταλλήρου, καὶ ἐξῆλθεν ἐπιφορτίσας τὸ ἅγιον Πνεῦμα διὰ τὰ παραιτέρω.

Τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην ὁ Βονιφάτιος εἶχεν εὖρη τὴν πρὸς ὃ προώριστο κλησίν του ἡλικίῳς ἤγγισεν αὐτῇ νὰ ἔλθῃ, ἦτο τότε εἰκοσιπενταετής, ἀλλ' ὡς λέγει ἡ τῶν ἐθνῶν σοφία: « Κάλλιον ἀργὰ παρὰ ποτὲ. »

ΕΙΡΗΝΗΙΟΣ ΑΣΩΠΙΟΣ.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΜΕΤΑΞΥ όλων των από της μεταπολιτευσεως βλαστησάντων κοινών και ανουσιών πολιτικών ποιημάτων διακρίνεται βεβαίως τὸ ὑπὸ τοῦ Κ. Μαρκοράν ἐν Κερκύρα δημοσιευθὲν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «ὁ ἔρχομός». Φαντασία ζωηρά, ἰδέαι πρωτότυποι, καὶ πρὸ πάντων ἀγνὸς καὶ συνετὸς πατριωτισμὸς διαλάμπουσιν ἐν τῷ ἐκ πέντε καὶ τριάκοντα στροφῶν συγκειμένῳ τούτῳ ποιηματίῳ, ἐν ᾧ ἠμολογητέον ἡ ἀπὸ τῆς καὶ τετριμμένη κολακίαι ἑλλείπει παντάπασιν σχεδόν.

Ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν καὶ ἡμεῖς χιλιοστήν ἴσως φοράν ἐνταῦθα; τὸ ποιηματίον εἶναι γεγραμμένον εἰς καθαρῶς ἑπτανησιακὴν γλῶσσαν, διὰ τοῦτο ὁ μὴ ὢν προσφωκισμένος μετὰ τῆς διαλέκτου ἐκείνης ἀναγκάζεται, ὅπως τὸ ἐνοήση καλῶς, νὰ προστρέχῃ εἰς τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν. Ἐν αὐτῇ εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης τὰ ἀνωτέρω πλεονεκτήματα, τὰ ὁποῖα συσκοτίζονται ἐν τῇ πενήχρῃ ἐκείνῃ ἐπαρχιακῇ διαλέκτῳ. Πιστεύομεν δὲ ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐξωκλιθεῖς δυσκόλως δύνανται νὰ ἐνοήσωσι φρασεολογίαν ἢ δημιουργεῖ ὁ ποιητὴς ἐν τῇ ἀγωνίᾳ, ἐν ᾗ πίπτει, θέλων νὰ ἐκφράσῃ ὑψηλὴν τινα ἰδέαν διὰ γλώσσης πτωχῆς καὶ ἀκατεργάστου.

✓ **Ἡ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ**, μυθιστόρημα Βίκτορος Οὐγίου. Τοῦ ὠραίου τούτου μυθιστορήματος τὴν μετάφρασιν ἀνήγγειλεν ἐσχάτως ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Κ. Ι. Μ. Ῥαπτάρης.

ΜΩΣΑΪΚΟΝ.

* * * Ὁ Θεὸς εἶναι εἰς καὶ μόνος, ἀμετάβλητος, ἀπειρος, κέντρον ὅλων τῶν τελειοτήτων, πηγὴ ἀνεξάντλητος τῆς νοήσεως καὶ τῆς ὑπάρξεως. Πρὸ τῶν ἄλλων ὄντων αὐτὸς ὑπῆρχεν ὡς ἀναρχὸς ὑπῆρχεν εἰς ἑαυτὸν, εἰς τὰ βάθη τῆς αἰωνιότητος. Ὁχι! αἱ ἐκφράσεις μου δὲν ἀναλογουσι καθόλου πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἰδεῶν μου, οὐδὲ αἱ ἰδέαι μου πρὸς τὸ μέγεθος τοιοῦτου ἀντικειμένου!

Πλάτων.

* * * **Φθόνος.** Ἐπάρχουσι ψυχὰι τόσῳ διεφθαρμένοι ὥστε τολμῶσι νὰ ἐκπομπέωσι καὶ τὰ μᾶλλον ἐπονειδίστα πάθη τῶν τὸν φθόνον ὅμως κἀνεὶς δὲν τολμᾷ νὰ θεατρίσῃ, διότι ἡ ὁμολογία τοῦ φθόνου, εἶναι ὀγολογία τῆς ἰδίας τοῦ ἔχοντος εὐτελείας καὶ ταπεινότητος.

Πλούταρχος.

* * * Ὅλα τῆς ζωῆς τὰ εἶδη, ὅλοι τῶν ἀνθρώπων αἱ πράξεις προτιθενται ἐν ἰδιαιτέρον τέλος καὶ ὅλα ταῦτα τὰ τέλη τείνουν εἰς ἓνα γενικὸν

σκοπὸν, ὅστις εἶναι ἡ εὐδαιμονία. Δὲν εἶναι λοιπὸν τὸ τέλος ἀλλ' ἡ ἐκλογή τῶν μέσων, ἥτις μᾶς ἀπάτῃ. Ποσάκις τῶντι ἡ τιμὴ, τὰ πλοῦτα, ἡ δύναμις, ἡ ὠραιότης μᾶς ἐβλάψαν ἀντὶ νὰ μᾶς ὠφελήσωσιν. Ποσάκις ἡ πείρα μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ πενία δὲν εἶναι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰ βλαβεραὶ! Οὕτω ψευδῆ καὶ λανθασμένην ἰδέαν ἔχοντες περὶ τοῦ καλοῦ ἢ τοῦ κακοῦ, ἐνεργουμένον ἀκαταπαύστως σχεδὸν χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν ἀκριβῶς τί πρέπει νὰ ἐπιθυμῶμεν, οὐδὲ τί ν' ἀποφεύγωμεν. — Θέλεις νὰ φωτίσῃς τὸ κριτικὸν σου; Εἰσελθε εἰς σεαυτὸν καὶ λάβε γνώσιν ἀκριβῆ τῶν παθῶν, τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἐλαττωμάτων σου.

Ἀριστοτέλης.

* * * Ἡ λογικὴ καὶ φρόνιμος γυνὴ ἀείποτε προτιμᾷ τὴν καλὴν φήμην ἀπὸ τὴν εὐκλειαν.

* * * Ἐπάρχουσι ἄνθρωποι οἵτινες ποσῶς δὲν δυσαρεστοῦνται ἂν ἀμφιβάλλωσι περὶ τῆς εὐκλειᾶς αὐτῶν, ἐπειδὴ πιστεύουσιν ὅτι τοὺς φαντάζονται πανουργότερους καὶ ἐπεδεξιωτέρους.

* * * Ἐπάρχουσι ἄνθρωποι τοσαύτην ἔχοντες ἔφεσιν πρὸς τὰς σκευαίρας, ὥστε σύσσωμοι χώνονται εἰς αὐτάς χωρὶς νὰ μεριμνῶσι πολλάκις περὶ τίνος πρόκειται.

* * * Ὅταν δυσυχῆσῃ τις ὑπερβαλόντως, ἡ ἀνάμνησις τῶν θλίψεων διαρκεῖ, τὸ ἄλγος γίνεται ἤχος κατὰ τῆς χαρᾶς καὶ ἐπὶ μικρὸν αὐτὴ δὲν δύναται νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν ἐκτραχυνθεῖσαν καρδίαν του, ἵνα τὴν ἀπαλύνῃ καὶ καταστήσῃ εὐαίσθητον.

* * * Ἡ στοργὴ εἶναι εὐαισθησία τῆς καρδίας, ἥτις οὐδέποτε σχεδὸν εὐρίσκεται εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, εἰμὴ εἰς τοὺς ἔχοντας ψυχὴν εὐγενῆ καὶ κλίσει ἐναρέτους.

* * * Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κόσμου πιστεύει, κάλλιον τὴν ἀλήθειαν ἐκφρομένην ἀπὸ τῆς πολιτικῆς γενειάδος τῶν ἀρχαίων αἰώνων καὶ ὑπὸ τίνος ὀνόματος ἀρχαίας καὶ πομπῶδους φήμης.

* * * Εἶναι ἀληθές ὅτι πολλάκις θέλγεται τις περὶ τῆς καλῆς ἰδέας ἢ ἔχει περὶ αὐτοῦ ἡ κοινῶν καὶ σπανίως ἀποφασίζει νὰ τὴν ἀπωλέσῃ.

* * * Ἡ γυνὴ πείθεται, ὅτι ἐράται. μᾶλλον ἐκ τῶν ὄσων εἰκάζει, ἢ ἐκ τῶν ὄσων τῇ λέγουσιν.

* * * Μᾶλλον ἀζίζει νὰ ἐπαίνῃ τις τὰς ἀρετὰς ἔχθρου ἢ νὰ κολακεύῃ τὰ ἐλαττώματα φίλου.

* * * Γυνὴ ἀγαθὴ εἶναι πτηνὸν μυθῶδες, ἀνεύρετος φοῖνιξ.

Ἄγ. Ἰερώνυμος.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ 34 φυλλαδίου αἰνίγματος.

Ἡ ΔΑΣΕΙΑ (').

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ. Εἰς τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ τεύχει ἐκδοθὲν ποίημα «τὸ ἔσμα τοῦ πυρπολικοῦ» σελ. 338, στήλ. α. στίχ. 2 ἀντὶ «λύθροι» ἀνάγνωθι «λύθρον». Ἐν τῷ παρόντι φυλλαδίῳ σελ. 360 στήλ. α. στίχ. 42 ἀντὶ «Νὰ μὴ ταράτῃ» ἀνάγνωθι «Νὰ μὴ ταράτῃ».

ΟΙ ΟΠΑΔΟΙ ΤΟΥ ΙΗΟΥ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλ. 35).

— Ἀκούω τοσοῦτον μᾶλλον εὐχαρίστως ὅσον εἶμαι πλησίον εἰς αὐτὸ τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι μὲ ἐπερίμενε.

— Καὶ ὅμως δὲν ἦτο τὸ πῦρ μόνον τὸ ὁποῖον σὰς ἐπέυχεται τὴν καλὴν ἔλευσίν σου.

— Ναι, ἀλλὰ οὐδὲ σεῖς οὐδ' αὐτὸ τὸ πῦρ μοὶ λέγει τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀποστολῆς μου.

— Ἡ ἀποστολὴ σου, ἦν μοὶ κάμετε τὴν τιμὴν νὰ ἐκτείνητε μέχρις ἐμοῦ, συναγματάρχῃ, ἦτο κατὰ πρῶτον προωρισμένη διὰ τὸν ἀββᾶν Βερνιέ μόνον. Δυστυχῶς ὁ ἀββᾶς Βερνιέ, ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἣν διεβίβασε πρὸς τὸν φίλον τοῦ Δουβοᾶ πολὺ ὑπερεφρόνησεν εἰς τὰς δυνάμεις του καὶ δι' αὐτὸ προσέφερε τὴν μεσολάθειάν σου εἰς τὸν πρῶτον ὑπάτον.

— Συγγνώμην, διέκοψεν ὁ Ῥολάνδος, ἀλλὰ μὲ μανθάνετε ἐν πᾶγμα, ὅπερ ἠγνόουν, ὅτι ὁ ἀββᾶς Βερνιέ ἔγραψε πρὸς τὸν στρατηγὸν Βοναπάρτην.

— Λέγω ὅτι ἔγραψε πρὸς τὸν φίλον τοῦ Μαρτίνου Δουβοᾶ, τὸ ὁποῖον πολὺ διαφέρει οἱ ἄνθρωποι μου κατέσχον τὴν ἐπιστολὴν του καὶ μοὶ τὴν ἔφερον, ἐγὼ δὲ ἀντιγράψας αὐτὴν τὴν ἀπέστειλα εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον τῆς, καὶ τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖ ἢ εἰς τὸν στρατηγὸν Ἐδουβίλ ἐπίσκεψίς σου.

— Ἀλλ' ὁ στρατηγὸς Ἐδουβίλ δὲν διοικεῖ πλέον εἰς Νάντην, τώρα εἶναι ὁ στρατηγὸς Βροῦνος.

— Δύνασθε ἀκόμη νὰ εἴπητε ποῖος διοικεῖ καὶ εἰς Ῥοζβερνάνδον, διότι τὴν ἐσπέραν ταύτην, περὶ τὴν ἕκτην ὥραν, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ἕως χίλιοι δημοκρατικοὶ στρατιῶται, συνοδευόμενοι μὲ τὴν λαιμητόμον καὶ τὸν πολίτην γενικὸν ἐπίτροπον Θωμᾶν Μιλλιέρον ὑπαρχούσης τῆς μηχανῆς, ἀπητήτετο καὶ ὁ δῆμος.

— Λέγετε λοιπὸν, στρατηγέ, ὅτι ἦλθον διὰ τὸν ἀββᾶν Βερνιέ;

— Ναι, ὁ ἀββᾶς Βερνιέ προσέφερε τὴν μεσολάθειάν σου, ἀλλ' ἐλησμόνησεν ὅτι σήμερον ὑπάρχουσι δύο Βανδέαι, ἡ Βανδέα τῆς δεξιᾶς ὄχθης καὶ ἡ Βανδέα τῆς ἀριστερᾶς, καὶ ὅτι ἂν δύναται τις νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ τοῦ Ἀντισάμ, Σατιλλῶν καὶ Σουζανέτ εἰς Πουανσέ, μένει ὅμως ἀκόμη ὁ Φροττέ, ὁ Βουρμόντ, ὁ Καδουδάλ, ἀλλὰ ποῦ; ἰδοὺ ὅ,τι οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ.

— Πλὴν ὑμῶν, στρατηγέ.

— Τότε μὲ τὸν ἱπποτισμὸν, ὅστις σὰς χαρακτηρίζει ἀνεδέχθητε νὰ ἔλθητε καὶ μοὶ φέρητε τὴν κατὰ τὴν 25 ὑπογραφεῖσαν συνθήκην. Ὁ ἀββᾶς Βερνιέ, ὁ Ἀντισάμ, ὁ Σατιλλῶν καὶ ὁ Σουζανέτ, σὰς ὑπέγραψαν ἐν διαβατήριον, δυνάμει τοῦ ὁποῖου ἦλθετε.

— Μὰ τὴν πίστιν μου στρατηγέ, ὀφείλω νὰ σὰς εἴπω ὅτι ἔχετε καλλίστας περὶ πάντων πληροφορίας· ὁ πρῶτος ὑπάτος ἐπιθυμεῖ σφόδρα τὴν εἰρήνην, γνωρίζει ὅτι ἔχει ὡς ἀντίπαλον ὑμᾶς, ἄνδρα γενναῖον καὶ ἐντιμον, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ σὰς ἴδῃ, ἐπειδὴ πιθανῶς δὲν ἔρχεσθε εἰς Παρισίους, μ' ἐξαπέστειλε πρὸς ὑμᾶς.

— Δηλαδή πρὸς τὸν ἀββᾶν Βερνιέ.

— Στρατηγέ, ὀλίγον σὰς ἐνδιαφέρει πῶς ἐγὼ θὰ ἐπιτύχω νὰ ἐγκρίνη ὁ πρῶτος ὑπάτος τὰς μεταξὺ ἡμῶν γενησομένας συμφωνίας. Ὅποια εἶνε αἱ διὰ τὴν εἰρήνην προτάσεις σου;

— ὦ! αὐταὶ εἶναι ἀπλούσταται· νὰ παραδώσῃ ὁ πρῶτος ὑπάτος τὸν θρόνον εἰς τὸν Λουδοβίκον ΙΗ'. νὰ γείνη ὑπασπιστής, στρατηγός, στρατάρχης του, καὶ ἐγὼ κηρύττωμαι πρῶτος στρατιώτης του.

— Ὁ πρῶτος ὑπάτος ἀπεκρίθη εἰς τὴν πρότασιν ταύτην.

— Καὶ ἰδοὺ διατί καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα νὰ ἀποκριθῶ αὐτοπροσώπως.

— Πότε;

— Ἀπόψε, εἰ δυνατόν.

— Διὰ τίνος τρόπου;

— Ἀνανεῶν τὰς ἐχθροπραξίας.

— Ἀλλὰ γνωρίζετε ὅτι ὁ Σατιλλῶν, ὁ Ὠντισάμ καὶ ὁ Σουζανέτ κατέθεσαν τὰ ὄπλα.

— Εἶναι ἀρχηγοὶ τῶν Βανδαίων, καὶ ἐν ὀνόματι τῶν Βανδαίων δύνανται νὰ κάμωσιν ὅ,τι θέλουσιν. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι ἀρχηγὸς τῶν ἀντεπαναστατῶν, καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῶν θὰ κάμω καὶ ἐγὼ ὅ,τι μοὶ προσήκει.

— Τότε, καταδικάζετε, στρατηγέ, τὸν δυστυχῆ αὐτὸν τόπον εἰς πόλεμον καταστρεπτικόν.

— Εἶνε μαρτύριον, εἰς ὃ προκαλῶ τοὺς βασιλόφρονας καὶ τοὺς χριστιανούς.

— Ὁ στρατηγὸς Βροῦνος εἶνε εἰς Νάντην μὲ τοὺς ὀκτακισχιλίους αἰχμαλώτους, τοὺς ὁποῖους οἱ ἄγγλοι μᾶς ἀπέδωσαν, ἀφοῦ ἠτήθησαν εἰς Βέργην καὶ Καστρικόν.

— Εἶναι ἡ τελευταία φορά, καθ' ἣν θὰ ἔχουν τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν τὴν

κακὴν συνθήκειαν νὰ μὴ συλλαμβάνωμεν αἰχμαλώτους· ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν δὲ τῶν ἐχθρῶν μας, ὀλίγον φροντίζομεν.

— Ἄν ὁ στρατηγὸς Βροῦνος καὶ αἱ ὀκτὼ χιλιάδες τοῦ ἠνωμένου μετὰ τοὺς εἰκοσακισχιλίους στρατιώτας, τῶν ὁποίων λαμβάνει τὴν ἀρχηγίαν παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Ἐδουβίλλ, δὲν ἐξαρκούσιν, ὁ πρῶτος ὑπατος ἔχει ἀπόφασιν νὰ βαδίση καθ' ἡμῶν προσωπικῶς καὶ μετὰ ἑκατὸν χιλιάδας ἀνδρῶν.

— Θὰ προσπαθῆσωμεν, ἀπεκρίθη ὁ Καδουδάλλ μειδιῶν, νὰ τῷ ἀποδείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἄξιτοι νὰ τὸν πολεμήσωμεν.

— Θὰ καύσῃ τὰς πόλεις σας.

— Θ' ἀποσυρθῶμεν εἰς τὰς καλύβας μας.

— Θ' ἀποτεφρώσῃ καὶ τὰς καλύβας σας.

— Τότε ζῶμεν εἰς τὰ δάση μας.

— Σκέφθητε, στρατηγέ.

— Κάμετέ μοι τὴν τιμὴν, συνταγματάρχα, νὰ μείνητε μετ' ἐμοῦ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρας, καὶ θὰ ἰδῆτε, ὅτι αἱ σκέψεις μου ἐγένοντο.

— Εὐχαρίστως μένω.

— Μόνον, συνταγματάρχα, μὴ μοῦ ζητήσητε πλέον ἀφ' ὅ,τι δύναμαι νὰ σᾶς δώσω τὸν ἕπνον ὑπὸ καλύβην ἢ ἐπὶ μανδύου ἢ ὑπὸ κλάδον δένδρων, ἕνα ἵππον διὰ νὰ μᾶς ἀκολουθῆ, καὶ φαγητὰ στιγμιαῖα, ἰδοὺ ὅ,τι ἔχω.

— Δέχομαι.

— Μοὶ δίδετε τὸν λόγον σας ὅτι δὲν θ' ἀντιστήτε κατ' οὐδὲν εἰς τὰς διαταγὰς, τὰς ὁποίας θὰ δώσω, ἢ ἐν γένει εἰς ἕ,τι πράξω;

— Εἶμαι πολὺ περίεργος νὰ ἰδῶ ὑμᾶς διατάττοντα· ἔχετε τὸν λόγον μου, στρατηγέ.

— Εἰς ὅ,τι συμβῆ ἐνώπιόν σας;

— Εἰς ὅ,τι συμβῆ ἐνώπιόν μου· ἀπεκδύομα τὸ πρόσωπον τοῦ παραστάτου διὰ νὰ περιβληθῶ τὸ τοῦ θεατοῦ, διότι ἐπιθυμῶ νὰ δύναμαι νὰ εἶπω εἰς τὸν πρῶτον ὑπατον:—

Εἶδον.

— Καὶ θὰ ἰδῆτε! ὑπέλαβεν ὁ Καδουδάλλ μειδιῶν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην θύρα τις ἠνοιχθῆ καὶ δύο χωρικοὶ ἔφερον τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκάπνιζον διάφορα ἐδέσματα, ἀπλᾶ μὲν πάντα τὴν κατασκευὴν καὶ εἰς ἀνδρας χωρικοὺς ἐμπρέποντα, οὐχ ἦττον ὅμως κινουῦντα τὸν στόμαχον εἰς καταβρόχθισιν αὐτῶν ἢ δὲ τράπεζα ἦν ἡτοιμασμένη διὰ δύο συνδαιτυμόνας.

— Βλέπετε, κύριε δὲ Μοντρεβέλ, εἶπεν ὁ Καδουδάλλ, οἱ ἀνθρωποὶ μου ἐλπίζουσιν ὅτι

θὰ μοὶ κάμητε τὴν τιμὴν νὰ συνδειπνήσητε μετ' ἐμοῦ.

— Καὶ, μὰ τὴν πίστιν μου, δὲν ἐσφαλόν, διότι καὶ ἂν σεῖς δὲν μ' ἐπροσκαλεῖτε, ἐγὼ θὰ τὸ ἐζήτησον, καὶ θὰ σᾶς ἤρπαζον τὸ μέρος μου διὰ τῆς βίας, ἂν ἠθέλετε μοῦ ἀρνηθῆ.

— Τότε λοιπὸν ἄς καθήσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν.

Ὁ νέος συνταγματάρχης ἐκάθησε παραχρῆμα.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην διὰ τὸ γεῦμα τὸ ὁποῖον σᾶς προσφέρω, εἶπεν ὁ Καδουδάλλ, διότι δὲν ἔχω ὡς οἱ στρατηγοὶ σας τὰ ἐπιμήθια καὶ τὰς ἐπιχορηγήσεις, τούναντιον οἱ στρατιωταὶ μου μὲ τρέφουσι. Τί ἔχεις νὰ μᾶς δώσης μετὰ ταῦτα, Ἐχθροφάγε;

— Ὅρνιθα ψητὴν, στρατηγέ.

— Ἴδου ὅλον τὸ γεῦμά μας, κύριε δὲ Μοντρεβέλ.

— Εἶνε πολυτελέστατον ἕνα ὅμως φόβον ἔχω τώρα, στρατηγέ.

— Ὅποιον;

— Ἐνόσω τρώγομεν, τὸ πρᾶγμα ὑπάρχει καλῶς, ἀλλ' ὅταν θὰ πρόκειται νὰ πῶμεν;

— Δὲν ἀγαπᾶτε τὸν μηλίτην οἶνον, ἂ! διάβολε μοῦ κακοφαίνεται. Μηλίτης οἶνος ἢ ὕδωρ, αὐτὰ μόνον ἔχω.

— Ὅχι δὰ, ἀλλ' εἰς τίνος ὑγείαν θὰ πῶμεν;

— Αὐτὸς ἦτον ὁ φόβος σας; εἶπεν ὁ Καδουδάλλ μετὰ μεγίστης ἀξιοπρεπείας· θὰ πῶμεν εἰς εὐδαιμονίαν τῆς κοινῆς μητρὸς μας, τῆς Γαλλίας, τὴν ὁποίαν ὑπηρετοῦμεν ἕκαστος μὲ διάφορον πνεῦμα, ἀλλ' ἐλπίζω μετὰ τὴν αὐτὴν καρδίαν. Ὑπὲρ τῆς Γαλλίας! εἶπεν ὁ Καδουδάλλ, πληρῶν δύο ποτήρια.

— Ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, στρατηγέ! ἀπεκρίθη ὁ Ῥολάνδος, κρούων τὸ ποτήριον του πρὸς τὸ τοῦ Καδουδάλλ. Καὶ ἀμφότεροι καθίσαντες ἐκ νέου παρὰ τὴν τράπεζαν ἐπανελάβον ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ καὶ ἀναπαύσει τὴν κατὰ τῶν ἐδεσμάτων προσβολὴν των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΔΟΥΔΑΛ.

— Τώρα, στρατηγέ, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος, ὅταν ἐκόρεσαν τὴν πείναν των καὶ ἀμφότεροι μετὰ ἀγκῶνας ἐρεισμένους ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἐγγὺς μεγάλου πυρός, ἤρξαντο ἀπολαμβάνοντες τὴν εὐδαιμονίαν ἐκείνην, ἣτις ἐπιτετα

γεύματος καταπαύσαντος δεινὴν πείναν, τώρα μοὶ ὑπεσχέθητε νὰ μοὶ δείξητε πράγματα, τὰ ὁποία νὰ ἀναφέρω εἰς τὸν πρῶτον ὑπατον.

— Καὶ σεῖς ὑπεσχέθητε εἰς οὐδὲν ν' ἀντιστήτε.

— Ναί, ἀλλ' ἐπιφυλάσσομαι ν' ἀποσυρθῶ ἂν ὅ,τι μοὶ δείξητε προσκρούῃ εἰς τὴν συνειδήσίν μου.

— Δὲν ἔχουν εἰμὴ νὰ ἐπισάξουν τὸν ἵππον σας ἢ τὸν ἵππον μου, ἂν ὁ ὑμέτερος ἦνε κεκμηκῶς, καὶ εἴσθε ἐλεύθερος.

— Πολὺ καλά.

— Ἴσα, ἴσα, εἶπεν ὁ Καδουδάλλ, τὰ συμβάντα ἔρχονται κατ' εὐχὴν σας, διότι ἐδῶ δὲν εἶμαι μόνον στρατηγός, ἀλλὰ καὶ ἀνώτερος δικαστῆς, καὶ ἔχω ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου νὰ δικάσω μίαν ὑπόθεσιν. Μοὶ εἶπατε, συνταγματάρχα, ὅτι ὁ στρατηγὸς Βροῦνος ἦτον εἰς Νάντην, καὶ τὸ ἐγνώριζον μοὶ εἶπατε ὅτι ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ του ἀπέειχε τέσσαρας ὥρας ἀπ' ἐδῶ, εἰς Ῥοζβερνάνδον, καὶ τὸ ἐγνώριζον ἐπίσης, ἀλλ' ὅ,τι σεῖς δὲν γνωρίζετε ἴσως εἶναι ὅτι ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ αὕτη δὲν διοικεῖται ὑπὸ ἐνὸς στρατιώτου, ὡς σᾶς καὶ ἐμὲ, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πολίτου Θωμᾶ Μιλλιέρου, ἐπιτρόπου τῆς ἐκτελεστικῆς δυνάμεως. Ἄλλο τί τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖτε ἴσως εἶναι ὅτι ὁ Θωμᾶς Μιλλιέρος δὲν πολεμεῖ ὡς ἡμεῖς μετὰ τηλεβόλα, πυροβόλα, λόγγας, πιστόλια καὶ ξίφη, ἀλλὰ μετὰ μίαν μηχανὴν τὴν ὁποίαν εἰς τῶν φιλελευθέρων δημοκρατικῶν σας ἐφευρε, μετὰ τὴν ὀνομαζομένην λαιμητόμον.

— Εἶνε ἀδύνατον, κύριε, ἀνέκραξεν, ὁ Ῥολάνδος, ὑπὸ τὸν πρῶτον ὑπατον νὰ κάμωσι τοιοῦτο εἶδος πολέμου.

— Ἄ! ἄς συνεννοώμεθα καλῶς, συνταγματάρχα, δὲν λέγω ὅτι ὁ πρῶτος ὑπατος τὸν κάμνει, ἀλλ' ὅτι ἐπ' ὀνόματί του γίνεται.

— Καὶ τίς εἶναι ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος, ὅστις καταχρῶμενος τῆς ἐξουσίας, ἣτις τῷ ἐνεπιστεύθη, κάμνει τὸν πόλεμον μετὰ ἐπιτελεῖον δημίων.

— Σᾶς εἶπον ὅτι ὀνομάζεται πολίτης Θωμᾶς Μιλλιέρος, ἐξετάσατε δὲ περὶ αὐτοῦ, καὶ καθ' ὅλην τὴν Βανδέαν, καθ' ὅλην τὴν Βρετάνην, μίαν μόνην φωνὴν θὰ ἀκούσητε. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Βανδέας καὶ τῆς Βρετάνης, τουτέστιν ἐπὶ ἐξ ἡδὴ ἔτη, ὁ Μιλλιέρος οὗτος ὑπῆρξε παντοῦ καὶ πάντοτε ἐν τῶν πρωτίστων ὀργάνων τῆς

Τρομοκρατίας· δι' αὐτὸν ἡ Τρομοκρατία δὲν ἐξηφανίσθη μετὰ τοῦ Ῥοβεσπιέρρου. Καταγγέλλων εἰς τὰς ἀνωτέρας ἀρχὰς ἢ ἐπιτυχάνων νὰ καταγγέλλωνται δι' ἄλλων εἰς αὐτὸν οἱ Βρέτονες καὶ Βανδαῖοι στρατιῶται, οἱ γονεῖς, οἱ φίλοι, οἱ ἀδελφοί, αἱ ἀδελφαί, αἱ γυναῖκες, αἱ θυγατέρες, αὐτοὶ οἱ τραυματῆται, αὐτοὶ οἱ θνήσκοντές των, διέταττε νὰ τουφεκίσωσι, νὰ λαιμητομήσωσι πάντας ἀνευ δίκης. Εἰς Δωμεράν, ἐκ παραδείγματος, ἀφήκεν ἵχνη αἵματος, τὰ ὁποία ἀκόμη δὲν ἐξηφανίσθησαν, οὐδὲ θὰ ἐξαφανισθῶσι ποτέ· περισσότεροι τῶν ὀγδοήκοντα κατοίκων ἐσφάγησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, παῖδες ἐθανατώθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν μητέρων των, αἰτινες ματαίως μέχρι τούδε ὑψώσαν τὰς χεῖράς των πρὸς τὸν Θεὸν ζητοῦσαι ἐκδίκησιν. Αἱ ἀλληλοδιάδοχοι εἰρηνοποιήσεις τῆς Βανδέας καὶ τῆς Βρετάνης οὐδόλως ἐπράυναν τὴν ἀκόρεστον εἰς αἵματα καρδίαν του. Τῷ 1800 εἶναι ὁ αὐτός, ὡς καὶ τῷ 1793. Λοιπὸν τὸν ἀνθρωπον τούτον.

Ὁ Ῥολάνδος ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτεῖ πρὸς τὸν στρατηγόν.

— Τὸν ἀνθρωπον τούτον, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεώργιος μετὰ μεγίστης ἀπαθείας, βλέπων ὅτι ἡ κοινωνία δὲν κατεδίκαζε, κατεδίκασα ἐγὼ. Ὁ ἀνθρωπος οὗτος θὰ ἀποθάνῃ.

— Πῶς, θ' ἀποθάνῃ, εἰς Ῥοζβερνάρδον, ἐν μέσῳ τῶν δημοκρατικῶν, καίτοι περιφρουρούμενος ὑπὸ δολοφόνων, καίτοι συνοδευόμενος ὑπὸ δημίων;

— Ἡ ὥρα του ἤγγικε, θὰ ἀποθάνῃ.

Ὁ Καδουδάλλ ἐπρόφερε τοὺς λόγους τούτους μετὰ τοιαύτης ἐμφάσεως, ὥστε οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία ἐμείνεν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Ῥολάνδου, οὐχὶ μόνον περὶ τῆς ἀπαγγελθείσης ἀποφάσεως, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐκτελέσεως ταύτης.

— Καὶ νομίζετε, εἶπε μετὰ τινων στιγμῶν σιωπῆν, ὅτι ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ καταδικάσητε καὶ φονεύσητε αὐτὸν τὸν ἀνθρωπον, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι εἶνε ἐνοχος;

— Ναί, διότι ὁ ἀνθρωπος οὗτος κατεδίκασε καὶ ἐθανάτωσεν ὄχι ἐνόχους, ἀλλ' ἀθώους.

— Ἄν σᾶς ἔλεγον ὅτι κατὰ τὴν εἰς Παρίσιους ἐπιστροφὴν μου θὰ ζητήσω τὴν εἰς δίκην εἰσαγωγὴν καὶ κατηγορίαν τοῦ ἀνθρώπου τούτου, θὰ ἐδίδετε πίστιν εἰς τοὺς λόγους μου;

— Μάλιστα, ἀλλὰ θὰ σᾶς ἀπεκρινόμην, πᾶν θηρίον λυσιπῶδες φεύγει ἀπὸ τὸν κλω-

βόν του, πᾶς κακοῦργος δραπετεύει ἐκ τῆς φυλακῆς, καὶ οἱ ἄνθρωποι ὡς τοιοῦτοι ὑπάγονται εἰς ἀπάτας. Καθὼς πολλάκις κατεδικασαν ἀθώους, οὕτω δύνανται νὰ φεισθῶσιν ἐνὸς ἐνόχου. Ἡ δικαιοσύνη μου εἶναι ἀσφαλεστέρα τῆς ὑμετέρας, διότι εἶναι δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος θ' ἀποθάνῃ.

— Καὶ ἐν τίνι δικαίωματι λέγετε ὅτι ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν, ἀνθρώπων ὑπαγομένων ὡς καὶ οἱ λοιποὶ εἰς πλάνην, εἶνε δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ;

— Διότι ἀνέμιξα τὸν Θεὸν ἐξ ἡμισείας εἰς τὴν ἀπόφασίν μου. Ὡ! δὲν κατεδικάσθη ἀπὸ τῆς χθῆς;

— Πῶς τοῦτο;

— Ἐν τῷ μέσῳ τρικυμίας, καθ' ἣν ὁ κεραιὸς ἐμυκάτο ἀδιακόπως, καὶ ἡ ἀστραπή ἔλαμπεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, ὑψώσα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰ ἄνω καὶ εἶπον πρὸς τὸν Θεὸν «Θεέ μου! σὺ τοῦ ὁποῖου ἡ ἀστραπή αὕτη εἶναι τὸ βλέμμα, σὺ τοῦ ὁποῖου ἡ θρονιὰ αὕτη εἶναι ἡ φωνή, ἂν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὀφείλῃ νὰ ἀποθάνῃ, περίστειλον ἐπὶ πέντε στιγμᾶς τὰς βροντὰς καὶ τὰς ἀστραπὰς σου. Ἡ σιγὴ τῶν ἀέρων, καὶ τὸ σκότος τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἡ ἀπάντησίς σου.» Καὶ μετὰ τὸ ὠρολόγιον εἰς τὴν χεῖρα ἠρίθμησα ἑνδεκα στιγμᾶς ἀνεῦ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν. Εἶδον εἰς τὸ ἄκρον τοῦ μεγάλου ὄρους ἐν καιρῷ φρικώδους καταγίγδος λέμβον ὑφ' ἐνὸς ὀδηγούμενην ἀνθρώπου καὶ ἀπειλουμένην ἐν πάσῃ στιγμῇ νὰ καταποντισθῇ. Λαίλαψ ἀνῆρ πασεν αὐτὴν ὡς ἡ πνοὴ ἐνὸς παιδίου ἀναρπάξει τὸ πτερόν, καὶ τὴν ἀφῆκε πάλιν νὰ πέσῃ ἐπὶ ἐνὸς βράχου. Ἡ λέμβος ἐγένετο μυρία συντρίμματα καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐδράξατο τοῦ βράχου. Πάντες ἀνέκραξαν «ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐχάθη!» Ὁ πατὴρ του ἦτον ἐκεῖ, οἱ δύο ἀδελφοὶ του ἐπίσης, ἀλλ' οὔτε πατὴρ, οὔτε ἀδελφὸς ἐδύναντο νὰ τὸν βοηθήσωσιν.

Ἐξεδύθη τότε, ἔδρασε τὴν ἄκραν ἐνὸς σχοινοῦ περὶ τὸν βραχίονά μου καὶ ἐκολύμβησα μέχρι τοῦ βράχου. Ἡθέλε τις εἰπεῖ ὅτι ἡ θάλασσα ὠμαλύνετο ὑπ' ἐμοῦ τὸσον εὐκόλως ἔφθασα τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον. Ὁ πατὴρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ του ἐκράτουν τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ σχοινοῦ. Τὸν ἔσυρον εἰς τὴν ὄχθην, καὶ

ἐνῷ ἐδυνάμην κἀγὼ διὰ τοῦ σχοινοῦ νὰ συρθῶ ὡς αὐτὸς, τὸ ἔρριψα μακρὰν ἐμοῦ, καὶ ἐνεπιστεύθην εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὰ κύματα. Ταῦτα δὲ με ἔφερον πρὸς τὴν παραλίαν τοσοῦτον σιγαλὰ, τοσοῦτον ἀσφαλῆ, ὅσον καὶ τὰ ὕδατα τοῦ Νεῖλου ἔφερον τὴν κοιτίδα τοῦ Μωϋσέως πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ Φαραῶ. Εἰς ἐχθρικός φρουρὸς ἴστατο ἔμπροσθεν τοῦ χωρίου τῆς Σαιντινὸλφης, ἐγὼ δὲ ἐκρυπτόμην μετὰ πεντήκοντα ἀνδρῶν εἰς τὸ δάσος τοῦ Γραντσάμ. Ἐξῆλθον μόνος τοῦ δάσους συνιστῶν τὴν ψυχὴν μου εἰς τὸν Θεὸν καὶ λέγων «Κύριε, ἂν ἀπεφάσις τὸν θάνατον τοῦ Μιλλιέρου, ὁ φρουρὸς οὗτος θὰ πυροβολήσῃ κατ' ἐμοῦ καὶ θὰ ἀποτύχῃ, καὶ ἐγὼ θὰ ἐπανέλθω εἰς τοὺς συντρόφους μου χωρὶς νὰ κακοποιήσω τὸν φρουρόν τοῦτον, διότι ἦσο μετ' αὐτοῦ ἐπὶ μίαν στιγμὴν». Ὡδεῦσα πρὸς τὸν δημοκράτην καὶ εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι βημάτων ἐπυροβόλησεν, ἀλλ' ἀπέτυχεν. Ἰδοὺ ἡ ὀπή τῆς σφαίρας ἐπὶ τοῦ πῆλου μου, ἕνα δάκτυλον μακρὰν τῆς κεφαλῆς μου, διότι ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ ὑψώσε τὸ ὄπλον. Χθῆς συνέβη τὸ πρᾶγμα. Ἐνόμιζον ὅτι ὁ Μιλλιέρου ἦτον εἰς Νάντην, ἀλλὰ τὴν ἐσπέραν ταύτην μοὶ ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ Μιλλιέρου καὶ ἡ λαιμητόμος του ἦσαν εἰς Ροζβερνάρδου. Τότε λοιπὸν εἶπον «ὁ Θεὸς μοὶ τὸν φέρει, πρέπει νὰ ἀποθάνῃ.»

Ὁ Ρολάνδος ἠκροάσθη μετὰ τινος σεβασμοῦ τὴν δεισιδαίμονα διήγησιν τοῦ βρέτονος ἀρχηγοῦ· διότι ἐννοεῖ τὴν πίστιν ταύτην καὶ ποίησιν ἐνὸς ἀνθρώπου συνειθισμένου νὰ ζῆ ἀπέναντι τῆς τρικυμώδους θαλάσσης, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγριωπῶν ὀρέων. Ἐνόησεν ὅτι ὁ Μιλλιέρου ἦτον ἀληθῶς καταδικασμένος, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς, ὅστις ἐφαίνετο τρεῖς ἐπιδοκιμάσας τὴν καταδίκην του, ἠδύνατο μόνος νὰ τὸν σώσῃ. Ἐν μόνον τελευταῖον ἐρώτημα τῷ ὑπελείπετο πλέον ν' ἀπευθύνῃ.

— Πῶς θὰ τὸν φονεύσητε; εἶπεν.

— Ὡ! εἶπεν ὁ Γεώργιος, περὶ τούτου ἀδιάφορον, θὰ φονευθῇ.

Εἰς τῶν παρασκευασάντων τὴν τράπεζαν ἀνθρώπων εἰσῆλθε τότε.

— Ἐχθροφάγε, τῷ εἶπεν ὁ Καδουδάλ, εἰπεῖς εἰς τὸν Βασιλόκαρδον ὅτι ἔχω δύο λέξεις νὰ τῷ ὁμιλήσω.

Καὶ μετὰ δύο στιγμᾶς ἐκεῖνος ἦτο πλησίον τοῦ στρατηγοῦ του.

— Βασιλόκαρδε, τὸν ἠρώτησεν ὁ Καδουδάλ, δὲν μοὶ εἶπες σὺ ὅτι ὁ δολοφόνος Θωμᾶς Μιλλιέρου ἦτον εἰς Ροζβερνάρδον;

— Τὸν εἶδον εἰσερχόμενον εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ δημοκράτου συνταγματάρχου, ὅστις ἐφαίνετο κολακευόμενος ἐκ τῆς συναφείας αὐτοῦ.

— Δὲν προσέθηκες ὅτι συνωδεύετο ὑπὸ τῆς λαιμητόμου του;

— Σᾶς εἶπον ὅτι ἡ λαιμητόμος του ἠκολούθει ἐν μέσῳ δύο τηλεβόλων, καὶ νομίζω ὅτι ἂν τὰ τηλεβόλα ἐδύναντο νὰ μακρυνθῶσιν αὐτῆς, θὰ τὴν ἄφινον νὰ κυλήσῃ μόνη της.

— Ὅποιās προφυλάξεις λαμβάνει ὁ Μιλλιέρου εἰς τὰς πόλεις, ἐν ταῖς ὁποῖαῖς κατοικεῖ;

— Ἐχει περίξ αὐτοῦ εἰδικὴν φρουρὰν, θέτει ὁδοφράγματα ἐγγὺς τοῦ οἴκου του, ἔχει πάντοτε ἐν ζεῦγος πιστολίων πλησίον του.

— Ἐπιφορτίζεσαι σὺ μετ' ὅλην τὴν φρουρὰν, τὰ ὁδοφράγματα καὶ τὰ πιστόλιά του νὰ τὸν πλησιάσῃς;

— Ἐπιφορτίζομαι, στρατηγέ.

— Ἐνεκα τῶν ἐγκλημάτων του κατεδικάσα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον καὶ πρέπει νὰ ἀποθάνῃ.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ὁ Βασιλόκαρδος, ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδικήσεως ἦλθε λοιπόν;

— Ἀναδέχεσαι νὰ ἐκτελέσῃς τὴν ἀπόφασίν μου;

— Ἀναδέχομαι, στρατηγέ.

— Ὑπαγε, Βασιλόκαρδε, λάβε μετ' ἑαυτοῦ ὅσους ἀνθρώπους θελήσῃς, ἀλλὰ πλησίασε καὶ φόνευσέ τον.

— Ἄν ἀποθάνω, στρατηγέ;

— Ἔσο ἡσυχος, ὁ εφημέριος τοῦ Κουένου θὰ φάλλῃ τὰς ἀναγκαῖας λειτουργίας ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς σου, ἀλλὰ δὲν θ' ἀποθάνῃς, Βασιλόκαρδε.

— Καλὰ, καλὰ, στρατηγέ, ἀφ' οὗ θὰ μοὶ ψαλῶσι λειτουργίαι δὲν θέλω ἄλλο τίποτε. Ἐχω τὸ σχέδιόν μου.

— Καὶ πότε ἀναχωρεῖς;

— Ἀπόψε.

— Πότε θὰ ἀποθάνῃ;

— Αὔριον.

— Ὑπαγε καὶ τριακόσιοι ἄνδρες, ἃς ἦνε ἔτοιμοι νὰ με ἀκολουθήσωσιν ἐντὸς ἡμισείας ὥρας.

Καὶ ὁ Βασιλόκαρδος ἐξῆλθε μετὰ τῆς αὐτῆς ἀπλότητος, μετ' ἧς καὶ εἰσῆλθε.

— Βλέπετε, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, ὅποιοι εἶνε

οἱ ἄνθρωποι τοὺς ὁποῖους διοικῶ, ὁ πρῶτος ὑπατός σας ἀκούεται τὸσον καλῶς, ὅπως ἐγὼ, κύριε δὲ Μοντρεβέλ;

— Ἀπὸ τινος, ναί.

— Ἐγὼ ὅμως ὄχι ἀπὸ τινος, ἀλλ' ἀπὸ ὄλους.

Ὁ Βενέδικτος εἰσῆλθε τότε καὶ ἠρώτησε τὸν Γεώργιον διὰ τοῦ βλέμματος.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Γεώργιος διὰ τε τῆς φωνῆς καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς. Καὶ ὁ Βενέδικτος ἐξῆλθε.

— Δὲν εἶδετε κανένα ἄνθρωπον ἐρχόμενος ἐδῶ; ἠρώτησεν ὁ Καδουδάλ.

— Μῆτε ἕνα.

— Ἐζήτησα τριακοσίους ἄνδρας εἰς ἡμισίαν ὥραν, καὶ ἐντὸς ἡμισείας ὥρας θὰ ἦνε ἐκεῖ. Ἄν ἐζήτουν πεντακοσίους, χιλίους, δισχιλίους θὰ ἦσαν ἐπίσης ταχέως ἔτοιμοι.

— Ἀλλὰ, εἶπεν ὁ Ρολάνδος ἔχετε ὡς ἀριθμὸν ὄρια τὰ ὁποῖα δὲν δύνασθε νὰ υπερβῆτε.

— Θέλετε νὰ μάθητε τὸν ἀριθμὸν τῶν δυνάμεών μου; εἶνε ἀπλούστατον. Δὲν θὰ σᾶς τὸ εἶπω ἐγὼ, διότι δὲν θὰ με πιστεύσητε, ἀλλὰ περιμένετε καὶ θὰ μάθητε. Καὶ ἀνοίξας τὴν θύραν,

— Χρυσοχέρη! ἐφώνησεν

Ἐντὸς δὲ δύο στιγμῶν ὁ Χρυσοχέρης ἐφάνη.

— Εἶνε ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπιτελείου μου, εἶπε μειδιῶν ὁ Καδουδάλ, καὶ ἐκπληροῦ παρ' ἐμοῦ τὰ καθήκοντα ἅτινα ὁ στρατηγὸς Βερθιὲ ἐκπληροῦ παρὰ τῷ πρῶτῳ ὑπάτῳ, Χρυσοχέρη!

— Στρατηγέ μου!

— Πόσοι ἄνδρες σταθμεύουσιν ἀπ' ἐδῶ μέχρι τοῦ Ροζβερνάρδου, τουτέστι καθ' ὅλην τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἠκολούθησε διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ με εὔρη;

— Ἐξακόσιοι εἰς Ἀρζάλην, ἑξακόσιοι εἰς τοὺς θάμνους τοῦ Μαρζᾶν, τριακόσιοι εἰς Πεάλην, τριακόσιοι εἰς Βιλλιέρην.

— Τὸ ὅλον χίλιοι ὀκτακόσιοι· πόσοι δὲ μεταξὺ Νογάλης καὶ Μουζιλλάκ;

— Τετρακόσιοι.

— Δύο χιλιάδες καὶ διακόσιοι. Πόσοι ἐντευθεν μέχρι Βάννης;

— Πεντήκοντα εἰς Θέην, τριακόσιοι εἰς Τρινιτήν, ἑξακόσιοι μεταξὺ Τρινιτής καὶ Μουζιλλάκ.

— Τρεῖς διακόσιοι, καὶ ἐξ Ἀμβῶνος μέχρι Λεγουέρνου;

— Χίλιοι διακόσιοι.

— Τέσσαρες χιλιάδες τετρακόσιοι καὶ εἰς

τὸ πολίχνιον ἀκόμη περίξ ἐμοῦ, εἰς τοὺς οἴκους, εἰς τοὺς κήπους, εἰς τὰ ὑπόγεια;
— Πεντακόσιοι ἕως ἑξακόσιοι στρατηγέ.
— Εὐχαριστῶ, Βενέδικτε. Καὶ δι' ἐνὸς νεύματος αὐτοῦ, ὁ Βενέδικτος ἐξήλθε.

— Βλέπετε, εἶπεν ὁ Καδουδάλ πέντε χιλιάδες σχεδὸν μὲ τὰς πέντε λοιπὸν αὐτὰς χιλιάδας ἀνθρώπων τοῦ τόπου, οἵτινες γνωρίζουσιν ἕκαστον δένδρον, ἕκαστην πέτραν, ἕκαστον θάμνον, δύναμαι νὰ ἀντιπαραταχθῶ κατὰ ἑκατὸν χιλιάδων ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους ὁ πρῶτος ὕπατος ἀπειλεῖ νὰ στείλῃ κατ' ἐμοῦ.

Ὁ Ῥολάνδος ἐμειδίασε.

— Ναί, εἴμην ἰσχυρὸς, δὲν εἶνε ἀληθές;

— Νομίζω ὅτι μεγαλοποιεῖτε ὀλίγον, στρατηγέ, ἑαυτὸν ἢ μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους σας.

— Ὅχι, διότι ἔχω ὡς σύμμαχον ὅλον τὸν λαόν. Οὐδεὶς τῶν στρατηγῶν σας δύναται νὰ κάμῃ τὸ ἐλάχιστον κίνημα, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω, οὐδὲ δύναται νὰ εὕρῃ καταφύγιον εἰς τὸ ὅποιον νὰ μὴ τὸν καταδιώξω. Ἡ γῆ αὐτὴ εἶνε βασιλόφρων καὶ χριστιανικὴ καὶ ἤθελε μοὶ εἶπει ἐν ἐλλείψει κατοίκων «Οἱ ἐχθροὶ διήλθον ἐντεῦθεν, οἱ φρονεῖς ἐκρύφθησαν ἐκεῖ.» Ἄλλως τε θὰ κρίνητε ὑμεῖς ὁ ἴδιος.

— Πῶς;

— Θὰ ὑπάγωμεν νὰ κάμωμεν μίαν ἐκστρατείαν εἰς ἀπόστασιν ἕξ λευγῶν ἀπ' ἐδῶ. Τί ὦρα εἶνε;

Καὶ οἱ δύο φίλοι ἐξήγαγον ταυτοχρόνως τὰ ὠρολόγια των.

— Παρὰ τέταρτον μεσάνυχτα, εἶπον.

— Καλὰ, ὑπέλαβεν ὁ Γεώργιος, τὰ ὠρολόγια μας δεικνύουσι τὴν αὐτὴν ὥραν. Καλὸν σημεῖον, καὶ ἴσως μίαν ἡμέραν καὶ αἰ καρδίαι μας συμφωνήσωσιν ὡς καὶ τὰ ὠρολόγια μας.

— Λέγετε, στρατηγέ;

— Λέγω ὅτι ἔχομεν παρὰ τέταρτον μεσονύκτιον, καὶ ὅτι τὴν ἕκτην ὥραν, πρὸ τῆς ἡμέρας ὀφείλομεν νὰ εὐρεθῶμεν ἑπτὰ λεύγας μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Ἐχετε ἀνάγκην ἀνάπαυσεως;

— Ἐγώ;

— Ναί, δύνασθε νὰ κοιμηθῆτε μίαν ὥραν.

— Εὐχαριστῶ.

— Τότε ἀναχωροῦμεν ὅποταν θέλετε.

— Καὶ οἱ ἀνθρωποὶ σας;

— ὦ! οἱ ἀνθρωποὶ μου εἶνε ἔτοιμοι.

— Ποῦ;

— Πανταχοῦ.

— Ἦθελον νὰ τοὺς ἴδω.

— Θὰ τοὺς ἴδητε.

— Πότε;

— Ὅταν θελήσῃτε. ὦ! οἱ ἀνθρωποὶ μου εἶνε πολὺ διακριτικοί, καὶ δὲν φαίνονται παρ' ὅταν τοὶς κάμω σημεῖον νὰ φανοῦν.

— Ὄστε ὅταν θελήσω νὰ τοὺς ἴδω;...

— Θὰ μοὶ τὸ εἰπῆτε, θὰ κάμω σημεῖον καὶ θὰ φανοῦν.

— Ἄς ὑπάγωμεν, στρατηγέ.

— Ἄς ὑπάγωμεν.

Καὶ οἱ δύο νέοι περικαλυφθέντες ὑπὸ τῶν μανδυνῶν των ἐξήλθον εἰς δὲ τὴν θύραν ὁ Ῥολάνδος παρετήρησε πέντε ἀνθρώπους φέροντας στολὴν δημοκρατικὴν, καὶ τὸν ἕνα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ βραχίονος τὰ διακριτικὰ σημεῖα τοῦ λοχίου.

— Τί εἶνε αὐτοὶ; ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος.

— Τίποτε, ἀπεκρίθη ὁ Καδουδάλ μειδιῶν.

— Ἀλλὰ οἱ ἀνθρωποὶ οὗτοι τί εἶνε;

— Ὁ Βασιλόκαρδος καὶ οἱ ἀνθρωποὶ του, οἵτινες ἀναχωροῦσι διὰ τὴν ἐκστρατείαν, τὴν ὁποίαν γνωρίζετε.

— Τότε διὰ τῆς στολῆς ταύτης φρονοῦσι...

— ὦ! θὰ μάθητε τὰ πάντα, δὲν φυλάττω μυστικὰ ἀπὸ σας.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς πέντε ἐκείνους — Βασιλόκαρδε, ἐφώνησεν ὁ Καδουδάλ. Καὶ πάραυτα ὁ φέρων ἐπὶ τοῦ βραχίονος τὰ σημεῖα τοῦ λοχίου, προβάς,

— Μ' ἐφωνάξατε στρατηγέ; ἠρώτησε.

— Ναί, θέλω νὰ μάθω τὸ σχέδιόν σου.

— ὦ! στρατηγέ, εἶνε ἀπλοῦστατον.

— Ἄς ἴδωμεν καὶ τότε θὰ κρίνω.

— Θέτω τὸ χαρτίον τοῦτο εἰς τὴν ράβδον τοῦ πυροβόλου μου (καὶ ὁ Καδουδάλ ἔδειξεν εὐρὴν φάκελλον ἐσφραγισμένον μὲ ἐρυθρὰν σφραγίδα καὶ ὅστις ἀναμφιβόλως περιεῖχε δημοκρατικὴν τινα διαταγὴν κατασχεθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν) καὶ παρουσιάξομαι λέγων «Διαταγὴ τοῦ ὑποστρατήγου». Εἰσέρχομαι εἰς τὸν πρῶτον σταθμόν, ζητῶ νὰ μοὶ δεῖξωσιν τὴν οἰκίαν τοῦ πολίτου ἐπιτρόπου, μοὶ τὴν δεικνύουσιν, ἐκφέρω διὰ τοῦτο τὰς εὐχαριστίας μου, διότι πάντοτε πρέπει νὰ ἴνῃ τις εὐγενής, φθάνω εἰς τὴν οἰκίαν, ἐκεῖ εὕρισκω δεύτερον φρουρὸν τῷ διηγοῦμαι τοὺς αὐτοὺς μύθους ὡς καὶ εἰς τὸν πρῶτον, ἀναβαίνω ἢ καταβαίνω παρὰ τῷ πολίτῃ Μιλλιέρφ, ὅπου κατοικεῖ εἴτε εἰς ἀνώγειον, εἴτε εἰς ὑπόγειον, εἰσέρ-

χομαι ἀνευ ἐλαχίστης δυσκολίας, ἐννοεῖται Διαταγὴ τοῦ ὑποστρατήγου, τὸν εὕρισκω εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἡ ἀλλοῦ, τῷ παρουσιάζω τὸ χαρτίον μου, καὶ ἐνῶ τὸ ἀποσφραγίζει, ἐγὼ τὸν φονεύω μὲ τὸ μαχαίριδιον τοῦτο τὸ ὅποιον θὰ ἔχω κεκρυμμένον εἰς τὰς χειρίδας μου.

— Ναί, ἀλλὰ σὺ καὶ οἱ ἀνθρωποὶ σου;

— Ἄ μὰ τὴν πίστιν μου, ἀφιερούμεθα εἰς τὴν θεῖαν Πρόνοιαν ἡμεῖς ὑπερασπιζόμεθα τὸ δίκαιον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἄς φροντίσῃ δι' ἡμᾶς.

— Λοιπὸν, βλέπετε, συνταγματάρχα, εἶπεν ὁ Καδουδάλ, πόσον εὐκολα γίνονται τὰ πάντα.

Ἰππεύσωμεν, συνταγματάρχα, καὶ καλὴν ἐπιτυχίαν, Βασιλόκαρδε.

— Ὅποιον τῶν δύο ἵππων νὰ ἱππεύσω; ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος.

— Ὅποιον θέλετε καὶ οἱ δύο εἶνε καλοὶ, καὶ οἱ δύο φέρουσι παρὰ τὸ ἐρίππιον ἐν ζεῦγος ἀρίστων πιστολίων ἀγγλικῆς κατασκευῆς.

— Καὶ εἶνε γεμάτα;

— Καὶ καλὰ μάλιστα· αὐτὸ εἶνε μία ἐργασία, συνταγματάρχα, τὴν ὁποίαν δὲν ἐμπιστεύομαι εἰς κἀνένα.

— Τότε ἄς ἱππεύσωμεν.

Καὶ ἱππεύσαντες ἔλαβον τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς Βάννην, τοῦ μὲν Καδουδάλ χρησιμεύοντος ὡς ὁδηγοῦ εἰς τὸν Ῥολάνδον, τοῦ δὲ Χρυσοχέρη, τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπιτελείου, ὡς εἶπεν ὁ Γεώργιος, βαδίζοντος περὶ τὰ εἴκοσι θήματα, ὅπισθεν. Ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς πολίχνης, ὁ Ῥολάνδος ἐβύθισε τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκτεινομένης ἀπὸ Μουζιλλὰκ μέχρι Τρινίττης.

Ἄλλ' ἡ ὁδὸς ὅλως ὀμαλὴ, ἐφαίνετο πάντῃ ἔρημος. Ἡμίσειαν λεύγαν ἐπροχώρησαν οὕτω ὁ δὲ Ῥολάνδος στραφεὶς πρὸς τὸν Καδουδάλ, τῷ εἶπεν.

— Ἀλλὰ ποῦ διάβολον εἶνε οἱ ἀνθρωποὶ σας;

— Δεξιὰ, ἀριστερά, ἐμπροσθεν, ὅπισθεν.

— Γελοῖον, εἶπεν ὁ Ῥολάνδος.

— Δὲν εἶνε γελοῖον, συνταγματάρχα· ἐστὲ βέβαιος ὅτι δὲν διακινδυνεύω τόσον ἑαυτὸν χωρὶς προηγουμένης βεβαιότητος.

— Μοὶ εἶπατε, νομίζω, ὅτι ἂν ἐπεθύμουν νὰ ἴδω τοὺς ἀνθρώπους σας, δὲν εἶχον ἢ νὰ τὸ εἶπω μόνον.

— Σᾶς εἶπον, ναί.

— Λοιπὸν ἐπιθυμῶ νὰ τοὺς ἴδω.

— Ὅλους ὁμοῦ ἢ κατὰ μέρος;

— Πόσους εἶπατε νὰ σᾶς συνοδεύωσι;

— Τριακόσιοι.

— Λοιπὸν ἐπιθυμῶ νὰ ἴδω ἑκατὸν πενήκοντα.

— Σταθῆτε! εἶπεν ὁ Καδουδάλ, καὶ πλησιάσας τὰς χεῖρας πρὸς τὸ στόμα ἐξέφερε κραυγὴν νυκτικῶρακος καὶ μετ' αὐτὴν κραυγὴν αἰγωλιῦ, μόνον τὴν μὲν μίαν κραυγὴν ἐκραύγασε πρὸς τὰ δεξιὰ, τὴν δ' ἑτέραν πρὸς τὰ ἀριστερά.

Σχεδὸν ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὰ δύο ἄκρα τῆς ὁδοῦ ἐφάνησαν ταρασσόμεναι μορφαὶ ἀνθρώπων αἰτινες διελθοῦσαι τὴν τάφρον, ἥτις ἐχώριζε τὴν ὁδὸν ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, ἤλθον καὶ ἐστάθησαν ἑκατέρωθεν τῶν ἵππων.

— Τίς διοικεῖ πρὸς τὰ δεξιὰ; ἠρώτησεν ὁ Καδουδάλ.

— Ἐγώ, ὁ Μουστάκας, ἀπεκρίθη εἰς χωρικὸς πλησιάζων.

— Τίς δὲ πρὸς ἀριστερά;

— Ἐγώ, ὁ Χειμονοφάλης, ἀπεκρίθη ἕτερος χωρικὸς πλησιάζων.

— Πόσους ἀνδρας ἔχεις μετὰ σοῦ, Μουστάκα;

— Ἐκατόν.

— Πόσους δὲ σὺ, Χειμονοφάλη;

— Πεντήκοντα.

— Τὸ ὅλον ἑκατὸν πενήκοντα; ἠρώτησεν ὁ Καδουδάλ.

— Ναί, ἀπεκρίθησαν οἱ δύο ἀρχηγοί.

— Εἶνε ὁ λογαριασμὸς σας, συνταγματάρχα; ἠρώτησε ὁ Καδουδάλ μειδιῶν.

— Εἶσθε μάγος, στρατηγέ.

— Ὅχι, εἴμαι εἰς πτωχὸς χωρικὸς ὡς αὐτοὺς, μόνον διοικῶ ἀνδρας τῶν ὁποίων ὁ ἐγκέφαλος δίδει λόγον τῶν ὄσων πράττει, καὶ ἡ καρδία πάλλει διὰ τὰς μεγάλας ἀρχὰς τοῦ κόσμου τούτου, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν βασιλείαν.

Εἶτα στραφεὶς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους του, ἠρώτησε.

— Τίς διοικεῖ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν;

— Ὁ Ἀεροσχίστης.

— Καὶ τὴν ὀπισθοφυλακὴν;

— Ὁ Παλάσκας.

— Λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἡσύχως τὸν δρόμον μας.

— Ἄ! στρατηγέ, ὡς ἂν ὑπηγάινεστε ν' ἀκούσῃτε τὴν λειτουργίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου σας.

— Ἄς ἐξακολουθήσωμεν λοιπὸν τὸν δρό-

μον, εἶπεν ὁ Καδουδάλ πρὸς τὸν Ῥολάνδον, χαίρετε, παιδία μου.

Καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ ἕκαστος αὐτῶν ἐπήδησε τὴν τάφρον καὶ ἐγένετο ἄφαντος· μόνον ἐπὶ τινὰ δευτερόλεπτα ἠκούετο τρυγμὸς τῶν σειομένων θάμνων· εἶτα δὲ οὐδὲν ἠκούετο.

— Λοιπὸν! ἠρώτησεν ὁ Καδουδάλ, νομίζετε ὅτι μὲ τοιούτους ἀνδρας δύναμαι νὰ φοβηθῶ τι ἀπὸ τοὺς στρατιώτας σας, ὅσον ἀνδρεῖοι καὶ ἂν ἦνε;

— Ὁ Ῥολάνδος ἐξέφερε σναγμὸν διότι ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Καδουδάλ.

— Ἐν τούτοις ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον τῶν μίαν δὲ σχεδὸν λεύγαν μακρὰν τῆς Τρινίτης εἶδον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ φαινόμενον πράγμα τι μαῦρον, τὸ ὁποῖον μὲ ταχύτητα ἐμεγαλύνετο. Κατασταθὲν ἐπὶ τέλος ὄρατόν, ἐστάθη καὶ ἐφαίνετο διστάζον.

— Τί εἶνε αὐτό; ἠρώτησεν ὁ Ῥολάνδος.

— Ἀλλὰ εἶνε εἰς ἄνθρωπος.

— Βέβαια, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὗτος τίς εἶνε;

— Θὰ ἐμαντεύσατε ἐκ τῆς ταχύτητός του ὅτι εἶνε ταχυδρόμος.

— Τότε διατί ἴσταται;

— Διότι μᾶς εἶδε καὶ δὲν γνωρίζει ἂν πρέπει νὰ προβῆ ἢ νὰ ὀπισθοχωρήσῃ.

— Καὶ τί κάμνει;

— Περιμένει διὰ ν' ἀποφασίσῃ.

— Τί;

— Ἐν σημεῖον.

— Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον θ' ἀποκριθῆ;

— Ὅχι μόνον θ' ἀποκριθῆ, ἀλλὰ καὶ θὰ ὑπακούσῃ. Θέλετε νὰ προχωρήσῃ; θέλετε νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, θέλετε νὰ χαθῆ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγρῶν;

— Ἐπιθυμῶ νὰ προχωρήσῃ διὰ νὰ μάθωμεν τί νέα φέρει.

Ὁ Καδουδάλ ἐμιμήθη τότε τὴν φωνὴν τοῦ κόκκυγος μετὰ τσαύτης ἐντελείας, ὡς ὁ Ῥολάνδος παρετήρησε περίξ αὐτοῦ.

— Εἴμ' ἐγὼ, εἶπε, μὴ βλέπητε ἀλλοῦ.

Τῷ ὄντι ὁ ταχυδρόμος ἀνέλαβε τὴν πορείαν του καὶ προὔχωρει ἐν τέλει μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς εὐρέθη πλησίον τοῦ στρατηγοῦ του.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ἐκεῖνος, Ἐφοδοποιε, σὺ εἶσαι;

Καὶ κλίναντος τοῦ στρατηγοῦ, ὁ Ἐφοδοποιός εἶπε λόγους τινὰς εἰς τὸ οὖς του.

— Τὸ εἶχον μάθει παρὰ τοῦ Βενεδίκτου, εἶπεν ὁ Γεώργιος.

Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Ῥολάνδον,

— Ἐντὸς ἑνὸς τετάρτου, εἶπε, θὰ συμβῆ πράγμα τι σπουδαῖον εἰς τὸ χωρίον τῆς Τρινίτης, τὸ ὁποῖον θὰ ἴδητε. Ἄς σπεύσωμεν.

Καὶ δούς αὐτὸς τὸ παράδειγμα, ἐπληξεν τὸν ἵππον του, ὅστις ἤρξατο καλπάζων, ὁ δὲ Ῥολάνδος ἐμιμήθη αὐτόν. Ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὸ χωρίον, διέκρινον μακρόθεν πλῆθος κινούμενον εἰς τὴν πλατείαν, ἐν μέσῳ λαμπάδων ῥητινωδῶν ἠναμμένων· αἱ δὲ κραυγαὶ καὶ αἱ κινήσεις τοῦ πλῆθους ἐκείνου ἐδείκνυον τῷ ὄντι ὅτι σπουδαῖον τι γεγονός συνέβαινε.

— Ἄς σπεύσωμεν! ἄς σπεύσωμεν! εἶπεν ὁ Καδουδάλ, καὶ ἐπειδὴ ὁ Ῥολάνδος ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐπεθύμει τοῦτο, ἐπέπηξε τοὺς πτεριστῆρας εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ἵππου του.

Εἰς τὸν κρότον τῶν καλπάζοντων ἵππων οἱ χωρικοὶ, πεντακόσιοι ἢ ἑξακόσιοι τοῦλάχιστον ὄντες, πάντες ὀπλισμένοι, διςχωρίσθησαν, καὶ ὁ Καδουδάλ μετὰ τοῦ Ῥολάνδου εὐρέθησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φωτός, τῶν κραυγῶν καὶ τῆς παραχῆς.

Ἐν τούτοις ὁ θόρυβος ἐπηύξανεν ἰδίως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης πρὸς τὴν Τριδίωνα. Μία ὁδοιπορικὴ ἄμαξα ἤρχετο ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης συνοδευομένη ὑπὸ δώδεκα βασιλοφρόνων, ὧν οἱ μὲν δέκα ἦσαν τεταγμένοι ἐκατέρωθεν παρὰ τὰς θυρίδας, δύο δὲ ἐκάθητο παρὰ τὸν ἄμαξηλάτην.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας, ἡ ἄμαξα ἐστάθη, καὶ πάντες ἦσαν τοσοῦτον προσηλωμένοι ἐπ' αὐτῆς, ὥστε μόλις ἐπρόσεχον εἰς τὸν Καδουδάλ.

— Ἐ! ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος τί συμβαίνει ἐκεῖ;

Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τὴν τοῖς πᾶσι γνωστὴν, ἕκαστος ἐστράφη καὶ ἀπεκάλυψε τὴν κεφαλὴν.

— Ὁ Στρογγυλοκέφαλος! ἐψιθύρισαν πάντες!

— Ναί! ἀπεκριθῆ ὁ Καδουδάλ· εἰς δὲ ἄνθρωπος πλησιάσας αὐτόν,

— Δὲν σᾶς εἰδοποίησαν, εἶπεν, ὁ Βενεδίκτος καὶ ὁ Ἐφοδοποιός;

— Μάλιστα, ἀλλ' εἶνε ἡ ὁδοιπορικὴ ἄμαξα τῆς Πλερμέλης, ἣν φέρετε ἐδῶ;

— Ναί, στρατηγέ μου, συνελήφθη μεταξὺ Τρεφλεῶνος καὶ Σαινόλφης.

— Εἶνε μέσα;

— Νομίζω.

(ἀκολουθεῖ)